

RAPORT ROCZNY 2011

GRUPY KAPITAŁOWEJ

BANKU HANDLOWEGO W WARSZAWIE S.A.

MARZEC 2012

WYBRANE DANE FINANSOWE	w tys. zł		w tys. EUR**	
	2011	2010	2011	2010
Przychody z tytułu odsetek	1 927 390	1 973 413	465 542	492 811
Przychody z tytułu prowizji	752 733	747 091	181 815	186 568
Zysk (strata) brutto	921 478	942 578	222 574	235 386
Zysk (strata) netto	736 413	754 811	177 873	188 495
Całkowite dochody	702 061	789 928	158 952	197 265
Zmiana stanu środków pieniężnych	(2 257 607)	(831 602)	(545 303)	(207 672)
Aktywa razem	42 278 198	37 517 540	9 572 133	9 473 409
Zobowiązania wobec banków	6 011 378	3 431 049	1 361 026	866 361
Zobowiązania wobec klientów	24 095 847	23 865 762	5 455 499	6 026 251
Kapitał własny	6 444 481	6 492 935	1 459 084	1 639 506
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	118 330	131 969
Liczba akcji (w szt.)	130 659 600	130 659 600	130 659 600	130 659 600
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł/EUR)	49,32	49,69	11,17	12,55
Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł/EUR)	5,64	5,78	1,36	1,44
Rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję (w zł /EUR)	5,64	5,78	1,36	1,44
Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na jedną akcję (w zł/EUR)*	2,76	5,72	0,62	1,44

*Przedstawione wskaźniki dotyczą odpowiednio: zadeklarowanej dywidendy z podziału zysku za 2011 rok oraz wypłaconej w 2011 roku dywidendy z podziału zysku za 2010 rok.

**Kursy użyte do przeliczenia złotych na euro: pozycje skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej wg średniego kursu NBP na dzień 31 grudnia 2011 roku – 4,4168 zł (na dzień 31 grudnia 2010 roku: 3,9603 zł); pozycje skonsolidowanego rachunku zysków i strat oraz skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych wg kursu stanowiącego średnią arytmetyczną kursów NBP na koniec każdego miesiąca 2011 roku – 4,1401 zł (2010 roku: 4,0044 zł).

ROCZNE SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE
GRUPY KAPITAŁOWEJ
BANKU HANDLOWEGO W WARSZAWIE S.A.
ZA OKRES KOŃCZĄCY SIĘ 31 GRUDNIA 2011 ROKU

MARZEC 2012

SPIS TREŚCI

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	6
Skonsolidowane zestawienie całkowitych dochodów	7
Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej.....	8
Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitale własnym.....	9
Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych.....	10
Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.....	11
1. Informacje ogólne o Banku i Grupie Kapitałowej	11
2. Znaczące zasady rachunkowości	12
3. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności	27
4. Wynik z tytułu odsetek	29
5. Wynik z tytułu prowizji	29
6. Przychody z tytułu dywidend	30
7. Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	30
8. Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych	31
9. Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych	31
10. Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	31
11. Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	32
12. Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych	32
13. Wynik z tytułu zbycia aktywów trwałych	32
14. Zmiana stanu odpisów (netto) na utratę wartości	33
15. Podatek dochodowy	33
16. Zysk przypadający na jedną akcję	34
17. Zestawienie zmian w pozostałych całkowitych dochodach	34
18. Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	34
19. Należności od banków	35
20. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	35
21. Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	37
22. Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	38
23. Pozostałe inwestycje kapitałowe	38
24. Należności od klientów	41
25. Rzeczowe aktywa trwałe	43
26. Wartości niematerialne	44
27. Test utraty wartości dla wartości firmy	44
28. Aktywa i zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	45
29. Inne aktywa	48

30. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	48
31. Zobowiązania wobec banków	48
32. Zobowiązania wobec klientów	48
33. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	49
34. Rezerwy	50
35. Inne zobowiązania	50
36. Aktywa i zobowiązania finansowe według terminów zapadalności/wymagalności	50
37. Kapitały	51
38. Transakcje repo oraz reverse repo	53
39. Wartość godziwa	54
40. Zobowiązania warunkowe	58
41. Aktywa stanowiące zabezpieczenie	60
42. Działalność powiernicza	61
43. Leasing operacyjny	61
44. Rachunek przepływów pieniężnych	62
45. Jednostki powiązane	62
46. Świadczenia na rzecz pracowników	64
47. Zdarzenia po dacie bilansowej	68
48. Zarządzanie ryzykiem	68

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

	Za okres	2011	2010
w tys. zł	Nota		
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	4	1 927 390	1 973 413
Koszty odsetek i podobne koszty	4	(493 036)	(474 593)
Wynik z tytułu odsetek	4	1 434 354	1 498 820
Przychody z tytułu opłat i prowizji	5	752 733	747 091
Koszty opłat i prowizji	5	(109 563)	(92 163)
Wynik z tytułu prowizji	5	643 170	654 928
Przychody z tytułu dywidend	6	5 688	6 040
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	7	302 917	281 154
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych	8	30 142	119 921
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych	9	-	3 888
Pozostałe przychody operacyjne	10	53 254	67 539
Pozostałe koszty operacyjne	10	(42 966)	(73 404)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	10	10 288	(5 865)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	11	(1 372 006)	(1 313 006)
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych	12	(60 016)	(62 479)
Wynik z tytułu zbycia aktywów trwałych	13	2 073	1 031
Zmiana stanu odpisów (netto) na utratę wartości	14	(76 809)	(242 520)
Zysk operacyjny		919 801	941 912
Udział w zyskach (stratach) netto podmiotów wycenianych metodą praw własności		1 677	666
Zysk brutto		921 478	942 578
Podatek dochodowy	15	(185 065)	(187 767)
Zysk netto		736 413	754 811
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	16	130 659 600	130 659 600
Zysk na jedną akcję (w zł)	16	5,64	5,78
Rozwodniony zysk na jedną akcję (w zł)	16	5,64	5,78
W tym:			
Zysk netto należny udziałowcom jednostki dominującej		736 413	754 811
Zysk netto należny udziałowcom nie sprawującym kontroli		-	-

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 11-92 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane zestawienie całkowitych dochodów

	Za okres	2011	2010
<i>w tys. zł</i>	<i>Nota</i>		
Zysk netto		736 413	754 811
Pozostałe całkowite dochody:			
Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	17	(37 446)	36 178
Różnice kursowe		3 094	(1 061)
Pozostałe całkowite dochody po opodatkowaniu		(34 352)	35 117
Całkowite dochody ogółem		702 061	789 928
W tym:			
Całkowite dochody należne udziałowcom jednostki dominującej		702 061	789 928
Całkowite dochody należne udziałowcom nie sprawującym kontroli		-	-

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 11-92 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

<i>w tys. zł</i>	Stan na dzień	31.12.2011	31.12.2010
	Nota		
AKTYWA			
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	18	979 616	3 206 554
Należności od banków	19	548 256	2 273 139
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	20	5 805 044	3 995 916
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	17 625 355	13 029 254
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	22	57 945	56 332
Pozostałe inwestycje kapitałowe	23	24 912	23 949
Należności od klientów	24	14 719 473	12 270 109
Rzeczowe aktywa trwałe	25	457 929	475 373
Wartości niematerialne	26	1 292 067	1 285 757
Aktywa z tytułu podatku dochodowego	28	338 757	321 669
bieżące		3 436	75 298
odroczone		335 321	246 371
Inne aktywa	29	403 182	569 587
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	30	25 662	9 901
Aktywa razem		42 278 198	37 517 540
PASYWA			
Zobowiązania wobec banków	31	6 011 378	3 431 049
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	20	4 840 447	2 804 437
Zobowiązania wobec klientów	32	24 095 847	23 865 762
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	33	25 336	11 533
Rezerwy	34	34 914	32 240
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	28	72 921	-
bieżące		72 921	-
Inne zobowiązania	35	752 874	879 584
Zobowiązania razem		35 833 717	31 024 605
KAPITAŁY			
Kapitał zakładowy	37	522 638	522 638
Kapitał zapasowy	37	3 009 396	3 031 149
Kapitał z aktualizacji wyceny	37	(82 294)	(44 848)
Pozostałe kapitały rezerwowe	37	2 264 082	2 248 707
Zyski zatrzymane		730 659	735 289
Kapitały razem		6 444 481	6 492 935
Pasywa razem		42 278 198	37 517 540

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 11-92 stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitale własnym

<i>w tys. zł</i>	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Udziały nie- sprawujące kontrolą	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2011 roku	522 638	3 031 149	(44 848)	2 248 707	735 289	-	6 492 935
Całkowite dochody ogółem	-	-	(37 446)	3 094	736 413	-	702 061
Wycena programu nagród kapitałowych, w tym:	-	-	-	(3 142)	-	-	(3 142)
zmiana wyceny	-	-	-	(6 336)	-	-	(6 336)
odroczonego podatku dochodowego	-	-	-	3 194	-	-	3 194
Dywidendy wypłacone	-	-	-	-	(747 373)	-	(747 373)
Transfer na kapitały	-	(21 753)	-	15 423	6 330	-	-
Stan na 31 grudnia 2011 roku	522 638	3 009 396	(82 294)	2 264 082	730 659	-	6 444 481

Nota: 17, 37, 46

<i>w tys. zł</i>	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Udziały nie- sprawujące kontrolą	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2010 roku	522 638	3 030 546	(81 026)	2 225 712	501 519	-	6 199 389
Całkowite dochody ogółem	-	-	36 178	(1 061)	754 811	-	789 928
Wycena programu nagród kapitałowych, w tym:	-	-	-	(3 795)	-	-	(3 795)
zmiana wyceny	-	-	-	(2 581)	-	-	(2 581)
odroczonego podatku dochodowego	-	-	-	(1 214)	-	-	(1 214)
Dywidendy wypłacone	-	-	-	-	(492 587)	-	(492 587)
Transfer na kapitały	-	603	-	27 851	(28 454)	-	-
Stan na 31 grudnia 2010 roku	522 638	3 031 149	(44 848)	2 248 707	735 289	-	6 492 935

Nota: 17, 37, 46

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 11-92 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

	Za okres	2011	2010
<i>w tys. zł</i>			
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
I. Zysk netto		736 413	754 811
II. Korekty do uzgodnienia zysku netto ze środkami pieniężnymi netto z działalności operacyjnej:		(2 081 316)	(762 338)
Bieżący i odroczone podatek dochodowy ujęty w wyniku finansowym		185 065	187 767
Udział w zyskach (stratach) netto podmiotów wycenianych metodą praw własności		(1 677)	(666)
Amortyzacja		60 016	62 479
Utrata wartości		75 873	268 305
Zmiana stanu rezerw (rozwiązanie rezerw - znak ujemny)		936	(25 786)
Wynik ze sprzedaży inwestycji		(917)	(1 435)
Odsetki otrzymane		1 493 002	1 663 860
Odsetki zapłacone		(491 698)	(487 137)
Inne korekty		(1 609 690)	(1 745 417)
Przepływy wynikające z zysków z działalności operacyjnej przed uwzględnieniem zmian aktywów i zobowiązań z działalności operacyjnej		(289 090)	(78 030)
Zmiana stanu aktywów operacyjnych (wyluczając środki pieniężne)		(6 454 074)	(551 998)
Zmiana stanu należności od banków		1 697 415	1 301 193
Zmiana stanu należności od klientów		(2 398 160)	996 946
Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży		(4 220 810)	(4 392 928)
Zmiana stanu inwestycji kapitałowych		(531)	624
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu		(1 760 023)	1 397 210
Zmiana stanu aktywów przeznaczonych do sprzedaży		(18 308)	-
Zmiana stanu innych aktywów		246 343	144 957
Zmiana stanu zobowiązań operacyjnych (wyluczając środki pieniężne)		4 661 848	(132 310)
Zmiana stanu zobowiązań wobec banku centralnego		-	(973 058)
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków		2 596 960	1 216 454
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów		231 967	(19 485)
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		13 802	11 533
Zmiana stanu zobowiązań przeznaczonych do obrotu		2 036 010	(304 056)
Zmiana stanu innych zobowiązań		(216 891)	(63 698)
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej		(1 344 903)	(7 527)
Podatek dochodowy zapłacony		(97 364)	(47 839)
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		(1 442 267)	(55 366)
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych		(55 917)	(37 829)
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych		8 674	16 950
Nabycie wartości niematerialnych		(22 406)	(17 462)
Zbycie aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży		-	9 801
Inne wpływy związane z działalnością inwestycyjną		70	1 227
Przepływy netto związane z działalnością inwestycyjną		(69 579)	(27 313)
C. Przepływy pieniężne z działalności finansowej			
Dywidendy wypłacone		(747 373)	(492 587)
Wpływy z tytułu zaciągnięcia długoterminowych kredytów od podmiotów sektora finansowego		141 647	10 365
Wydatki z tytułu spłaty długoterminowych kredytów od podmiotów sektora finansowego		(163 577)	(269 841)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		(769 303)	(752 063)
D. Różnice kursowe z przeliczenia środków pieniężnych		23 542	10 365
E. Zwiększenie/(zmniejszenie) środków pieniężnych netto		(2 257 607)	(831 602)
F. Środki pieniężne na początek okresu		3 301 789	4 133 391
G. Środki pieniężne na koniec okresu (patrz nota 44)		1 044 182	3 301 789

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 11-92 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Informacje ogólne o Banku i Grupie Kapitałowej

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. obejmuje dane Banku - jednostki dominującej oraz jednostek od niego zależnych (razem zwanych dalej Grupą).

Bank Handlowy w Warszawie S.A. („Jednostka dominująca”, „Bank”) ma siedzibę w Warszawie przy ul. Senatorskiej 16, 00-923 Warszawa. Bank został powołany aktem notarialnym z dnia 13 kwietnia 1870 roku i jest zarejestrowany w Rejestrze Przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy w Warszawie, pod numerem KRS: 0000001538.

Jednostce dominującej nadano numer statystyczny REGON 000013037 oraz numer identyfikacji podatkowej NIP 526-030-02-91.

Czas trwania jednostki dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy jest nieoznaczony.

Kapitał zakładowy Banku wynosi 522 638 400 zł i podzielony jest na 130 659 600 akcji zwykłych na okaziciela, o wartości nominalnej 4,00 zł każda. Akcje Banku są notowane na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych.

Grupa jest członkiem Citigroup Inc. Jednostką dominującą dla Banku jest Citibank Overseas Investments Corporation, podmiot zależny od Citibank N.A.

Bank jest uniwersalnym bankiem komercyjnym, oferującym szeroki zakres usług bankowych w obrocie krajowym i zagranicznym, dla osób fizycznych i prawnych. Dodatkowo poprzez podmioty zależne Grupa prowadzi:

- działalność maklerską,
- usługi leasingowe,
- działalność inwestycyjną.

W skład Grupy wchodzi Bank oraz następujące jednostki zależne:

Nazwa jednostki	Siedziba	Udział w kapitale/w głosach na WZ w %	
		31.12.2011	31.12.2010
Jednostki konsolidowane metodą pełną			
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.	Warszawa	100,00	100,00
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	100,00
Handlowy Investments S.A.	Luksemburg	100,00	100,00
PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	100,00	100,00
Jednostki wyceniane metodą praw własności			
Handlowy Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	100,00
Handlowy Investments II S.a.r.l.	Luksemburg	100,00	100,00
Bank Rozwoju Cukrownictwa S.A. w likwidacji	Poznań	100,00	100,00

Dane finansowe jednostek zależnych nieobjętych konsolidacją metodą pełną są nieistotne z punktu widzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Na dzień 31 grudnia 2011 roku stanowią one 0,2% aktywów Grupy (31 grudnia 2010 roku: 0,2%) oraz 0,1% zysku netto Grupy (31 grudnia 2010 roku: 0,2%) bez uwzględnienia eliminacji transakcji wewnątrzgrupowych.

2. Znaczące zasady rachunkowości

Oświadczenie o zgodności

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”), które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską i innymi obowiązującymi przepisami.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku do publikacji 13 marca 2012 roku. Ostateczne zatwierdzenie sprawozdania finansowego nastąpi przez Walne Zgromadzenie Banku.

Ponadto, roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe jednostki dominującej zostało sporządzone zgodnie z zasadami rachunkowości opisanymi w niniejszej notce, za wyjątkiem zasady ujmowania i wyceny inwestycji kapitałowych w jednostki zależne i stowarzyszone, opisanej w notce 2 do rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Banku.

Roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku do publikacji 13 marca 2012 roku. Ostateczne zatwierdzenie sprawozdania finansowego nastąpi przez Walne Zgromadzenie Banku.

Podstawy sporządzenia sprawozdania finansowego

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało przygotowane za okres od 1 stycznia 2011 roku do 31 grudnia 2011 roku. Porównywalne dane finansowe zostały zaprezentowane za okres od 1 stycznia 2010 roku do 31 grudnia 2010 roku. Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w złotych polskich w zaokrągleniu do tysiąca złotych.

W sprawozdaniu zastosowano koncepcję wartości godziwej dla aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym instrumentów pochodnych oraz aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, z wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej. Pozostałe składniki aktywów i zobowiązań wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu (kredyty i pożyczki, zobowiązania finansowe inne niż wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat) lub cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości.

Standardy i Interpretacje oczekujące na zatwierdzenie przez Unię Europejską, które mogą mieć wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy:

- MSSF 9 „Instrumenty finansowe” – W listopadzie 2009 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości opublikowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe”, który wprowadza zmiany w stosunku do MSR 39 w zakresie klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych. Kluczowa zmiana to klasyfikacja aktywów finansowych do dwóch kategorii – wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wycenianych według zamortyzowanego kosztu. Standard będzie obowiązywał od 1 stycznia 2015 roku z możliwością wcześniejszego zastosowania,
- MSSF 13 „Wycena wartości godziwej” – Standard opublikowany został w maju 2011 roku i będzie obowiązywał od 1 stycznia 2013 roku z możliwością wcześniejszego zastosowania. Definiuje on wartość godziwą, ustala ramy dla wyceny w wartości godziwej oraz określa wymagania co do ujawnień dla wycen według wartości godziwej;
- MSR 19 (2011) „Świadczenia pracownicze” – Standard będzie obowiązywał od 1 stycznia 2013 roku. Zmiany wymagają, aby zyski i straty aktuarialne były ujmowane bezpośrednio w pozostałych całkowitych dochodach eliminując możliwość ujmowania wszystkich zmian zobowiązań z tytułu określonych świadczeń w wyniku finansowym, co jest aktualnie dozwolone zgodnie z MSR 19.

Grupa jest w trakcie oszacowywania wpływu zastosowania standardów oczekujących na zatwierdzenie przez Unię Europejską.

Dodatkowo standardy, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, ale nie weszły w życie lub oczekują na zatwierdzenie tj.:

- Zmiany do MSSF 7 „Instrumenty finansowe: Ujawnienia” – Przeniesienia aktywów finansowych, zatwierdzone do stosowania dla okresów rocznych rozpoczynających się od 1 lipca 2011 roku wymagają ujawnienia informacji, która umożliwia użytkownikom sprawozdania zrozumienie związku pomiędzy przeniesionym składnikiem aktywów finansowych, który nie został w całości wyłączony ze sprawozdania finansowego a związanymi z nim zobowiązaniami finansowymi i ocenę charakteru ryzyka z nim związanego oraz stopnia utrzymywanego przez jednostkę zaangażowania w wyłączony składnik aktywów;
- Zmiany do MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnienia” – Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych, oczekujące na zatwierdzenie, zawierają nowe wymagania w zakresie ujawnień dla aktywów i zobowiązań finansowych, które są kompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, lub podlegają ramowym umowom dotyczącym kompensat lub innym podobnym umowom;
- Zmiany do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” - Prezentacja pozycji innych całkowitych dochodów, oczekujące na zatwierdzenie, wymagają, aby jednostka prezentowała osobno te pozycje innych całkowitych dochodów, które mogą w przyszłości być przeklasyfikowane do wyniku finansowego, od tych, które nigdy nie będą przeklasyfikowane do wyniku finansowego;
- Zmiany do MSR 32 „Instrumenty finansowe: prezentacja” – Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych, oczekujące na zatwierdzenie, nie wprowadzają nowych zasad dotyczących kompensowania aktywów i zobowiązań finansowych, a wyjaśniają kryteria dotyczące kompensat, co ma na celu usunięcie niespójności w ich stosowaniu.

Grupa nie oczekuje, że powyższe zmiany standardów będą miały istotny wpływ na sprawozdanie finansowe.

Inne standardy, zmiany do obowiązujących standardów oraz interpretacje Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej ostatnio przyjęte lub oczekujące na przyjęcie nie mają związku z działalnością Grupy albo ich wpływ na sprawozdanie finansowe nie byłby istotny.

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga od kierownictwa dokonania pewnych szacunków oraz przyjęcia związanych z nimi założeń, które mają wpływ na kwoty prezentowane w sprawozdaniu finansowym.

Szacunki i związane z nimi założenia dokonywane są w oparciu o dostępne dane historyczne oraz szereg innych czynników, które w danych warunkach uznane zostaną za właściwe i które stanowią podstawę do dokonania szacunków odnośnie wartości bilansowych aktywów i zobowiązań, których wartości nie można określić w sposób jednoznaczny na podstawie innych źródeł. Rzeczywiste wartości mogą się jednak różnić od wartości szacunkowych.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącym przeglądom. Korekty szacunków ujmowane są w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku, jeżeli korekta dotyczy tylko tego okresu lub w okresie, w którym dokonano zmiany i okresach przyszłych, jeżeli korekta wpływa zarówno na bieżący, jak i przyszłe okresy.

W celu zachowania porównywalności danych finansowych z ujęciem bieżącego okresu, dokonano stosownych zmian w prezentacji danych finansowych dotyczących 2010 roku w stosunku do uprzednio opublikowanych danych w „Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za okres kończący się 31 grudnia 2010 roku”. Zmiany te dotyczyły sposobu grupowania i prezentacji danych finansowych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz skonsolidowanym rachunku zysków i strat i nie mają wpływu na sumę bilansową oraz wyniki finansowe Grupy.

W 2011 roku Grupa zmieniła sposób prezentacji należności i zobowiązań w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej grupując je w następujący sposób:

- dotychczasowe ujęcie należności w pozycji „Kredyty, pożyczki i inne należności” prezentujące należności w podziale od sektora finansowego (w tym od banków) i od sektora niefinansowego zostało przedstawione jako dwie odrębne pozycje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej „Należności od banków” i „Należności od klientów”. Pozycja „Należności od klientów” obejmuje należności od podmiotów sektora finansowego niebędących bankami oraz należności

od podmiotów sektora niefinansowego. Struktura podmiotowo/rodzajowa „Należności od klientów” prezentowana jest w nocie objaśniającej,

- dotychczasowe ujęcie zobowiązań w pozycji „Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu” prezentujące zobowiązania w podziale na depozyty sektora finansowego (obejmujące depozyty banków) i sektora niefinansowego, zobowiązania z tytułu emisji własnej oraz pozostałe zobowiązania zostało przedstawione jako trzy odrębne pozycje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej „Zobowiązania wobec banków”, „Zobowiązania wobec klientów” i „Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych”. Pozycja „Zobowiązania wobec klientów” obejmuje depozyty podmiotów sektora finansowego niebędących bankami i depozyty podmiotów sektora niefinansowego oraz pozostałe zobowiązania. Struktura podmiotowo/rodzajowa „Zobowiązań wobec klientów” prezentowana jest w nocie objaśniającej,
- dotychczasowe ujęcie pozycji „Rzeczowe aktywa trwałe” w podziale na nieruchomości i wyposażenie oraz nieruchomości stanowiące inwestycje zostało przedstawione bez tego podziału. Struktura rodzajowa „Rzeczowego majątku trwałego” prezentowana jest w nocie objaśniającej.

Wprowadzone zmiany prezentacyjne danych porównywalnych przedstawiają się następująco:

w tys. zł Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej wg stanu na dzień 31 grudnia 2010 roku					
Raport za 2010 rok			Raport za 2011 rok		
Pozycja	Nota objaśniająca	Dane prezentowane uprzednio	Dane porównywalne	Pozycja	Nota objaśniająca
AKTYWA				AKTYWA	
Kredyty, pożyczki i inne należności	Nota 23, 24	14 543 248	2 273 139	Należności od banków	Nota 19
od sektora finansowego		2 949 839	12 270 109	Należności od klientów	Nota 24
od sektora niefinansowego		11 593 409			
Rzeczowe aktywa trwałe	Nota 25	475 373	475 373	Rzeczowe aktywa trwałe	Nota 25
nieruchomości i wyposażenie		457 065			
nieruchomości stanowiące inwestycje		18 308			
PASYWA				PASYWA	
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Nota 32	27 308 344	3 431 049	Zobowiązania wobec banków	Nota 31
depozyty		26 430 223	23 865 762	Zobowiązania wobec klientów	Nota 32
sektora finansowego		6 007 190	11 533	Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	Nota 33
sektora niefinansowego		20 423 033			
zobowiązania z tytułu własnej emisji		11 533			
pozostałe zobowiązania		866 588			

Ponadto w 2011 roku Grupa zmieniła sposób prezentacji przychodów odsetkowych od należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi, dokonując ich przeniesienia z „pozostałych przychodów operacyjnych” do „przychodów z tytułu odsetek i przychodów o podobnym charakterze”. W wyniku wprowadzonych zmian, korekty danych porównywalnych przedstawiają się następująco:

w tys. zł Skonsolidowany rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2010 roku				
Pozycja	Raport za 2010 rok – dane prezentowane uprzednio	Raport za 2011 rok – dane porównywalne	Różnica	Zmiana w nocie objaśniającej
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	1 972 045	1 973 413	1 368	Nota 4 – poz. „należności od klientów – podmiotów sektora niefinansowego”
Koszty odsetek i podobne koszty	(474 593)	(474 593)		
Wynik z tytułu odsetek	1 497 452	1 498 820	1 368	
Pozostałe przychody operacyjne	68 907	67 539	(1 368)	Nota 10 – poz. „Pozostałe”

w tys. zł Skonsolidowany rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2010 roku				
Pozycja	Raport za 2010 rok – dane prezentowane uprzednio	Raport za 2011 rok – dane porównywalne	Różnica	Zmiana w notce objaśniającej
Pozostałe koszty operacyjne	(73 404)	(73 404)		
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	(4 497)	(5 865)	(1 368)	

Podstawy konsolidacji

W skład jednostek podporządkowanych wchodzi jednostki zależne i stowarzyszone.

Jednostki zależne - definicja

Jednostki zależne to wszelkie jednostki kontrolowane przez Bank. Jednostki kontrolowane to jednostki, w odniesieniu do których Bank pośrednio lub bezpośrednio ma zdolność kierowania ich polityką finansową i operacyjną w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych z działalności danej jednostki. Kontrola zwykle towarzyszy posiadaniu większości ogólnej liczby głosów w organach stanowiących.

Przejęcie jednostek zależnych przez Grupę rozlicza się metodą nabycia. Koszt przejęcia ustala się jako wartość godziwą przekazanych aktywów, wyemitowanych instrumentów kapitałowych oraz zobowiązań zaciągniętych lub przejętych na dzień wymiany, powiększoną o koszty bezpośrednio związane z przejęciem. Możliwe do zidentyfikowania aktywa nabyte oraz zobowiązania, w tym warunkowe przejęte w ramach połączenia jednostek gospodarczych, wycenia się początkowo według ich wartości godziwej na dzień przejęcia, niezależnie od wielkości ewentualnych udziałów mniejszości. Nadwyżkę kosztu przejęcia nad wartością godziwą udziału Grupy w możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywach netto ujmuje się jako wartość firmy. Jeżeli koszt przejęcia jest niższy od wartości godziwej aktywów netto przejętej jednostki zależnej, różnicę ujmuje się bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Transakcje i rozrachunki na transakcjach pomiędzy spółkami Grupy są eliminowane. Eliminacji podlegają również istotne niezrealizowane zyski i straty na transakcjach pomiędzy spółkami z Grupy. Zasady rachunkowości stosowane przez jednostki zależne zostały zmienione tam, gdzie było to konieczne, dla zapewnienia zgodności we wszystkich istotnych obszarach z zasadami rachunkowości stosowanymi przez Grupę.

Jednostki zależne, które nie są konsolidowane metodą pełną ze względu na nieistotność ich sprawozdań finansowych w sprawozdaniu skonsolidowanym Grupy, wykazywane są z zastosowaniem metody praw własności.

Jednostki stowarzyszone - definicja

Jednostki stowarzyszone to wszelkie jednostki, na które Bank pośrednio lub bezpośrednio wywiera znaczący wpływ, lecz których nie kontroluje, co zwykle towarzyszy posiadaniu od 20% do 50% ogólnej liczby głosów w organach stanowiących. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych rozlicza się metodą praw własności. W początkowym ujęciu udziały w jednostkach stowarzyszonych wykazuje się według ceny nabycia. Inwestycja Grupy w jednostkach stowarzyszonych obejmuje wartość firmy (pomniejszoną o ewentualne skumulowane odpisy z tytułu utraty wartości) określoną w dniu nabycia.

Udział Grupy w wyniku finansowym jednostek stowarzyszonych od dnia nabycia ujmuje się w rachunku zysków i strat, zaś jej udział w zmianach stanu innych kapitałów od dnia nabycia – w innych kapitałach. Gdy udział Grupy w stratach jednostki stowarzyszonej staje się równy lub większy od udziału Grupy w tej jednostce stowarzyszonej, obejmującego ewentualne inne niezabezpieczone należności, Grupa zaprzestaje ujmować dalsze straty, chyba że wzięła na siebie obowiązki lub dokonała płatności w imieniu danej jednostki stowarzyszonej.

Waluty obce

Pozycje bilansowe i pozabilansowe wyrażone w walutach obcych przelicza się na złote polskie według kursu średniego ustalonego dla danej waluty przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego („NBP”) na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej.

Transakcje wyrażone w walutach obcych przy początkowym ujęciu przelicza się na walutę funkcjonalną (złoty polski) według kursu obowiązującego w dniu transakcji.

Różnice kursowe wynikające z rewaluacji bilansowych pozycji walutowych oraz rozliczenia transakcji walutowych zaliczane są do wyniku z pozycji wymiany.

Kursy podstawowych walut zastosowane przy sporządzaniu niniejszego sprawozdania finansowego są następujące:

w zł		31 grudnia 2011	31 grudnia 2010
1	USD	3,4174	2,9641
1	CHF	3,6333	3,1639
1	EUR	4,4168	3,9603

Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe

Klasyfikacja

Grupa klasyfikuje instrumenty finansowe do następujących kategorii:

- składniki aktywów lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- pożyczki i należności,
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- pozostałe zobowiązania finansowe.

W okresie objętym sprawozdaniem Grupa nie klasyfikowała aktywów do kategorii inwestycji utrzymywanych do terminu zapadalności.

Grupa dokonuje klasyfikacji aktywów finansowych do poszczególnych kategorii w dacie początkowego ujęcia.

- (a) Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Kategoria obejmuje (i) aktywa i zobowiązania finansowe klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu oraz (ii) aktywa finansowe przeznaczone w momencie ich początkowego ujęcia do wyceny według wartości godziwej z zyskami lub stratami ujmowanymi w rachunku zysków i strat.

Składnik aktywów lub zobowiązań finansowych zalicza się do tej kategorii, jeżeli nabyty został przede wszystkim w celu sprzedaży lub odkupienia w krótkim terminie, jest częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieje potwierdzenie aktualnego faktycznego wzoru generowania krótkoterminowych zysków lub, w przypadku aktywów finansowych, jeżeli został zaliczony do tej kategorii na podstawie decyzji kierownictwa jednostki. Do kategorii „Przeznaczone do obrotu” Grupa zalicza wszystkie instrumenty pochodne oraz wybrane dłużne papiery wartościowe.

- (b) Pożyczki i należności

Pożyczki i należności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, nienotowane na aktywnym rynku. Powstają wówczas, gdy Grupa udziela klientowi finansowania w celu innym niż wygenerowanie przez Grupę krótkoterminowych zysków z tytułu obrotu tymi pożyczkami lub należnościami. Do kategorii tej zaliczane są w szczególności należności kredytowe, skupione wierzytelności oraz dłużne papiery

wartościowe nie notowane na aktywnym rynku.

(c) Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Kategoria „Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży” to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe, które (i) zostały zaklasyfikowane przez jednostkę do tej kategorii w momencie początkowego ujęcia lub (ii) nie zostały zakwalifikowane do żadnej z pozostałych kategorii aktywów. Do kategorii tej Grupa klasyfikuje wybrane dłużne i kapitałowe papiery wartościowe.

(d) Pozostałe zobowiązania finansowe

Kategoria „Pozostałe zobowiązania finansowe” obejmuje zobowiązania finansowe niezakwalifikowane do kategorii zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Do kategorii tej zaklasyfikowane są przede wszystkim depozyty klientowskie.

Ujmowanie i wyłączenie

Transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy (z wyłączeniem instrumentów pochodnych) oraz transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży ujmują się w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej i wyłącza z ksiąg na dzień rozliczenia transakcji, tj. dzień, w którym Grupa odpowiednio otrzymuje lub przekazuje prawo własności do składnika aktywów. Prawa i obowiązki z tytułu zawartej transakcji w okresie pomiędzy datą zawarcia i datą rozliczenia transakcji wyceniane są do wartości godziwej.

Pożyczki i inne należności wykazywane są w momencie wypłaty gotówki na rzecz kredytobiorcy.

Aktywa finansowe wyłącza się ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy prawa do uzyskania przepływów pieniężnych z ich tytułu wygasły lub zostały przeniesione i Grupa dokonała przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

Zobowiązania finansowe są wyłączane ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej wtedy i tylko wtedy, gdy zobowiązanie wygasło, tj. kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

Wycena

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się w wartości godziwej, powiększonej w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego nieklasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy o istotne koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne będące aktywami, w wartości godziwej, nie dokonując pomniejszania o koszty transakcji, jakie mogą być poniesione przy sprzedaży lub innym sposobie wyzbycia się aktywów, z wyjątkiem pożyczek i należności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej oraz inwestycji w instrumenty kapitałowe nieposiadające kwotowań cen rynkowych z aktywnego rynku i których wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona.

Zobowiązania finansowe po początkowym ujęciu są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, z wyjątkiem zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, w tym instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, wycenia się w wartości godziwej.

Zyski lub straty wynikające ze składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, kwalifikowanego jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, ujmują się odpowiednio w przychodach lub kosztach. Zyski lub straty wynikające ze składnika aktywów finansowych zaliczonego do dostępnych do sprzedaży ujmują się bezpośrednio w kapitale własnym, poprzez zestawienie zmian w kapitale własnym, z wyjątkiem odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości oraz różnic kursowych dotyczących pieniężnych aktywów i zobowiązań, do momentu wyłączenia

składnika aktywów finansowych ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, kiedy skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w kapitale własnym ujmuje się w rachunku zysków i strat. Jednakże odsetki wyliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej ujmuje się w rachunku zysków i strat. Dywidendy wynikające z instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie, kiedy powstaje prawo jednostki do ich otrzymania.

Wartość godziwa akcji i udziałów w jednostkach innych niż zależne i stowarzyszone notowanych na aktywnym rynku wynika z ich bieżącej ceny zakupu. Jeżeli rynek na dany składnik aktywów finansowych nie jest aktywny (a także w odniesieniu do nienotowanych papierów wartościowych), inwestycje takie wykazuje się w cenie nabycia skorygowanej o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa jest stroną umów leasingu, na podstawie których oddaje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków składniki aktywów przez uzgodniony okres.

W przypadku umów, na mocy których Grupa przenosi zasadniczo całe ryzyko i pożytki wynikające z posiadania składników aktywów będących przedmiotem umowy leasingu, przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Grupa ujmuje natomiast należność z tytułu leasingu finansowego w wartości równej inwestycji leasingowej netto.

Przychody odsetkowe od umów leasingu finansowego rozliczane są metodą efektywnej stopy procentowej w celu odzwierciedlenia stałej w danym okresie stopy zwrotu na inwestycji leasingowej netto.

Inwestycje kapitałowe - akcje i udziały w pozostałych jednostkach

Akcje i udziały w innych jednostkach niż jednostki podporządkowane co do zasady zaliczane są do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

Instrumenty pochodne

Pochodne instrumenty finansowe wykazywane są w wartości godziwej począwszy od dnia zawarcia transakcji. Wartość godziwą ustala się w oparciu o notowania instrumentów na aktywnych rynkach, w oparciu o ceny niedawno zawartych transakcji oraz w oparciu o techniki wyceny, w tym modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych oraz modele wyceny opcji, w zależności od tego, który ze sposobów jest w danym przypadku właściwy. Wszystkie instrumenty pochodne o dodatniej wartości godziwej wykazuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa przeznaczone do obrotu, a o wartości ujemnej – jako zobowiązania przeznaczone do obrotu.

Wbudowane instrumenty pochodne traktuje się jako oddzielne instrumenty pochodne, jeśli ryzyka z nimi związane oraz ich charakterystyka nie są ściśle powiązane z ryzykami i charakterystyką zasadniczego kontraktu oraz kontrakt zasadniczy nie jest wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa nie stosuje rachunkowości zabezpieczeń.

Kompensowanie instrumentów finansowych

Aktywa i zobowiązania finansowe kompensuje się i wykazuje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kwocie netto, jeżeli występuje możliwe do wyegzekwowania na drodze prawnej prawo do skompensowania ujętych kwot oraz zamiar rozliczenia ich w kwocie netto lub jednoczesnej realizacji danego składnika aktywów i uregulowania zobowiązania. Obecnie Grupa nie kompensuje i nie prezentuje w kwocie netto aktywów i zobowiązań finansowych.

Konsolidacja sald rachunków

Grupa oferuje swoim klientom usługi zarządzania środkami finansowymi polegające na konsolidacji sald rachunków bankowych w ramach struktury rachunków powiązanych (tzw. cash-pooling). Operacje tego typu polegają na konsolidacji (netowaniu) sald dodatnich i ujemnych rachunków bieżących uczestników produktu na wyznaczonym rachunku podmiotu zarządzającego rozliczeniami. Operacja konsolidacji przeprowadzana jest na koniec dnia roboczego, natomiast następnego dnia roboczego dokonywane są przelewy zwrotne przywracające stan rachunków do sytuacji sprzed konsolidacji. Transakcje konsolidacyjne prezentowane są w ujęciu netto tylko jeśli spełniają warunki MSR 39 dotyczące wyłączania składników aktywów i zobowiązań finansowych ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej. Salda należności transakcji prezentowanych w ujęciu brutto, wykazywane są w sprawozdaniu finansowym w pozycji „Kredyty, pożyczki i inne należności”, zaś salda zobowiązań jako depozyty.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu/odsprzedaży

Grupa dokonuje transakcji sprzedaży/zakupu aktywów finansowych z przyrzeczeniem odkupu/odsprzedaży w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek tzw. transakcje typu repo i reverse repo na papierach wartościowych. Papiery wartościowe sprzedane z przyrzeczeniem odkupu nie są wyłączone ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej. Jednocześnie ujmowane są po stronie pasywów zobowiązania wynikające z udzielonego przyrzeczenia odkupu. W przypadku transakcji zakupu z przyrzeczeniem odsprzedaży nabyte papiery wartościowe prezentowane są jako pożyczki i należności. Różnicę między ceną sprzedaży/zakupu a ceną odkupu/odsprzedaży ujmuje się odpowiednio jako koszty lub przychody odsetkowe z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej.

Utrata wartości aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu

Grupa dokonuje podziału składników aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu ze względu na podejście do zarządzania ryzykiem kredytowym danego zaangażowania na portfel aktywów indywidualnie istotnych oraz portfel aktywów indywidualnie nieistotnych (portfel grupowy). Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów zalicza się uzyskane przez Grupę informacje dotyczące następujących zdarzeń:

- znaczących trudności finansowych emitenta lub dłużnika;
- niedotrzymania warunków umowy, np. niespłacenia albo zalegania ze spłacaniem odsetek lub należności głównej;
- przyznania pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym wypadku pożyczkodawca by nie udzielił;
- wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub innej reorganizacji finansowej pożyczkobiorcy;
- zaniku aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe; lub
- obserwacji danych wskazujących na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą aktywów finansowych od momentu początkowego ich ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy aktywów finansowych, w tym:
  - negatywnych zmian dotyczących statusu płatności pożyczkobiorców w grupie, lub
  - krajowej lub lokalnej sytuacji gospodarczej, która ma związek z niespłacaniem aktywów w grupie.

Nie ujmuje się strat oczekiwanych w wyniku przyszłych zdarzeń bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia.

Odpisy z tytułu utworzenia rezerwy na pokrycie poniesionych, lecz niezidentyfikowanych strat kredytowych

Grupa tworzy rezerwę na poniesione, lecz niezidentyfikowane straty kredytowe ('IBNR' – ang. *incurred but not reported*). Rezerwa IBNR odzwierciedla poziom strat kredytowych oszacowany na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka do charakterystyk ryzyka grupy aktywów objętych procesem wyliczenia rezerwy IBNR, które zostały poniesione przez Grupę na dzień bilansowy, lecz dla których Grupa nie jest jeszcze w stanie zidentyfikować ekspozycji z utratą wartości. Procesem wyliczania rezerwy IBNR objęte są wszystkie należności, dla których albo nie stwierdzono przesłanek utraty wartości lub mimo stwierdzenia przesłanek indywidualna ocena pod kątem utraty wartości nie wykazała potrzeby dokonania odpisu aktualizującego. Rezerwa IBNR liczona jest w oparciu o modele statystyczne dla grup aktywów łączonych w portfele o wspólnych cechach ryzyka kredytowego. W sprawozdaniu finansowym Grupy rezerwa na poniesione niezidentyfikowane ryzyko kredytowe prezentacyjnie pomniejsza wartość ekspozycji kredytowych.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie istotnych

Poziom rezerwy na należności uznane za indywidualnie istotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany jest jako różnica między wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą przewidywaną do otrzymania przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze spodziewanych spłat przez kredytobiorcę z tytułu realizacji zabezpieczeń lub sprzedaży wierzytelności. Przyszłe przepływy dyskontowane są do wartości bieżącej efektywną stopą procentową instrumentu.

Jeżeli wartość bieżąca szacowanych przepływów pieniężnych wzrośnie na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wykazaniu utraty wartości, wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odpowiednio odwracany przez rachunek zysków i strat.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie nieistotnych

Poziom rezerw na należności uznane za indywidualnie nieistotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany jest na bazie oceny portfelowej opartej o historyczne doświadczenia dotyczące strat ponoszonych z tytułu aktywów o podobnych cechach ryzyka.

Rezerwy na należności od banków i klientów, odpisy z tytułu trwałej utraty wartości papierów wartościowych i innych aktywów korygują wartość odpowiednich pozycji aktywów. Natomiast rezerwy na zobowiązania pozabilansowe wykazywane są w pasywach w pozycji „Rezerwy”.

Kredyty uznane za nieściągalne (tj. takie, dla których Grupa nie spodziewa się przyszłych przepływów pieniężnych oraz które na podstawie oddzielnych przepisów podatkowych spełniły warunki niezbędne do zaliczenia straty do kosztów uzyskania przychodu lub które zostały bezwarunkowo umorzone na mocy umowy z klientem) są na podstawie decyzji Grupy spisywane w ciężar rezerw. W przypadku odzyskania uprzednio spisanej kwoty, przychody z tego tytułu prezentowane są w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne”.

Utrata wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości, skumulowane straty ujęte w kapitale własnym w wysokości różnicy między ceną nabycia skorygowaną o późniejsze spłaty i amortyzację a wartością godziwą, uwzględniając poprzednie odpisy z tytułu utraty wartości, przenosi się do rachunku zysków i strat. Straty z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży nie podlegają odwróceniu poprzez rachunek zysków i strat. Straty z tytułu utraty wartości instrumentów dłużnych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży podlegają odwróceniu poprzez rachunek zysków i strat, jeśli w późniejszych okresach wartość godziwa instrumentu dłużnego wzrośnie i wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty.

Utrata wartości aktywów finansowych wycenianych według kosztu

Na kategorię aktywów finansowych wycenianych według kosztu w sprawozdaniu finansowym Grupy składają się akcje i udziały w jednostkach innych niż podporządkowane, sklasyfikowane jako dostępne

do sprzedaży, dla których nie da się wiarygodnie określić wartości godziwej (np. ze względu na brak notowań). Jeśli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości takich inwestycji kapitałowych, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Strat z tytułu utraty wartości akcji i udziałów sklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których nie da się wiarygodnie określić wartości godziwej, nie poddaje się odwróceniu przez rachunek zysków i strat.

Utrata wartości aktywów innych niż aktywa finansowe

Wartości bilansowe aktywów Grupy innych niż aktywa z tytułu podatku odroczonego oraz innych niż wartość firmy, w tym w szczególności składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych, przeglądane są na dzień bilansowy w celu określenia, czy zaistniały przesłanki odpisu aktualizacyjnego z tytułu utraty wartości. Jeżeli istnieje taka przesłanka, należy określić wartość odzyskiwalną aktywów.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany, jeżeli wartość księgowa aktywa lub jego ośrodka wypracowującego środki pieniężne przekracza wartość odzyskiwalną. Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat.

Odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości w przypadku ośrodków wypracowujących środki pieniężne w pierwszej kolejności redukują wartość firmy przypadającą na te ośrodki wypracowujące środki pieniężne (grupę ośrodków), a następnie redukują proporcjonalnie wartość księgową innych aktywów w ośrodku (grupie ośrodków).

Kalkulacja wartości odzyskiwalnej

Wartość odzyskiwalna w przypadku aktywów innych niż aktywa finansowe jest wartością większą z: wartości sprzedaży netto i wartości użytkowej. W celu wyznaczenia wartości użytkowej, oszacowane przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy użyciu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżące oczekiwania rynku co do wartości pieniądza oraz specyficznego ryzyka w odniesieniu do danego aktywa. Dla aktywów niegenerujących niezależnych przepływów środków pieniężnych, wartość odzyskiwalna jest wyznaczana dla danego ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego te aktywa należą.

Odwroćenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, z wyłączeniem wartości firmy, podlega odwróceniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości innych aktywów może być odwrócony tylko do poziomu, przy którym wartość księgowa aktywa nie przekracza wartości księgowej, która pomniejszona o kwotę amortyzacji, zostałaby wyznaczona, jeżeli nie zostałyby ujęte odpisy aktualizujący z tytułu utraty wartości.

Wartość firmy

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy wartość firmy stanowi nadwyżkę kosztu przejęcia nad wartością godziwą udziału Grupy w możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywach, zobowiązaniach oraz zobowiązaniach warunkowych na dzień połączenia. Wartość firmy jest wykazywana w wysokości ceny nabycia pomniejszonej o łączne dotychczasowe odpisy aktualizacyjne wynikające z tytułu utraty wartości. Wartość firmy jest alokowana na ośrodki wypracowujące środki pieniężne i nie jest amortyzowana, a jedynie corocznie testowana pod kątem utraty wartości niezależnie od wystąpienia przesłanek utraty wartości. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości w odniesieniu do wartości firmy nie podlega odwróceniu.

W przypadku jednostek stowarzyszonych wartość firmy jest zawarta w wartości bilansowej inwestycji w jednostce stowarzyszonej.

Zyski i straty ze zbycia jednostki zależnej lub stowarzyszonej uwzględniają wartość bilansową wartości firmy dotyczącą sprzedanej jednostki.

Wartość firmy powstała w wyniku przejęć sprzed 31 marca 2004 roku, to jest dnia wejścia w życie MSSF 3 „Połączenia jednostek gospodarczych”, została obliczona zgodnie z poprzednio stosowanymi standardami rachunkowości jako różnica między kosztem przejęcia jednostki a wartością aktywów netto przejmowanej jednostki na dzień przejęcia.

Rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne (z wyłączeniem wartości firmy)

Rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne wykazywane są według kosztu historycznego pomniejszonego o naliczone umorzenie, a także o odpisy z tytułu utraty wartości. Koszt historyczny uwzględnia wydatki bezpośrednio związane z nabyciem danych aktywów oraz ich przygotowaniem do użytkowania.

Późniejsze nakłady uwzględnia się w wartości bilansowej danego środka trwałego lub ujmuje jako odrębny środek trwały (tam, gdzie jest to właściwe) tylko wówczas, gdy jest prawdopodobne, że z tytułu tej pozycji nastąpi wpływ korzyści ekonomicznych do Grupy, zaś koszt danej pozycji można wiarygodnie zmierzyć. Wszelkie pozostałe wydatki, na przykład na naprawę i konserwację, odnoszone są do rachunku zysków i strat w okresie, w którym je poniesiono.

Umorzenie naliczane jest metodą liniową przez przewidywany okres użytkowania przy zastosowaniu stawek określonych w zatwierdzonym planie amortyzacji na 2011 rok.

Przykładowe stosowane roczne stawki amortyzacji są następujące:

Budynki i budowle	1,5%-4,5%
Środki transportu	14,0%-20,0%
Komputery	34,0%
Wyposażenie biurowe	20,0%
Inne środki trwałe	7,0%-20,0%
Oprogramowanie komputerowe i prawa autorskie (z wyjątkiem podstawowego systemu operacyjnego, do którego stosuje się stawkę 20%)	34,0%
Pozostałe wartości niematerialne	20,0%
Inwestycje w obcych środkach trwałych – zgodnie z okresem trwania umowy najmu	

Na każdy dzień bilansowy dokonuje się weryfikacji wartości końcowej aktywów trwałych oraz okresów ich użytkowania i w razie potrzeby dokonuje stosownych korekt planu amortyzacji.

Składniki majątku o jednostkowej wartości początkowej nie przekraczającej 3500 zł podlegają jednorazowemu odpisaniu w koszty z datą wydania ich do używania. Suma wartości środków trwałych jednorazowo odpisanych w koszty nie jest istotna z punktu widzenia sprawozdania finansowego.

Środki trwałe w budowie wykazywane są w wysokości ogółu poniesionych kosztów pozostających w bezpośrednim związku z niezakończoną jeszcze budową, montażem lub ulepszeniem istniejącego środka trwałego z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

Środki trwałe obejmują także prawa użytkowania wieczystego gruntów.

Środki trwałe są badane pod kątem utraty wartości zawsze, gdy występują zdarzenia lub zmiany okoliczności wskazujące, że wartość bilansowa może być niemożliwa do odzyskania. Wartość bilansowa środka trwałego lub wartości niematerialnej jest obniżana do poziomu wartości odzyskiwalnej, jeśli wartość bilansowa przewyższa wartość odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego pomniejszonej o koszty jego sprzedaży i wartości użytkowej.

Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości zaklasyfikowane przez Grupę jako inwestycyjne prezentowane są w sprawozdaniu finansowym jako element rzeczowych aktywów trwałych. Grupa stosuje do ich wyceny model wartości godziwej. Wartość godziwa nieruchomości inwestycyjnych jest ustalana na podstawie wyceny nieruchomości sporządzonej przez niezależnych rzeczoznawców. Zmiany wartości godziwej nieruchomości inwestycyjnych ujmowane są w rachunku zysku i strat.

Świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze Grupy obejmują wynagrodzenia, premie, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenie społeczne.

Pracownicy, w zależności od ich indywidualnego poziomu zaszerzegowania, mogą otrzymać nagrodę z funduszu motywacyjnego, premię w ramach planu premiowego obowiązującego w danym obszarze lub uznaniową nagrodę roczną na zasadach określonych w wewnętrznych przepisach o wynagradzaniu pracowników. Premie i nagrody przyznawane są po zakończeniu okresu, za który oceniane są wyniki.

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze są ujmowane jako koszty w okresie, którego dotyczą.

Płatności w formie akcji

Pracownicy mogą także uczestniczyć w programach świadczeń kapitałowych. W ramach tych programów pracownikom oferowane są nagrody w formie opcji na zakup akcji Citigroup (program opcji pracowniczych - SOP), a także nagrody w formie „akcji odroczonej” (program akumulacji kapitału - CAP). Programy te traktowane są jako programy rozliczane w środkach pieniężnych. Na przyszłe wypłaty tworzona jest rezerwa wykazana w pasywach w pozycji „Inne zobowiązania” oraz w pozycji „Koszty działania i koszty ogólnego zarządu” rachunku zysków i strat. Koszty programu określone są przy użyciu modelu wyceny. Zgodnie z wymogami standardu wartość godziwa jest początkowo ustalana na dzień przyznania nagrody, a następnie na każdy dzień sprawozdawczy, aż do całkowitego rozliczenia. Łączną wartość kosztów ujętych na dany dzień sprawozdawczy stanowi iloczyn wartości godziwej opcji lub akcji odroczonej na dzień sprawozdawczy i części uprawnienia uznanego za nabyte w tym okresie.

Długoterminowe świadczenia pracownicze

W ramach systemu wynagrodzeń Grupa gwarantuje pracownikom odprawy emerytalne, których wysokość uzależniona jest od liczby lat pracy w podmiotach Grupy, przypadających bezpośrednio przed nabyciem prawa do odprawy. Pracownikom, z którymi została zawarta umowa o pracę na podstawie Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy, przysługuje ponadto nagroda za wieloletnią pracę. Na przyszłe wypłaty tworzona jest rezerwa, która jest wykazana w pasywach w pozycji „Inne zobowiązania” oraz w pozycji „Koszty działania i koszty ogólnego zarządu” rachunku zysków i strat. Rezerwy na przyszłe koszty odpraw emerytalnych oraz nagród za wieloletnią pracę obliczane są metodą aktuarialną. Wycena aktuarialna tych rezerw jest okresowo aktualizowana.

Programy określonych składek

Ponadto Grupa stwarza możliwość uczestnictwa pracowników w programie emerytalnym, opisanym szczegółowo w notce 46. Za pracowników uczestniczących w programie Grupa odprowadza składki do odrębnej jednostki i z chwilą ich uiszczenia Grupa nie posiada dalszych obowiązków w zakresie dokonywania płatności, zatem zgodnie z MSR 19 „Świadczenia pracownicze” jest to program określonych składek. Składki ujmuje się jako koszty świadczeń pracowniczych w okresie, którego dotyczą.

Rezerwy

Rezerwy są ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jeżeli na Grupie ciąży obowiązek prawny lub zwyczajowo oczekiwany wynikający ze zdarzeń przeszłych, jak również jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne oraz kwota rezerwy może być w wiarygodny sposób oszacowana.

Rezerwa restrukturyzacyjna

Rezerwa na restrukturyzację jest tworzona po spełnieniu następujących warunków: (i) Grupa posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji; (ii) restrukturyzacja już się rozpoczęła albo została publicznie ogłoszona; (iii) kwota rezerwy może być wiarygodnie oszacowana. Rezerwa na restrukturyzację nie obejmuje przyszłych kosztów operacyjnych.

Kapitały

Kapitały i fundusze własne wykazywane są według wartości nominalnej, z wyjątkiem funduszu z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, który wykazywany jest w z uwzględnieniem wpływu odroczonego podatku dochodowego.

Dywidendy są ujmowane jako zobowiązania w momencie, w którym podział zysku został zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Banku.

Ustalanie wyniku finansowego

Wynik finansowy ustala się z zachowaniem zasady ostrożnej wyceny oraz zasady memoriału i współmierności przychodów i kosztów. Do wyniku finansowego zaliczane są wszystkie osiągnięte przychody i koszty związane z tymi przychodami, dotyczące danego okresu sprawozdawczego, niezależnie od terminu ich zapłaty.

Rozliczenia międzyokresowe kosztów

W celu przypisania kosztów do okresów sprawozdawczych, których one dotyczą, Grupa dokonuje czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów. Dotyczy to w szczególności kosztów działania Grupy.

Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody i koszty z tytułu odsetek od instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów lub zobowiązania finansowego oraz przypisania przychodów lub kosztów odsetkowych do odpowiednich okresów. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dokładnie dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Grupa uwzględnia wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego (na przykład: przedpłaty, opcje kupna i podobne), jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje i punkty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta. W rezultacie prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej po pomniejszeniu o bezpośrednie koszty pozyskania instrumentu finansowego prezentowane są jako składnik przychodów odsetkowych.

W przypadku aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Odsetki karne wynikające z ekspozycji z tytułu podatku dochodowego ujmowane są w „Pozostałych przychodach operacyjnych” lub w „Pozostałych kosztach operacyjnych” w rachunku zysków i strat.

Przychody i koszty z tytułu prowizji, opłaty bankowe

Przychody z tytułu opłat i prowizji powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Grupę. Prowizje klasyfikowane są do następujących kategorii:

- prowizji stanowiących integralną część efektywnej stopy procentowej,
- prowizji za wykonanie usługi,
- prowizji za wykonanie znaczącej czynności.

Prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej zaliczane są do rachunku zysków i strat jako korekta kalkulacji efektywnej stopy procentowej i wykazywane w przychodach odsetkowych.

Prowizje za wykonanie usługi i znaczącej czynności zaliczane są do rachunku zysków i strat proporcjonalnie do stopnia wykonania usługi lub jednorazowo w momencie wykonania czynności i wykazywane w przychodach z tytułu prowizji.

W przypadku kredytów i pożyczek o nieustalonych terminach płatności rat, np. kredytów w rachunku bieżącym lub kart kredytowych prowizje rozliczane są w czasie metodą liniową przez okres ważności limitu kredytowego. Tego typu prowizje zaliczane są do przychodów z tytułu prowizji.

Grupa pośredniczy w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych. Przychody z tytułu wynagrodzenia Grupy za dystrybucję ujmowane są w przychodach w momencie sprzedaży lub odnowienia polisy ponieważ Grupa nie jest zobowiązana do świadczenia istotnych usług po dokonaniu sprzedaży. Ponadto w przypadku niektórych produktów, Grupa ma prawo do dodatkowego wynagrodzenia stanowiącego udział w zysku osiągniętym przez zakład ubezpieczeń na danym produkcie i rozpoznaje przychód z tego tytułu na zasadzie memoriałowej.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zaliczane są koszty i przychody niezwiązane bezpośrednio z działalnością bankową. Są to w szczególności przychody i koszty z tytułu sprzedaży lub likwidacji środków trwałych oraz aktywów do zbycia, przychody związane z przetwarzaniem danych na rzecz podmiotów powiązanych, a także koszty z tytułu odszkodowań, kar i grzywien.

Podatek dochodowy

Podatek dochodowy składa się z podatku bieżącego oraz odroczonego. Podatek dochodowy ujmuje się w rachunku zysków i strat z wyjątkiem sytuacji, gdy podatek dotyczy kwot ujmowanych bezpośrednio w kapitale.

Rezerwa na podatek odroczony jest kalkulowana przy użyciu metody bilansowej, poprzez wyliczenie przejściowych różnic pomiędzy wartością bilansową aktywów i zobowiązań oraz ich wartością podatkową. Rezerwa i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej łącznie. Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmuje się w zakresie, w którym jest prawdopodobne, że będzie dostępny przyszły dochód do opodatkowania.

Sprawozdawczość dotycząca segmentów

Segment jest dającym się wyodrębnić obszarem działalności Grupy, w ramach którego następuje albo dystrybucja towarów lub świadczenie usług (segment branżowy), albo dystrybucja towarów lub świadczenie usług w określonym środowisku ekonomicznym (segment geograficzny). Segment działalności podlega określonym ryzykom, jak również wiąże się z występowaniem korzyści, które są właściwe wyłącznie dla danego segmentu. Za wzór sprawozdawczy stosowany do segmentów przyjęto podział branżowy, ponieważ ryzyko i stopy zwrotu wynikają z różnic pomiędzy produktami. Grupa jest zarządzana na poziomie dwóch głównych segmentów – bankowości korporacyjnej oraz bankowości detalicznej. Szczegółowe informacje na temat segmentów przedstawiono w notce 3.

Wycena aktywów i pasywów segmentu, przychodów oraz wyniku segmentu jest oparta na zasadach rachunkowości Grupy.

Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży

Do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży klasyfikuje się składniki aktywów lub grupy aktywów wraz z bezpośrednio powiązanymi z nimi zobowiązaniami, których wartość bilansowa ma zostać odzyskana w drodze ich odsprzedaży, a nie dalszego wykorzystania. Jako przeznaczone do sprzedaży klasyfikowane są jedynie składniki aktywów lub grupy dostępne do natychmiastowej sprzedaży w bieżącym stanie, których sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży i aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu został rozpoczęty. Ponadto, taki składnik aktywów (lub grupa) jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów (lub grupy) do tej kategorii.

Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży ujmuje się w kwocie niższej z wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Aktywa te nie podlegają amortyzacji.

Wartości szacunkowe

Ustalenie bilansowych wartości niektórych aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów wymaga oszacowania na datę bilansową wpływu niepewnych przyszłych zdarzeń na te pozycje. Szacunki i założenia podlegają ciągłej ocenie, oparte są o doświadczenia historyczne oraz inne czynniki, w tym oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Poniżej zaprezentowano najistotniejsze z nich zastosowane przy sporządzaniu sprawozdania finansowego.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych

Wartość godziwą instrumentów finansowych nienotowanych na aktywnych rynkach ustala się stosując techniki wyceny. Jeżeli do ustalenia wartości godziwej stosuje się techniki wyceny, metody te są okresowo oceniane i weryfikowane. Wszystkie modele są testowane i zatwierdzane przed użyciem. W miarę możliwości w modelach wykorzystywane są wyłącznie dane możliwe do zaobserwowania, chociaż w pewnych obszarach kierownictwo jednostki musi korzystać z oszacowań. Zmiany założeń dotyczących szacowanych czynników mogą mieć wpływ na wykazywane wartości godziwe instrumentów finansowych.

Grupa stosuje następujące metody wyceny w stosunku do poszczególnych typów instrumentów pochodnych:

- do wyceny terminowych transakcji walutowych stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych;
- do wyceny transakcji opcyjnych wykorzystywane są rynkowe modele wyceny opcji;
- do wyceny transakcji na stopy procentowe stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych;
- do wyceny transakcji futures stosuje się bieżące notowania rynkowe.

Najważniejszym parametrem niepochodzącym z aktywnego rynku i wykorzystywanym przez Grupę do wyceny instrumentów finansowych jest komponent ryzyka kontrahenta. Grupa dokonuje dodatkowego oszacowania poziomu tego ryzyka występującego w zawartych z klientami transakcjach na instrumentach pochodnych, w tym opcjach walutowych. Oszacowanie to zostało przeprowadzone na dzień bilansowy przyjmując poziom wycen instrumentów pochodnych z tego dnia i z uwzględnieniem oceny ryzyka na ten dzień. Grupa regularnie monitoruje poziom ryzyka związanego z zawartymi transakcjami na instrumentach pochodnych. Głównymi czynnikami wpływającymi na zmiany szacunków w zakresie ryzyka kontrahenta są: (i) zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych skorelowane między innymi z poziomem kursów walut oraz stóp procentowych, (ii) zmiany w zakresie ryzyka kredytowego kontrahentów. Biorąc pod uwagę silną zmienność otoczenia gospodarczego, istnieje niepewność w zakresie dokonanych szacunków.

Utrata wartości kredytów

Na każdy dzień bilansowy dokonywana jest ocena, czy zaistniały obiektywne przesłanki świadczące o utracie wartości ekspozycji kredytowych. Jeśli tak, dokonuje się odpisu aktualizującego w wysokości różnicy pomiędzy wartością bilansową a oszacowaną wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z danej ekspozycji kredytowej. Aktywa finansowe, dla których albo nie stwierdzono przesłanek utraty wartości na poziomie indywidualnym lub mimo stwierdzenia przesłanek indywidualna ocena składnika aktywów pod kątem utraty wartości nie wykazała potrzeby dokonania odpisu aktualizującego, Grupa objęła analizą statystyczną.

Określenie przesłanek utraty wartości oraz wyliczenie bieżącej wartości szacowanych przepływów pieniężnych wymaga zastosowania przez Grupę szacunków. Metodologia i założenia wykorzystywane przy ustalaniu poziomu utraty wartości należności są regularnie przeglądane i uaktualniane w razie potrzeby.

Utrata wartości aktywów dostępnych do sprzedaży

W przypadku stwierdzenia obiektywnych przesłanek świadczących o utracie wartości aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, skumulowane straty ujęte dotychczas w kapitale własnym wyksięgowuje się z kapitału własnego i ujmuje w rachunku zysków i strat, chociaż składnik aktywów finansowych nie został wyłączony ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej. Kwota skumulowanych strat, która zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i ujęta w rachunku zysków i strat stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat.

Utrata wartości aktywów finansowych wycenianych według kosztu

W przypadku stwierdzenia obiektywnych przesłanek świadczących o utracie wartości instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi być rozliczony przez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.

Utrata wartości firmy

Grupa przeprowadziła test wartości firmy pod kątem utraty wartości na dzień 31 grudnia 2010 roku oraz 31 grudnia 2011 roku. Szacunku wartości firmy dokonano w oparciu o zapisy MSR 36 odnośnie określania wartości użytkowej ośrodków wypracowujących środki pieniężne. Testy nie wykazały utraty wartości.

Świadczenia pracownicze

Rezerwy na przyszłe wypłaty z tytułu świadczeń pracowniczych zagwarantowanych zbiorowym układem pracy, takie jak nagrody jubileuszowe czy odprawy emerytalne, podlegają okresowemu oszacowaniu przez niezależnego aktuarusza.

Na każdy dzień bilansowy Grupa dokonuje również oszacowania poziomu rezerwy związanej z przyznanymi pracownikom nagrodami w formie opcji na akcje Citigroup. Kwota rezerwy określona jest w oparciu o metodologię opisaną w MSSF 2 przy użyciu modelu wyceny wartości opcji. Określenie kwoty rezerwy wymaga zastosowania szacunków dotyczących między innymi oczekiwanego poziomu rotacji pracowników, oczekiwanej stopy dywidendy płaconej przez Citigroup oraz terminów realizacji opcji.

3. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności

Segment działalności jest dającą się wyodrębnić częścią działalności Grupy, generującą przychody i koszty (w tym z transakcji wewnątrz Grupy), której wyniki operacyjne są regularnie analizowane przez Zarząd jako główny organ decyzyjny Grupy, w celu alokacji zasobów oraz oceny jej działalności.

Grupa jest zarządzana na poziomie dwóch głównych segmentów – bankowości korporacyjnej i bankowości detalicznej. Wycena aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego segmentu dokonywane jest zgodnie z zasadami rachunkowości stosowanymi przez Grupę dla potrzeb sporządzenia sprawozdań finansowych, z uwzględnieniem transakcji pomiędzy segmentami w ramach Grupy.

Przyporządkowania aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów Grupy do segmentów dokonano na podstawie wewnętrznych informacji przygotowywanych dla potrzeb zarządczych. Transfer finansowania pomiędzy segmentami Grupy oparty jest o stawki bazujące na stopach rynkowych. Stawki transferowe są ustalane według tych samych zasad dla obu segmentów, a ich zróżnicowanie wynika jedynie ze struktury terminowej i walutowej aktywów i pasywów.

Działalność Grupy została podzielona na 2 główne segmenty branżowe:

Bankowość Korporacyjna

W ramach segmentu Bankowości Korporacyjnej Grupa oferuje produkty i świadczy usługi podmiotom gospodarczym, jednostkom samorządowym oraz dla sektora budżetowego. Obok tradycyjnych usług bankowych polegających na działalności kredytowej i depozytowej, segment świadczy usługi zarządzania gotówką, finansowania handlu, leasingu, usług maklerskich i powiernictwa papierów wartościowych, oferuje produkty skarbu na rynkach finansowych i towarowych. Ponadto, segment oferuje szeroki zakres usług bankowości inwestycyjnej na lokalnym i międzynarodowym rynku kapitałowym, w tym usług doradztwa, pozyskiwania i gwarantowania finansowania poprzez publiczne i niepubliczne emisje instrumentów finansowych. Działalność segmentu obejmuje także transakcje na własny rachunek na rynkach instrumentów kapitałowych, dłużnych oraz pochodnych.

Bankowość Detaliczna

Segment Bankowości Detalicznej dostarcza produktów i usług finansowych klientom indywidualnym, a także w ramach CitiBusiness mikropodsiębiorstwom oraz osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą. Oprócz prowadzenia rachunków, szerokiej oferty w obszarze działalności kredytowej i depozytowej, Grupa oferuje klientom pożyczki gotówkowe, kredyty hipoteczne, karty kredytowe, prowadzi usługi zarządzania majątkiem, pośredniczy w sprzedaży produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych.

Działalność Grupy prowadzona jest wyłącznie na terenie Polski.

Wyniki finansowe Grupy według segmentów działalności

Za okres	2011			2010		
<i>w tys. zł</i>	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Razem
Wynik z tytułu odsetek	670 096	764 258	1 434 354	710 953	787 867	1 498 820
Wynik wewnętrzny z tytułu odsetek, w tym:	8 556	(8 556)	-	18 916	(18 916)	-
przychody wewnętrzne	8 556	-	8 556	18 916	-	18 916
koszty wewnętrzne	-	(8 556)	(8 556)	-	(18 916)	(18 916)
Wynik z tytułu prowizji	307 411	335 759	643 170	305 093	349 835	654 928
Przychody z tytułu dywidend	1 314	4 374	5 688	2 899	3 141	6 040
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	271 932	30 985	302 917	251 498	29 656	281 154
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych	30 142	-	30 142	119 921	-	119 921
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych	-	-	-	428	3 460	3 888
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	35 121	(24 833)	10 288	23 606	(29 471)	(5 865)
Koszty działania banku i koszty ogólnego zarządu	(595 802)	(776 204)	(1 372 006)	(590 865)	(722 141)	(1 313 006)
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych	(27 140)	(32 876)	(60 016)	(29 935)	(32 544)	(62 479)
Wynik z tytułu zbycia aktywów trwałych	105	1 968	2 073	(71)	1 102	1 031
Zmiana stanu odpisów (netto) na utratę wartości	20 110	(96 919)	(76 809)	27 629	(270 149)	(242 520)
Zysk operacyjny	713 289	206 512	919 801	821 156	120 756	941 912

Za okres	2011			2010		
<i>w tys. zł</i>	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Razem
Udział w zyskach (stratach) netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	1 677		1 677	666	-	666
Zysk brutto	714 966	206 512	921 478	821 822	120 756	942 578
Podatek dochodowy			(185 065)			(187 767)
Zysk netto			736 413			754 811

Stan na dzień	31.12.2011			31.12.2010		
<i>w tys. zł</i>	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Razem
Aktywa, w tym:	36 666 378	5 611 820	42 278 198	31 735 154	5 782 386	37 517 540
aktywa wyceniane metodą praw własności	57 945	-	57 945	56 332	-	56 332
aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	15 760	9 901	25 662	-	9 901	9 901
Pasywa, w tym:	34 556 302	7 721 896	42 278 198	28 917 025	8 600 515	37 517 540
zobowiązania	29 911 099	5 922 618	35 833 717	24 594 934	6 429 671	31 024 605

4. Wynik z tytułu odsetek

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze z tytułu:		
operacji z Bankiem Centralnym	34 757	26 957
należności od banków	39 088	26 897
należności od klientów, z tego:	1 180 019	1 195 302
podmiotów sektora finansowego	29 271	29 019
podmiotów sektora niefinansowego	1 150 748	1 166 283
dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	625 633	618 450
dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	47 893	105 807
	1 927 390	1 973 413
Koszty odsetek i podobne koszty z tytułu:		
operacji z Bankiem Centralnym	(1)	(14 565)
zobowiązań wobec banków	(47 192)	(28 402)
zobowiązań wobec podmiotów sektora finansowego	(80 488)	(62 981)
zobowiązań wobec podmiotów sektora niefinansowego	(353 348)	(359 435)
kredytów i pożyczek otrzymanych	(10 843)	(9 144)
emisji dłużnych papierów wartościowych	(1 164)	(66)
	(493 036)	(474 593)
	1 434 354	1 498 820

Przychody odsetkowe za 2011 rok zawierają odsetki od kredytów, dla których rozpoznano utratę wartości w kwocie 16 821 tys. zł (za 2010 rok: 26 649 tys. zł).

5. Wynik z tytułu prowizji

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Przychody z tytułu opłat i prowizji		
z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych	128 430	136 334
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	236 909	237 022
z tytułu realizacji zleceń płatniczych	114 598	122 628
z tytułu usług powierniczych	87 585	82 427
z tytułu opłat od pożyczek gotówkowych	9 778	11 975

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
z tytułu działalności maklerskiej	87 926	76 101
z tytułu świadczenia usług zarządzania środkami na rachunkach klientów	29 072	30 617
z tytułu gwarancyjnych zobowiązań pozabilansowych	15 483	15 363
z tytułu zobowiązań pozabilansowych o charakterze finansowym	7 100	7 499
inne	35 852	27 125
	752 733	747 091
Koszty z tytułu opłat i prowizji		
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	(52 012)	(49 937)
z tytułu działalności maklerskiej	(28 213)	(20 440)
z tytułu opłat KDPW	(16 889)	(12 544)
z tytułu opłat brokerskich	(4 451)	(3 270)
inne	(7 998)	(5 972)
	(109 563)	(92 163)
	643 170	654 928

Wynik z tytułu prowizji za 2011 rok zawiera przychody prowizyjne (inne niż objęte kalkulacją efektywnej stopy procentowej), które odnoszą się do aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy w kwocie 245 128 tys. zł (za 2010 rok: 246 354 tys. zł) oraz koszty prowizyjne w kwocie 52 012 tys. zł (za 2010 rok: 49 937 tys. zł).

6. Przychody z tytułu dywidend

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	5 574	5 586
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	114	454
	5 688	6 040

7. Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy		
z instrumentów dłużnych	20 255	(28 343)
z instrumentów kapitałowych	(4 322)	530
z instrumentów pochodnych, z tego:	(25 224)	39
na stopę procentową	(31 764)	(3 707)
kapitałowe	451	1 387
towarowe	6 089	2 359
	(9 291)	(27 774)
Wynik z pozycji wymiany		
z tytułu operacji wymiany na walutowych instrumentach pochodnych	276 363	118 844
z tytułu różnic kursowych (rewaluacja)	35 845	190 084
	312 208	308 928
	302 917	281 154

Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji zawiera zmianę stanu odpisów (netto) dotyczących korekty wyceny z tytułu podwyższonego ryzyka kredytowego kontrahenta na transakcje związane z instrumentami pochodnymi w wysokości 1 665 tys. zł (za 2010 rok: rozwiązanie (netto): 20 984 tys. zł).

Korekta została wyznaczona poprzez analizę sytuacji finansowej poszczególnych klientów oraz ocenę ich potrzeb w zakresie stosowania instrumentów pochodnych. Istnieje niepewność co do wysokości przyszłych rozliczeń z tytułu powyższych transakcji pochodnych, a poziom rzeczywistych strat zależy od dalszych zmian kursów walut oraz sytuacji finansowej kontrahentów.

Wynik na instrumentach dłużnych zawiera wynik netto na obrocie rządowymi papierami wartościowymi, dłużnymi instrumentami komercyjnymi i instrumentami rynku pieniężnego przeznaczonymi do obrotu.

Wynik na instrumentach pochodnych zawiera wynik netto z tytułu transakcji związanymi z swapami na stopy procentowe, opcjami, futuresami i innymi instrumentami pochodnymi.

Wynik z pozycji wymiany walutowej zawiera zyski i straty z rewaluacji aktywów i pasywów denominowanych w walucie obcej oraz na walutowych instrumentach pochodnych takich jak forward, swap i opcje. Wynik z pozycji wymiany zawiera również marżę zrealizowaną na bieżących i terminowych transakcjach walutowych.

8. Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Zrealizowane zyski z instrumentów dłużnych dostępnych do sprzedaży	30 142	122 667
Zrealizowane straty z instrumentów dłużnych dostępnych do sprzedaży	-	(2 746)
	30 142	119 921

9. Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Zrealizowane zyski (straty) z instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży	-	3 888

10. Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Pozostałe przychody operacyjne		
Przychody z tytułu przetwarzania danych na rzecz jednostek powiązanych	15 361	45 402
Przychody dotyczące zwrotu odsetek od nadpłaty podatku dochodowego za lata ubiegłe	17 030	-
Przychody z wynajmu powierzchni biurowych	3 749	2 371
Przychody dotyczące nieruchomości stanowiących inwestycje	118	106
Pozostałe	16 996	19 660
	53 254	67 539
Pozostałe koszty operacyjne		
Koszty postępowania ugodowego i windykacji	(16 265)	(17 229)
Koszty dotyczące rezerwy z tytułu rozliczenia podatku od towarów i usług (VAT) za lata ubiegłe*	-	(12 500)
Koszty dotyczące odkupienia od klientów obligacji upadłego banku Lehman Brothers Treasury Co.B.V.**	-	(9 571)
Koszty dotyczące zapłaconych odszkodowań	-	(3 000)
Koszty dotyczące nieruchomości stanowiących inwestycje	(2 134)	(2 912)
Koszty dotyczące wyceny aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	(2 548)	-
Pozostałe	(22 019)	(28 192)
	(42 966)	(73 404)
	10 288	(5 865)

*Koszty utworzenia rezerwy na podatek VAT dotyczący refakturowanych ubezpieczeń przedmiotu leasingu w spółce Handlowy-Leasing Sp. z o.o.

**W dniu 22 stycznia 2010 roku Zarząd Banku podjął decyzję o wystąpieniu do klientów, którzy za pośrednictwem Banku nabyli obligacje wyemitowane przez Lehman Brothers Treasury Co. B.V. i

gwarantowane przez Lehman Brothers Holdings Inc. z ofertą kupna tych obligacji przez Bank lub inny podmiot z Grupy Kapitałowej Banku, za kwotę stanowiącą 60% początkowej wartości inwestycji w danej walucie.

11. Koszty działania i koszty ogólnego zarządu

w tys. zł	2011	2010
Koszty pracownicze*		
Koszty związane z wynagrodzeniami, w tym:	(571 191)	(558 321)
koszty związane ze świadczeniami emerytalnymi	(24 934)	(23 095)
Premie i nagrody, w tym:	(109 775)	(108 093)
pracownicze świadczenia kapitałowe	8 875	(13 307)
nagrody za wieloletnią pracę**	(827)	11 708
	(680 966)	(666 414)
Koszty ogólnoadministracyjne		
Koszty opłat telekomunikacyjnych i sprzętu komputerowego	(167 567)	(157 635)
Koszty usług doradczych, audytorskich, konsultacyjnych oraz innych usług zewnętrznych	(91 494)	(91 666)
Koszty wynajmu i utrzymania nieruchomości	(106 081)	(112 724)
Reklama i marketing	(56 416)	(44 569)
Koszty usług zarządzania gotówką, koszty usług KIR i inne koszty transakcyjne	(55 352)	(59 300)
Koszty usług zewnętrznych dotyczące dystrybucji produktów bankowych	(68 264)	(42 522)
Koszty usług pocztowych, materiałów biurowych i poligrafii	(31 379)	(33 640)
Koszty szkoleń i edukacji	(8 144)	(10 421)
Koszty nadzoru bankowego	(4 171)	(3 496)
Pozostałe koszty	(102 172)	(90 619)
	(691 040)	(646 592)
	(1 372 006)	(1 313 006)

*Koszty pracownicze za 2011 rok zawierają koszty z tytułu wynagrodzeń i nagród obecnych i byłych członków Zarządu Banku w wysokości 20 189 tys. zł (za 2010 rok: 11 523 tys. zł).

**W wyniku zaktualizowania rezerwy na nagrody za wieloletnią pracę, w efekcie zmiany zasad jej przyznawania, koszty pracownicze za 2010 rok zostały pomniejszone o kwotę rozwiązania rezerwy.

12. Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych

w tys. zł	2011	2010
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	(44 586)	(48 845)
Amortyzacja wartości niematerialnych	(15 430)	(13 634)
	(60 016)	(62 479)

13. Wynik z tytułu zbycia aktywów trwałych

w tys. zł	2011	2010
Zyski		
z tytułu zbycia rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	2 622	1 324
z tytułu zbycia aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	179
	2 622	1 503
Straty		
z tytułu zbycia rzeczowych aktywów trwałych	(549)	(449)
z tytułu zbycia aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	(23)
	(549)	(472)
	2 073	1 031

14. Zmiana stanu odpisów (netto) na utratę wartości

w tys. zł	2011	2010
Odpisy (netto) na utratę wartości aktywów finansowych		
Utworzenie odpisu na utratę wartości		
należności od banków	(1 276)	(2 670)
należności od klientów	(362 878)	(618 121)
należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	(2 841)	(15 040)
Inne	(16 821)	(26 649)
	(383 816)	(662 480)
Odwrocenie odpisu na utratę wartości		
należności od banków	1 719	2 943
należności od klientów	303 264	366 012
należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	2 960	25 218
	307 943	394 173
	(75 873)	(268 307)
Różnica wartości rezerw na zobowiązania pozabilansowe		
Odpisy na rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	(39 766)	(53 560)
Rozwiązanie rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	38 830	79 347
	(936)	25 787
Utrata wartości netto	(76 809)	(242 520)

15. Podatek dochodowy

Ujęty w rachunku zysków i strat

w tys. zł	2011	2010
Bieżący podatek		
Bieżący rok	(245 269)	(193 729)
Korekty z lat ubiegłych	(232)	5 453
	(245 501)	(188 276)
Podatek odroczony		
Powstanie i odwrócenie się różnic przejściowych	60 788	609
Zmiana stanu należności od budżetu z tytułu przysługujących odliczeń podatku	(352)	(100)
	60 436	509
Razem podatek dochodowy w rachunku zysków i strat	(185 065)	(187 767)

Wyliczenie efektywnej stawki podatkowej

w tys. zł	2011	2010
Zysk brutto	921 478	942 578
Podatek dochodowy według krajowej stawki podatku (19%)	(175 081)	(179 090)
Koszty nie stanowiące kosztów uzyskania przychodu, w tym:	(14 357)	(15 855)
strata na zbyciu wierzytelności	(698)	-
koszty z tytułu odpisów aktualizujących	(4 895)	-
Przychody podlegające opodatkowaniu nie ujęte w wyniku finansowym	(231)	(396)
Koszty stanowiące koszty uzyskania przychodu nie ujęte w wyniku finansowym	4 370	1 789
Przychody nie podlegające opodatkowaniu	1 967	516

Pozostałe	(1 733)	5 269
Ogółem obciążenie wyniku	(185 065)	(187 767)
Efektywna stawka podatkowa	20,08%	19,92%

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach na dzień 31 grudnia 2011 roku związany jest z dłużnymi i kapitałowymi instrumentami dostępnymi do sprzedaży i wynosił 19 303 tys. zł; na dzień 31 grudnia 2010 roku obejmował także podatek związany z programem nagród kapitałowych i wynosił 551 tys. zł).

16. Zysk przypadający na jedną akcję

Na dzień 31 grudnia 2011 roku zysk przypadający na jedną akcję wynosił 5,64 zł (31 grudnia 2010 roku: 5,78 zł).

Wyliczenie zysku przypadającego na jedną akcję na dzień 31 grudnia 2011 roku oparte było na zysku przypadającym na zwykłych akcjonariuszy w kwocie 736 413 tys. zł (31 grudnia 2010 roku: 754 811 tys. zł) oraz średniej ważonej ilości akcji zwykłych występujących w roku zakończonym 31 grudnia 2011 roku w liczbie 130 659 600 (31 grudnia 2010 roku: 130 659 600).

Bank nie posiada rozwadniających, potencjalnych akcji zwykłych.

17. Zestawienie zmian w pozostałych całkowitych dochodach

Odroczony podatek dochodowy i reklasyfikacje ujęte w pozostałych całkowitych dochodach dotyczą wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (AFS).

<i>w tys. zł</i>	Kwota brutto	Odroczony podatek dochodowy	Kwota netto
Stan na dzień 1 stycznia 2011 roku	(47 938)	3 090	(44 848)
Zmiana wyceny AFS	(23 517)	10 486	(13 031)
Wycena sprzedanych AFS przeniesiona do rachunku zysków i strat	(30 142)	5 727	(24 415)
Stan na dzień 31 grudnia 2011 roku	(101 597)	19 303	(82 294)

<i>w tys. zł</i>	Kwota brutto	Odroczony podatek dochodowy	Kwota netto
Stan na dzień 1 stycznia 2010 roku	(100 190)	19 164	(81 026)
Zmiana wyceny AFS	172 173	(38 859)	133 314
Wycena sprzedanych AFS przeniesiona do rachunku zysków i strat	(119 921)	22 785	(97 136)
Stan na dzień 31 grudnia 2010 roku	(47 938)	3 090	(44 848)

18. Kasa, operacje z Bankiem Centralnym

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Środki pieniężne w kasie	503 980	475 227
Środki na rachunku bieżącym w Banku Centralnym	122 080	2 731 327
Lokaty	353 556	-
	979 616	3 206 554

Na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim (NBP) utrzymywana jest rezerwa obowiązkowa, której deklarowana wysokość na dzień 31 grudnia 2011 roku wynosiła 927 619 tys. zł (31 grudnia 2010 roku: 842 441 tys. zł). Rezerwa obowiązkowa może być wykorzystywana przez Grupę pod warunkiem, że suma średniego miesięcznego salda na rachunku bieżącym w NBP nie jest mniejsza

od poziomu deklarowanego.

19. Należności od banków

Należności od banków (wg struktury rodzajowej)

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Rachunki bieżące	68 056	95 235
Lokaty	108 108	1 977 502
Kredyty i pożyczki	19 599	35 824
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	313 635	105 594
Inne należności	38 921	59 477
Łączna wartość brutto	548 319	2 273 632
Odpisy z tytułu utraty wartości	(63)	(493)
Łączna wartość netto	548 256	2 273 139

Zmiana stanu utraty wartości należności od banków przedstawia się następująco:

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Stan na dzień 1 stycznia	(493)	(766)
Zwiększenia (z tytułu):		
utworzenie odpisów	(1 276)	(2 670)
inne	(13)	-
Zmniejszenia (z tytułu):		
rozwiązanie odpisów	1 719	2 943
Stan na dzień 31 grudnia	(63)	(493)

Na dzień 31 grudnia 2011 roku oraz 31 grudnia 2010 roku utrata wartości rozpoznana na należności od banków dotyczyła odpisów na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR).

20. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu		
Obligacje i bony wyemitowane przez:		
Banki*	115 718	37 577
podmioty finansowe	-	63 111
Skarb Państwa	1 826 069	1 495 597
	1 941 787	1 596 285
z tego:		
notowane na giełdzie	1 234 008	1 461 545
nienotowane na giełdzie	707 779	134 740
Instrumenty kapitałowe przeznaczone do obrotu	6 851	1 758
z tego:		
notowane na giełdzie	6 851	1 758
Instrumenty pochodne	3 856 406	2 397 873
	5 805 044	3 995 916

*Papiery wartościowe (obligacje) objęte gwarancją Skarbu Państwa.

Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	679 529	279 344
Instrumenty pochodne	4 160 918	2 525 093
	4 840 447	2 804 437

Na dzień 31 grudnia 2011 roku oraz 31 grudnia 2010 roku Grupa nie posiadała aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych w momencie początkowego ujęcia do wyceny według wartości godziwej przez wynik finansowy.

Na dzień 31 grudnia 2011 roku aktywa z tytułu transakcji instrumentami pochodnymi zawierają odpisy dotyczące korekty wyceny z tytułu podwyższonego ryzyka kredytowego kontrahenta na niezapadłe transakcje w kwocie 26 964 tys. zł (31 grudnia 2010 roku: 25 391 tys. zł).

Instrumenty pochodne na dzień 31 grudnia 2011 roku

<i>w tys. zł</i>	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem	Wartości godziwe	
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat		Aktywa	Pasywa
Instrumenty stopy procentowej	49 092 194	56 608 889	87 644 135	16 758 891	210 104 109	3 055 251	3 490 639
FRA	27 850 000	18 100 000	3 000 000	-	48 950 000	18 645	19 538
swapy odsetkowe (IRS)	17 097 427	33 589 830	73 622 494	13 583 367	137 893 118	2 671 577	3 113 698
swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	466 912	1 018 874	9 394 045	3 175 524	14 055 355	360 263	343 956
opcje na stopę procentową zakupione	-	-	813 798	-	813 798	129	-
opcje na stopę procentową sprzedane	-	-	813 798	-	813 798	-	129
kontrakty futures*	3 677 855	3 900 185	-	-	7 578 040	4 637	13 318
Instrumenty walutowe	24 040 990	9 931 336	7 114 396	24 305	41 111 027	784 474	654 042
FX forward	4 973 582	891 364	961 862	24 305	6 851 113	106 704	38 162
FX swap	18 178 367	8 395 665	776 417	-	27 350 449	460 741	399 536
opcje walutowe zakupione	448 984	318 553	2 474 711	-	3 242 248	216 389	640
opcje walutowe sprzedane	440 057	325 754	2 901 406	-	3 667 217	640	215 704
Transakcje na papierach wartościowych	307 377	17 156	-	-	324 533	3 566	3 122
opcje na akcje zakupione	9 308	8 578	-	-	17 886	2 530	522
opcje na akcje sprzedane	9 308	8 578	-	-	17 886	522	2 530
kontrakty futures	5 900	-	-	-	5 900	-	-
papiery wartościowe zakupione do otrzymania	117 172	-	-	-	117 172	448	-
papiery wartościowe sprzedane do wydania	165 689	-	-	-	165 689	66	70
Transakcje związane z towarami	1 500 744	1 164 562	-	-	2 665 306	13 115	13 115
swap	35 452	31 124	-	-	66 576	8 128	8 128
opcje kupione	732 646	566 719	-	-	1 299 365	3 839	1 148
opcje sprzedane	732 646	566 719	-	-	1 299 365	1 148	3 839
Instrumenty pochodne ogółem	74 941 305	67 721 943	94 758 531	16 783 196	254 204 975	3 856 406	4 160 918

*Instrumenty znajdujące się w obrocie giełdowym

Instrumenty pochodne na dzień 31 grudnia 2010 roku

w tys. zł	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem	Wartości godziwe	
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat		Aktywa	Pasywa
Instrumenty stopy procentowej	41 433 445	70 139 648	59 349 977	16 361 845	187 284 915	2 000 498	2 142 072
FRA	35 329 500	44 300 000	3 300 000	-	82 929 500	13 140	13247
swapy odsetkowe (IRS)	5 162 459	21 614 707	48 607 127	14 504 988	89 889 281	1 733 129	1 869 777
swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	847 391	994 510	5 810 840	1 856 857	9 509 598	251 565	256 330
opcje na stopę procentową zakupione	-	-	816 005	-	816 005	2 152	-
opcje na stopę procentową sprzedane	-	-	816 005	-	816 005	-	2 152
kontrakty futures*	94 095	3 230 431	-	-	3 324 526	512	566
Instrumenty walutowe	9 998 641	9 698 311	1 843 113	17 156	21 557 221	374 947	360 340
FX forward	1 691 918	1 403 638	816 314	17 156	3 929 026	69 382	98 878
FX swap	6 527 372	4 765 592	612 453	-	11 905 417	140 204	95 768
opcje walutowe zakupione	855 241	1 690 132	197 971	-	2 743 344	165 324	37
opcje walutowe sprzedane	924 110	1 838 949	216 375	-	2 979 434	37	165 657
Transakcje na papierach wartościowych	643 560	22 516	33 386	-	699 462	4 554	4 807
opcje na akcje zakupione	3 040	11 258	16 693	-	30 991	3 416	640
opcje na akcje sprzedane	3 040	11 258	16 693	-	30 991	640	3 416
kontrakty futures	1 438	-	-	-	1 438	-	-
papiery wartościowe zakupione do otrzymania	194 702	-	-	-	194 702	70	278
papiery wartościowe sprzedane do wydania	441 340	-	-	-	441 340	428	473
Transakcje związane z towarami	1 023 475	842 383	-	-	1 865 858	17 874	17 874
swap	376 175	221 747	-	-	597 922	15 424	15 424
opcje kupione	323 650	310 318	-	-	633 968	2 450	-
opcje sprzedane	323 650	310 318	-	-	633 968	-	2 450
Instrumenty pochodne ogółem	53 099 121	80 702 858	61 226 476	16 379 001	211 407 456	2 397 873	2 525 093

*Instrumenty znajdujące się w obrocie giełdowym

21. Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010
Obligacje i bony wyemitowane przez:		
banki centralne	8 492 235	5 994 140
pozostałe banki*	2 287 740	535 180
podmioty niefinansowe	423 185	165 075
Skarb Państwa	6 422 195	6 334 859
	17 625 355	13 029 254
z tego:		
notowane na giełdzie	4 943 141	5 874 033
nienotowane na giełdzie	12 682 214	7 155 221

Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży przedstawia się następująco:

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Stan na dzień 1 stycznia	13 029 254	8 290 225
Zwiększenia (z tytułu):		
nabycia	339 111 992	309 015 102
aktualizacji wyceny	-	52 252
różnic kursowych	271 606	-
rozliczenia dyskonta, premii, odsetek	396 036	395 326
Zmniejszenia (z tytułu):		
sprzedaży	(335 108 047)	(304 613 366)
aktualizacji wyceny	(54 621)	-
różnic kursowych	-	(61 060)
rozliczenia dyskonta, premii, odsetek	(20 685)	(49 225)
Stan na dzień 31 grudnia	17 625 355	13 029 254

*Na dzień 31 grudnia 2011 roku część papierów wartościowych (obligacje) emitowanych przez pozostałe banki w kwocie 1 004 847 tys. zł jest objętych gwarancją Skarbu Państwa (31.12.2010 roku: 535 180 tys. zł)

22. Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Akcje i udziały w jednostkach zależnych	57 945	56 332
z tego:		
nienotowane na giełdzie	57 945	56 332

Zmiana stanu inwestycji kapitałowych wycenianych metodą praw własności przedstawia się następująco:

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Stan na dzień 1 stycznia	56 332	56 895
Zwiększenia (z tytułu):		
aktualizacji wyceny	1 613	714
Zmniejszenia (z tytułu):		
aktualizacji wyceny	-	(1 277)
Stan na dzień 31 grudnia	57 945	56 332

23. Pozostałe inwestycje kapitałowe

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Akcje i udziały w innych jednostkach*	46 487	66 464
Utrata wartości	(21 575)	(42 515)
	24 912	23 949
z tego:		
notowane na giełdzie	987	25
nienotowane na giełdzie	23 925	23 924

Zmiana stanu pozostałych inwestycji kapitałowych przedstawia się następująco:

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Stan na dzień 1 stycznia	23 949	24 140
Zwiększenia (z tytułu):		
aktualizacji wyceny	963	-

przejęcia za wierzytelności**	-	18 074
Zmniejszenia (z tytułu):		
sprzedaży	-	(3 803)
aktualizacji wyceny	-	(14 462)
Stan na dzień 31 grudnia	24 912	23 949

*We wrześniu 2011 roku dokonano wyłączenia ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy udziałów w PIA Piasecki S.A. w upadłości stanowiących 19,1% udział w kapitale zakładowym i 19,1% w głosach na Walnym Zgromadzeniu spółki. Wyłączenie nastąpiło na skutek wykreślenia spółki z KRS, będącego rezultatem zakończenia postępowania upadłościowego spółki. Wartość bilansowa wyłączonych udziałów ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy była zerowa (w cenie nabycia wynosiła 20 940 tys. zł z odnotowaną w tej samej kwocie utratą wartości).

**W dniu 26 maja 2010 roku, w wyniku uprawomocnienia się postanowienia sądu o zatwierdzeniu planu restrukturyzacji dotyczącego wierzytelności układowych Odlewni Polskich S.A. („ODLEWNIE”), nastąpiła konwersja wierzytelności przysługującej Bankowi Handlowemu w Warszawie S.A. wobec ODLEWNI z tytułu zawartych umów transakcji terminowych/pochodnych na 3 495 248 akcji ODLEWNI stanowiących około 16,9% udział w kapitale zakładowym ODLEWNI i 16,9% w głosach na Walnym Zgromadzeniu.

**W listopadzie 2010 roku w wyniku postępowania układowego nastąpiła konwersja wierzytelności przysługującej Bankowi Handlowemu w Warszawie S.A. wobec Kuźni Polskiej S.A. („KUŹNIA”) z tytułu zawartych umów transakcji terminowych/pochodnych na 1 122 996 akcji KUŹNI stanowiących około 5,2% udział w kapitale zakładowym KUŹNI i 5,2% w głosach na Walnym Zgromadzeniu.

Informacje finansowe dotyczące jednostek podporządkowanych 31.12.2011

Jednostki podporządkowane konsolidowane metodą pełną w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	97,47	765 548	603 829	161 719	71 689	11 356
HANDLOWY INVESTMENTS S.A. 1/	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	30 015	544	29 471	731	(3 070)
DOM MAKLERSKI BANKU HANDLOWEGO S.A.	Warszawa	Działalność maklerska	Jednostka zależna	100,00	405 420	295 768	109 652	113 387	24 607
PPH SPOMASZ Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	Nie prowadzi działalności	Jednostka zależna	100,00		Jednostka postawiona w stan likwidacji			

Pozostałe jednostki w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
BANK ROZWOJU CUKROWNICTWA S.A. w likwidacji*	Poznań	Bankowość	Jednostka zależna	100,00	42 172		Jednostka postawiona w stan likwidacji			
HANDLOWY INVESTMENTS II S.a.r.l.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	80,97	7 016	7 174	113	7 061	502	(809)

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
za okres kończący się 31 grudnia 2011 roku

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY – INWESTYCJE Sp. z o.o. 2/	Warszawa	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	8 757	12 250	268	11 882	1 486	1 047

Przedstawione dane finansowe jednostek dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania, pochodzą z niezbadanych sprawozdań finansowych jednostek.

Objaśnienie zależności pośrednich:

1/ Pośrednie powiązania poprzez Handlowy Investments S.A

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY INVESTMENTS II S.a.r.l.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	19,03	36	7 174	113	7 061	502	(809)

2/ Pośrednie powiązania poprzez Handlowy Inwestycje Sp. z o.o.

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY–LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	2,53	3 125	765 548	603 829	161 719	71 689	11 356

Przedstawione dane finansowe jednostek dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania, pochodzą z niezbadanych sprawozdań finansowych jednostek.

Informacje finansowe dotyczące jednostek podporządkowanych 31.12.2010

Jednostki podporządkowane konsolidowane metodą pełną

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY–LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	97,47	913 089	762 725	150 364	53 853	(7 823)
HANDLOWY INVESTMENTS S.A. 1/	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	29 574	127	29 447	1 859	1 516
DOM MAKLERSKI BANKU HANDLOWEGO S.A.	Warszawa	Działalność maklerska	Jednostka zależna	100,00	535 565	429 392	106 173	88 327	22 497
PPH SPOMASZ Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	Nie prowadzi działalności	Jednostka zależna	100,00	Jednostka postawiona w stan likwidacji				

Pozostałe jednostki

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
BANK ROZWOJU CUKROWNICTWA S.A. w likwidacji*	Poznań	Bankowość	Jednostka zależna	100,00	41 451	Jednostka postawiona w stan likwidacji				

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
za okres kończący się 31 grudnia 2011 roku

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY INVESTMENTS II S.a.r.l.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	80,97	7 134	7 151	192	6 959	433	308
HANDLOWY – INWESTYCJE Sp. z o.o. 2/	Warszawa	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	7 747	15 868	4 962	10 905	299	70

Przedstawione dane finansowe jednostek dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania, pochodzą ze zbadanych sprawozdań finansowych jednostek, z wyjątkiem Handlowy Investments S.A., Handlowy Investments II S.a.r.l., PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji.

Objaśnienie zależności pośrednich:

1/ Pośrednie powiązania poprzez Handlowy Investments S.A

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY INVESTMENTS II S.a.r.l.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	19,03	32	7 151	192	6 959	433	308

2/ Pośrednie powiązania poprzez Handlowy Inwestycje Sp. z o.o.

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	2,53	3 125	913 089	762 725	150 364	53 853	(7 823)

Przedstawione dane finansowe jednostek dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania, pochodzą ze zbadanych sprawozdań finansowych jednostek, z wyjątkiem Handlowy Investments S.A., Handlowy Investments II S.a.r.l., PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji.

24. Należności od klientów

Należności od klientów (wg struktury rodzajowej)

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010
Należności od podmiotów sektora finansowego		
Kredyty i pożyczki	481 764	430 414
Skupione wierzytelności	18 069	15 522
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	397 030	210 491
Inne należności	131 538	41 801
Łączna wartość brutto	1 028 401	698 228
Odpisy z tytułu utraty wartości	(19 086)	(21 528)
Łączna wartość netto	1 009 315	676 700
Należności od podmiotów sektora niefinansowego		
Kredyty i pożyczki	12 523 646	11 182 107
Nienotowane dłużne papiery wartościowe	693 217	141 459
Skupione wierzytelności	949 453	685 624
Zrealizowane gwarancje i poręczenia	3 660	3 574
Inne należności*	756 885	918 038
Łączna wartość brutto	14 926 861	12 930 802

Odpisy z tytułu utraty wartości	(1 216 703)	(1 337 393)
Łączna wartość netto	13 710 158	11 593 409
Łączna wartość należności od klientów netto	14 719 473	12 270 109

* Kwota „Inne należności” zawiera należności z tytułu leasingu w kwocie 740 823 tys. zł (31 grudnia 2010 roku: 900 251 tys. zł).

Zmiana stanu utraty wartości należności od klientów przedstawia się następująco:

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Stan na dzień 1 stycznia	(1 358 921)	(1 460 989)
Zwiększenia (z tytułu):		
utworzenie odpisów	(362 878)	(618 122)
przeniesienie z innej grupy aktywów	-	(1 236)
inne	(8 748)	(9 625)
Zmniejszenia (z tytułu):		
utworzenie odpisów netto na należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	119	10 178
spisane należności w ciężar odpisów	160 792	187 807
rozwiązanie odpisów	303 264	366 013
sprzedaż wierzytelności	30 583	167 053
Stan na dzień 31 grudnia	(1 235 789)	(1 358 921)

Na saldo zamknięcia utraty wartości rozpoznanej na należności od klientów składały się następujące kategorie:

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Utrata wartości oceniana portfelowo	718 759	730 955
Utrata wartości oceniana indywidualnie	370 035	457 215
Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR)	146 995	170 751

Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa prowadzi działalność leasingową poprzez spółkę zależną Handlowy-Leasing Sp. z o.o. Grupa zawiera jako leasingodawca transakcje leasingu finansowego, których głównym przedmiotem są środki transportu, maszyny i urządzenia techniczne.

Pozycja aktywów „Należności od klientów” zawiera następujące pozycje dotyczące należności od podmiotów sektora niefinansowego z tytułu leasingu finansowego:

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Należności (brutto) z tytułu leasingu finansowego	789 673	970 327
Niezrealizowane przychody finansowe	(48 850)	(70 076)
Należności (netto) z tytułu leasingu finansowego	740 823	900 251

Na dzień 31 grudnia 2011 roku odpisy z tytułu utraty wartości na należności z tytułu umów leasingu finansowego wynosiły 63 589 tys. zł (31 grudnia 2010 roku: 80 534 tys. zł).

Przychody z tytułu umów leasingu finansowego prezentowane są w pozycji przychodów z tytułu odsetek.

25. Rzeczowe aktywa trwałe

Nieruchomości i wyposażenie

w tys. zł	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwałe	W budowie	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2010	704 669	903	58 715	537 241	1 397	1 302 925
Zwiększenia:						
Zakupy	88	5	14 632	12 080	11 075	37 880
Reklasyfikacje	4 023	-	-	2 466	(6 489)	-
Zmniejszenia:						
Zbycia	(16 886)	(12)	(9 761)	(6 036)	-	(32 695)
Likwidacje	(9 417)	-	-	(65 343)	-	(74 760)
Inne zmniejszenia	(196)	-	-	(3 692)	(1 139)	(5 027)
Stan na dzień 31 grudnia 2010	682 281	896	63 586	476 716	4 844	1 228 323
Stan na dzień 1 stycznia 2011	682 281	896	63 586	476 716	4 844	1 228 323
Zwiększenia:						
Zakupy	318	47	14 071	21 851	19 630	55 917
Reklasyfikacje	5 246	-	-	2 411	(7 657)	-
Inne zwiększenia	-	-	-	3 020	-	3 020
Zmniejszenia:						
Zbycia	(2 257)	(308)	(18 142)	(12 060)	-	(32 767)
Likwidacje	(3 874)	(304)	-	(69 096)	-	(73 274)
Inne zmniejszenia	-	-	-	(378)	(2 413)	(2 791)
Stan na dzień 31 grudnia 2011	681 714	331	59 515	422 464	14 404	1 178 428
Amortyzacja (Umorzenie)						
Stan na dzień 1 stycznia 2010	302 587	901	16 729	495 824	-	816 041
Zwiększenia:						
Koszty umorzenia za okres	20 205	5	8 436	20 198	-	48 844
Inne zwiększenia	-	-	-	183	-	183
Zmniejszenia:						
Zbycia	(5 435)	(11)	(5 672)	(6 007)	-	(17 125)
Likwidacje	(8 241)	-	-	(64 752)	-	(72 993)
Inne zmniejszenia	-	-	-	(3 692)	-	(3 692)
Stan na dzień 31 grudnia 2010	309 116	895	19 493	441 754	-	771 258
Stan na dzień 1 stycznia 2011	309 116	895	19 493	441 754	-	771 258
Zwiększenia:						
Koszty umorzenia za okres	18 913	11	8 367	17 295	-	44 586
Inne zwiększenia	-	-	-	3 020	-	3 020
Zmniejszenia:						
Zbycia	(1 751)	(308)	(10 922)	(12 029)	-	(25 010)
Likwidacje	(3 701)	(304)	-	(68 978)	-	(72 983)
Inne zmniejszenia	-	-	-	(372)	-	(372)
Stan na dzień 31 grudnia 2011	322 577	294	16 938	380 690	-	720 499
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2010	402 082	2	41 986	41 417	1 397	486 884
Na dzień 31 grudnia 2010	373 165	1	44 093	34 962	4 844	457 065
Na dzień 1 stycznia 2011	373 165	1	44 093	34 962	4 844	457 065
Na dzień 31 grudnia 2011	359 137	37	42 577	41 774	14 404	457 929

Nieruchomości stanowiące inwestycje

Na dzień 31 grudnia 2011 roku Grupa nie posiada rzeczowych aktywów trwałych stanowiących inwestycje. W 2011 roku posiadana nieruchomość stanowiąca inwestycję, spełniając kryteria określone w MSSF 5 została przekwalifikowana do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży (patrz nota 30).

Zmiana stanu nieruchomości stanowiących inwestycje przedstawia się następująco:

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Stan na dzień 1 stycznia	18 308	18 308
Przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	(18 308)	-
Stan na dzień 31 grudnia	-	18 308

26. Wartości niematerialne

<i>w tys. zł</i>	Wartość firmy	Koncesje, patenty, licencje i podobne wartości	Oprogramowanie komputerowe	Inne wartości niematerialne	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2010	1 245 976	2 768	262 965	18 858	6 393	1 536 960
Zwiększenia:						
Zakupy	-	-	4 700	1	12 778	17 479
Zmniejszenia:						
Reklasyfikacje	-	-	14 388	-	(14 436)	(48)
Inne zmniejszenia	-	(614)	(8 412)	-	-	(9 026)
Stan na dzień 31 grudnia 2010	1 245 976	2 154	273 641	18 859	4 735	1 545 365
Stan na dzień 1 stycznia 2011	1 245 976	2 154	273 641	18 859	4 735	1 545 365
Zwiększenia:						
Zakupy	-	-	1 720	1	20 687	22 408
Zmniejszenia:						
Reklasyfikacje	-	-	10 605	-	(11 273)	(668)
Stan na dzień 31 grudnia 2011	1 245 976	2 154	285 966	18 860	14 149	1 567 105
Amortyzacja (Umorzenie)						
Stan na dzień 1 stycznia 2010	-	1 539	234 439	18 408	-	254 386
Zwiększenia:						
Koszty umorzenia za okres	-	105	13 103	427	-	13 635
Zmniejszenia:						
Inne zmniejszenia	-	(2)	(8 411)	-	-	(8 413)
Stan na dzień 31 grudnia 2010	-	1 642	239 131	18 835	-	259 608
Stan na dzień 1 stycznia 2011	-	1 642	239 131	18 835	-	259 608
Zwiększenia:						
Koszty umorzenia za okres	-	168	15 261	1	-	15 430
Stan na dzień 31 grudnia 2011	-	1 810	254 392	18 836	-	275 038
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2010	1 245 976	1 229	28 526	450	6 393	1 282 574
Na dzień 31 grudnia 2010	1 245 976	512	34 510	24	4 735	1 285 757
Na dzień 1 stycznia 2011	1 245 976	512	34 510	24	4 735	1 285 757
Na dzień 31 grudnia 2011	1 245 976	344	31 574	24	14 149	1 292 067

Na dzień 31 grudnia 2011 roku wartość firmy obejmuje kwotę 1 243 645 tys. zł powstałą w wyniku połączenia Banku Handlowego w Warszawie SA z Citibank (Poland) S.A., które nastąpiło z dniem 28 lutego 2001 roku, oraz kwotę 2 331 tys. zł powstałą w wyniku nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa bankowego ABN Amro Bank (Polska) S.A., które nastąpiło z dniem 1 marca 2005 roku.

27. Test utraty wartości dla wartości firmy

Dla potrzeb przeprowadzenia testów na utratę wartości, wartość firmy została przyporządkowana do dwóch ośrodków wypracowujących środki pieniężne: sektora Bankowości Korporacyjnej oraz sektora Bankowości Detalicznej. W obu przypadkach przyporządkowana wartość firmy jest znacząca w porównaniu z łączną wartością bilansową wartości firmy.

Poniższa tabela prezentuje przyporządkowanie wartości firmy do ośrodków wypracowujących środki pieniężne.

Wartość bilansowa wartości firmy przypisanej do ośrodka

w tys. zł	
Sektor Bankowości Korporacyjnej	851 944
Sektor Bankowości Detalicznej	394 032
	1 245 976

Podstawą wyceny wartości odzyskiwalnej ośrodków jest ich wartość użytkowa oszacowana w oparciu o plan finansowy. Plan opiera się na racjonalnych i mających poparcie faktograficzne założeniach, odzwierciedlających ocenę kierownictwa Banku odnośnie przyszłych warunków gospodarczych oraz oczekiwanych wyników działalności Banku. Plan podlega okresowej aktualizacji.

W wycenie wykorzystano stopę dyskontową odpowiadającą wymaganej stopie zwrotu, oszacowanej na bazie modelu wyceny aktywów kapitałowych (CAPM) przy zastosowaniu wartości wskaźnika beta dla sektora bankowego, premii za ryzyko oraz krzywych rentowności obligacji skarbowych. Tak wyliczona stopa dyskontowa na koniec 2011 roku wyniosła 12,1% (w 2010 roku: 12,9%).

Ekstrapolacja przepływów pieniężnych wykraczających poza okres objęty planem finansowym została oparta o stopy wzrostu odzwierciedlające długoterminowy cel inflacyjny NBP, który na dzień 31 grudnia 2011 roku wynosi 2,5 p.p.

Zastosowane stopy wzrostu nie przewyższają długoterminowych średnich stóp wzrostu właściwych dla sektorów Bankowości Korporacyjnej oraz Detalicznej w Polsce.

Zarząd Banku uważa, iż uzasadnione i prawdopodobne zmiany kluczowych założeń przyjętych do wyceny wartości odzyskiwalnej wyodrębnionych ośrodków wypracowujących środki pieniężne nie spowodują, iż wartości bilansowe tych ośrodków przewyższą ich wartości odzyskiwalne.

28. Aktywa i zobowiązania z tytułu podatku dochodowego

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010
Aktywa z tytułu podatku dochodowego*		
Bieżące	3 436	75 298
Odroczone	335 321	246 371
	338 757	321 669

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego*		
Bieżące	72 921	-
	72 921	-

*Rezerwa i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej łącznie.

Dodatnie i ujemne różnice przejściowe przyjęte do wyliczenia aktywa i rezerwy z tytułu podatku dochodowego

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego związane są z następującymi pozycjami:

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010
Odsetki naliczone i inne koszty	20 352	11 048
Odpisy aktualizujące	152 251	158 778
Niezrealizowana premia	1 170	2 393
Niezrealizowane koszty wyceny instrumentów finansowych	626 294	384 595
Ujemna wycena papierów wartościowych	920	1 435
Przychody pobrane z góry	14 685	17 546
Wycena udziałów	48	6 982
Prowizje	8 447	9 644
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	19 303	551
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zapłacenia	50 772	47 695
Pozostałe	27 747	28 952
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	921 989	669 619

Rezerwa z tytułu podatku odroczonego związana jest z następującymi pozycjami:

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Odsetki naliczone (przychód)	30 174	30 031
Niezrealizowana premia od opcji	96	263
Niezrealizowane przychody z tytułu wyceny instrumentów finansowych	517 162	339 991
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych	513	2 713
Przychody do otrzymania	4 069	5 534
Dodatnia wycena papierów wartościowych	1 036	376
Ulga inwestycyjna	17 166	17 796
Wycena udziałów	276	889
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	5 490	13 955
Pozostałe	10 686	11 700
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	586 668	423 248
Aktywa netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	335 321	246 371

Zmiany różnic przejściowych w ciągu 2011 roku

Zmiany różnic przejściowych dotyczących aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

<i>w tys. zł</i>	Saldo na 1 stycznia 2011	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2011
Odsetki naliczone i inne koszty	11 048	9 304	-	20 352
Odpisy aktualizujące	158 778	(6 527)	-	152 251
Niezrealizowana premia	2 393	(1 223)	-	1 170
Niezrealizowane koszty wyceny instrumentów finansowych	384 595	241 699	-	626 294
Ujemna wycena papierów wartościowych	1 435	(515)	-	920
Przychody pobrane z góry	17 546	(2 861)	-	14 685
Wycena udziałów	6 982	(6 934)	-	48
Prowizje	9 644	(1 197)	-	8 447
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	551	-	18 752	19 303
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zapłacenia	47 695	3 077	-	50 772
Pozostałe	28 952	(1 205)	-	27 747
	669 619	233 618	18 752	921 989

Zmiany różnic przejściowych dotyczących rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

<i>w tys. zł</i>	Saldo na 1 stycznia 2011	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2011
Odsetki naliczone (przychód)	30 031	143	-	30 174
Niezrealizowana premia od opcji	263	(167)	-	96
Niezrealizowane przychody z tytułu wyceny instrumentów finansowych	339 991	177 171	-	517 162
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych	2 713	(2 200)	-	513
Przychody do otrzymania	5 534	(1 465)	-	4 069
Dodatnia wycena papierów wartościowych	376	660	-	1 036
Ulga inwestycyjna	17 796	(630)	-	17 166
Wycena udziałów	889	(613)	-	276
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	13 955	(8 465)	-	5 490

<i>w tys. zł</i>	Saldo na 1 stycznia 2011	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2011
Pozostałe	11 700	(1 014)	-	10 686
	423 248	163 420	-	586 668
Zmiana aktywa netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	246 371	70 198	18 752	335 321

Zmiany różnic przejściowych w ciągu 2010 roku

Zmiany różnic przejściowych dotyczących aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

<i>w tys. zł</i>	Saldo na 1 stycznia 2010	Korekta bilansu otwarcia	Saldo na 1 stycznia 2010 po korekcie bilansu otwarcia	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2010
Odsetki naliczone i inne koszty	10 384	-	10 384	664	-	11 048
Odpisy aktualizujące	178 322	(49 298)	129 024	29 754	-	158 778
Niezrealizowana premia	15 993	-	15 993	(13 600)	-	2 393
Niezrealizowane koszty wyceny instrumentów finansowych	445 998	-	445 998	(61 403)	-	384 595
Ujemna wycena papierów wartościowych	25 541	-	25 541	(24 106)	-	1 435
Przychody pobrane z góry	21 487	-	21 487	(3 941)	-	17 546
Wycena udziałów	4 186	-	4 186	2 796	-	6 982
Prowizje	7 475	-	7 475	2 169	-	9 644
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	17 184	-	17 184	-	(16 633)	551
Koszty dotyczące niesymetrycznych transakcji	69 399	(69 399)	-	-	-	-
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zapłacenia	48 530	-	48 530	(835)	-	47 695
Pozostałe	40 338	-	40 338	(10 730)	(656)	28 952
	884 837	(118 697)	766 140	(79 232)	(17 289)	669 619

Zmiany różnic przejściowych dotyczących rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

<i>w tys. zł</i>	Saldo na 1 stycznia 2010	Korekta bilansu otwarcia	Saldo na 1 stycznia 2010 po korekcie bilansu otwarcia	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2010
Odsetki naliczone (przychód)	36 910	-	36 910	(6 879)	-	30 031
Niezrealizowana premia od opcji	490	-	490	(227)	-	263
Niezrealizowane przychody z tytułu wyceny instrumentów finansowych	373 646	-	373 646	(33 655)	-	339 991
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych	11 428	-	11 428	(8 715)	-	2 713
Przychody do otrzymania	7 724	-	7 724	(2 190)	-	5 534
Dodatnia wycena papierów wartościowych	29 339	-	29 339	(28 963)	-	376
Ulga inwestycyjna	18 646	-	18 646	(850)	-	17 796
Wycena udziałów	633	-	633	256	-	889
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	22 273	-	22 273	(8 318)	-	13 955
Pozostałe	5 033	-	5 033	6 667	-	11 700
	506 122	-	506 122	(82 874)	-	423 248
Zmiana aktywa netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	378 715	(118 697)	260 018	3 643	(17 289)	246 371

W oparciu o otrzymaną indywidualną interpretację przepisów prawa podatkowego oraz wyrok WSA w Warszawie, Bank dokonał zmiany zasad opodatkowania transakcji IRS/CIRS oraz transakcji zapadłych nierozliczonych instrumentów pochodnych, w efekcie czego Bank dokonał w 2010 roku korekt zeznań podatkowych CIT-8 za lata ubiegłe.

29. Inne aktywa

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Rozrachunki międzybankowe	966	879
Rozrachunki międzyoddziałowe	-	1 710
Rozliczenia z tytułu działalności maklerskiej	198 576	359 131
Przychody do otrzymania	37 411	55 415
Pożyczki dla pracowników z Funduszu Świadczeń Socjalnych	25 001	25 941
Dłużnicy różni	125 705	114 105
Rozliczenia międzyokresowe	15 523	12 373
Pozostałe aktywa	-	33
	403 182	569 587

30. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży

Na dzień 31 grudnia 2011 roku aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży obejmują nieruchomości własne Grupy o łącznej wartości 25 662 tys. zł (31 grudnia 2010 roku: 9 901 tys. zł), które spełniając kryteria określone w MSSF 5, zostały przekwalifikowane do tej grupy aktywów z rzeczowego majątku trwałego.

Zmiana stanu aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży przedstawia się następująco:

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Stan na dzień 1 stycznia	9 901	19 546
Zwiększenia:		
Przekwalifikowanie z nieruchomości stanowiących inwestycje	18 308	-
Zmniejszenia:		
Aktualizacja wyceny	(2 547)	-
Zbycie	-	9 645
Stan na dzień 31 grudnia	25 662	9 901

31. Zobowiązania wobec banków

Zobowiązania wobec banków (wg struktury rodzajowej)

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Rachunki bieżące	1 304 018	755 445
Depozyty terminowe	4 132 423	2 089 216
Kredyty i pożyczki otrzymane	556 973	574 780
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	-	4 543
Inne zobowiązania	10 518	4 572
Odsetki naliczone	7 446	2 493
	6 011 378	3 431 049

32. Zobowiązania wobec klientów

Zobowiązania wobec klientów (wg struktury rodzajowej)

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Depozyty podmiotów sektora finansowego		
Rachunki bieżące	267 645	736 904
Depozyty terminowe	1 963 538	2 422 941
Odsetki naliczone	1 077	1 413
	2 232 260	3 161 258
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego		
Rachunkach bieżące, z tego:	12 961 126	11 912 332
klientów korporacyjnych	5 616 881	5 617 986
klientów indywidualnych	4 736 739	4 320 530
jednostek budżetowych	2 607 506	1 973 816
Depozyty terminowe, z tego:	8 709 389	8 493 723
klientów korporacyjnych	6 700 896	6 428 113
klientów indywidualnych	1 245 610	1 397 084
jednostek budżetowych	762 883	668 526
Odsetki naliczone	19 230	16 978
	21 689 745	20 423 033
Depozyty razem	23 922 005	23 584 291
Pozostałe zobowiązania		
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	-	108 991
Inne zobowiązania, w tym:	173 089	171 483
zabezpieczenia pieniężne	73 729	96 716
Odsetki naliczone	753	997
	173 842	281 471
	24 095 847	23 865 762

33. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

W ramach Programu Emisji Bankowych Papierów Wartościowych Bank emituje certyfikaty depozytowe („BPW”), których łączna wartość bilansowa na dzień 31 grudnia 2011 roku wynosiła 25 336 tys. zł (31 grudnia 2010 roku: 11 533 tys. zł).

w tys. zł

Rodzaj wyemitowanych dłużnych instrumentów finansowych	Wartość nominalna	Data emisji	Termin wykupu
Certyfikaty depozytowe	673	02.07.2010	06.01.2012
Certyfikaty depozytowe	2 275	04.05.2011	30.10.2012
Certyfikaty depozytowe	1 193	01.07.2011	02.04.2012
Certyfikaty depozytowe	8 662	01.08.2011	01.08.2012
Certyfikaty depozytowe	4 495	01.09.2011	03.09.2012
Certyfikaty depozytowe	7 000	26.09.2011	26.09.2012
Certyfikaty depozytowe	1 027	02.12.2011	31.08.2012
	25 325		

Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji certyfikatów depozytowych (według wartości nominalnej):

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Stan na dzień 1 stycznia	11 529	-
Zwiększenia - emisja	62 607	11 529
Zmniejszenia - wykup	48 811	-
Stan na dzień 31 grudnia	25 325	11 529

Z zachowaniem warunku utrzymania BPW do daty wykupu emitent zobowiązany jest do wypłaty posiadaczowi w dacie wykupu kwoty do zapłaty, tj. należności głównej oraz kwoty odsetek gwarantowanych i premiiowych.

34. Rezerwy

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Na sprawy sporne	23 440	21 702
Na zobowiązania pozabilansowe	11 474	10 538
	34 914	32 240

Zmiana stanu rezerw przedstawia się następująco:

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Stan na dzień 1 stycznia	32 240	49 390
Z czego dotyczy:		
Rezerw na sprawy sporne	21 702	11 963
Rezerw na zobowiązania pozabilansowe	10 538	37 427
Zwiększenia:		
Utworzenie odpisów na rezerwy w okresie, z tego	42 418	66 039
na sprawy sporne	2 652	12 479
na zobowiązania pozabilansowe	39 766	53 560
Zmniejszenia:		
Wykorzystanie rezerw na sprawy sporne	(20)	-
Rozwiązanie rezerw w okresie, z tego:	(39 724)	(82 087)
na sprawy sporne	(894)	(2 740)
na zobowiązania pozabilansowe	(38 830)	(79 347)
Przeniesienie do innej grupy aktywów- na zobowiązania pozabilansowe	-	(1 102)
Stan na dzień 31 grudnia	34 914	32 240

35. Inne zobowiązania

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Fundusz Świadczeń Socjalnych	53 440	57 789
Rozrachunki międzybankowe	84 564	42 667
Rozrachunki międzyoddziałowe	624	-
Rozliczenia z tytułu działalności maklerskiej	194 626	356 820
Rozliczenia z Urzędem Skarbowym i ZUS	15 588	23 277
Wierzyciele różni	115 428	114 599
Rozliczenia międzyokresowe kosztów:	262 830	249 353
koszty do zapłacenia z tytułu zobowiązań wobec pracowników	73 211	78 621
rezerwa na odprawy emerytalne i nagrody za wieloletnią pracę	36 210	38 557
koszty usług IT i wsparcia operacji bankowych	63 177	45 242
koszty usług doradczych i wsparcia biznesu	35 337	33 061
inne koszty do zapłacenia	54 895	53 872
Przychody przyszłych okresów	25 774	35 079
	752 874	879 584

36. Aktywa i zobowiązania finansowe według terminów zapadalności/wymagalności

Na dzień 31 grudnia 2011 roku

<i>w tys. zł</i>	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Należności od banków (brutto)	19	548 319	536 906	7 550	3 863	-	-
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu							
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	20	1 941 787	-	148	67 856	1 042 710	831 073
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży							
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	17 625 355	8 915 419	350 887	-	2 703 399	5 655 650
Należności od klientów (brutto)							
Należności od podmiotów sektora finansowego	24	1 028 400	472 983	-	387 964	150 366	17 087

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
za okres kończący się 31 grudnia 2011 roku

Należności od podmiotów sektora niefinansowego	24	14 926 862	8 311 304	996 426	1 240 080	3 767 172	611 880
Zobowiązania wobec banków	31	6 011 378	4 550 141	873 480	30 975	516 141	40 641
Zobowiązania wobec klientów							
Zobowiązania wobec podmiotów sektora finansowego	32	2 232 676	2 157 278	70 036	4 669	18	675
Zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego	32	21 863 171	20 791 358	552 599	463 318	55 360	536
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	33	25 336	684	-	24 652	-	-

Na dzień 31 grudnia 2010 roku

<i>w tys. zł</i>	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Należności od banków (brutto)	19	2 273 632	2 263 172	6 928	3 532	-	-
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu							
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	20	1 596 285	-	-	567 994	882 220	146 071
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży							
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	13 029 254	6 159 215	-	-	5 117 820	1 752 219
Należności od klientów (brutto)							
Należności od podmiotów sektora finansowego	24	698 228	401 468	-	36 939	245 000	14 821
Należności od podmiotów sektora niefinansowego	24	12 930 802	6 911 997	550 050	1 764 519	3 278 466	425 770
Zobowiązania wobec banków	31	3 431 049	2 626 013	190 109	519 213	63 849	31 865
Zobowiązania wobec klientów							
Zobowiązania wobec podmiotów sektora finansowego	32	3 270 602	3 259 109	8 492	700	1 696	605
Zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego	32	20 595 160	19 376 569	708 134	460 157	50 233	67
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	33	11 533	4	-	10 856	673	-

37. Kapitały

Kapitał zakładowy

Seria/emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania akcji	Rodzaj ograniczenia praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	na okaziciela	akcje zwykłe	-	65 000 000	260 000	w całości opłacony	27.03.97r.	01.01.97r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	1 120 000	4 480	w całości opłacony	27.10.98r.	01.01.97r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	1 557 500	6 230	w całości opłacony	25.06.99r.	01.01.97r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	2 240 000	8 960	w całości opłacony	16.11.99r.	01.01.97r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	17 648 500	70 594	w całości opłacony	24.05.02r.	01.01.97r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	5 434 000	21 736	w całości opłacony	16.06.03r.	01.01.97r.
C	na okaziciela	akcje zwykłe	-	37 659 600	150 638	przeniesienie majątku CPSPA na Bank	28.02.01r.	01.01.00r.
				130 659 600	522 638			

Wartość nominalna jednej akcji = 4,00 zł

Na dzień 31 grudnia 2011 roku kapitał zakładowy Banku wynosił 522 638 400 zł i podzielony był na 130 659 600 akcji zwykłych na okaziciela o wartości nominalnej 4 zł każda i w okresie od 31 grudnia 2010 roku nie uległ zmianie.

Bank nie emitował akcji uprzywilejowanych.

Lista akcjonariuszy

Poniższa tabela przedstawia akcjonariuszy posiadających na dzień 31 grudnia 2011 roku oraz 31 grudnia 2010 roku co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu lub co najmniej 5% kapitału zakładowego Banku:

	Wartość akcji (w tys. zł)	Liczba akcji	Akcje %	Liczba głosów na WZ	Głosy w WZ %
Citibank Overseas Investment Corporation, USA	391 979	97 994 700	75,0	97 994 700	75,0
Pozostali akcjonariusze	130 659	32 664 900	25,0	32 664 900	25,0
	522 638	130 659 600	100,0	130 659 600	100,0

W ciągu 2011 roku oraz w okresie od przekazania poprzedniego okresowego raportu kwartalnego za III kwartał 2011 roku do dnia przekazania niniejszego raportu rocznego za 2011 rok struktura własności znacznych pakietów akcji Banku nie uległa zmianie.

Kapitał zapasowy

Na dzień 31 grudnia 2011 roku kapitał zapasowy wynosił 3 009 396 tys. zł (31 grudnia 2010 roku: 3 031 149 tys. zł). Kapitał zapasowy przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych lub na inne cele, w tym na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy. O wykorzystaniu kapitału zapasowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku, jednakże część kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego może być wykorzystana jedynie na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym.

Kwota kapitału zapasowego obejmuje kwotę 2 485 534 tys. zł stanowiącą nadwyżkę wartości godziwej wyemitowanych akcji ponad ich wartość nominalną w związku z połączeniem Banku z Citibank (Poland) S.A., które nastąpiło z dniem 28 lutego 2001 roku.

Kapitał z aktualizacji wyceny

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010
Różnice z wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	(82 294)	(44 848)

Kapitał z aktualizacji wyceny nie podlega dystrybucji. Na dzień wyłączenia ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej całości lub części składnika aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, skumulowane zyski lub straty ujęte uprzednio w kapitale z aktualizacji wyceny ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Pozostałe kapitały rezerwowe

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010
Kapitał rezerwowý	1 761 529	1 746 107
Fundusz ogólnego ryzyka	497 500	497 500
Kapitał z wyceny programu nagród kapitałowych	-	3 142
Kapitał z przewalutowania	5 053	1 958
	2 264 082	2 248 707

Kapitał rezerwowý

Kapitał rezerwowý tworzy się z corocznych odpisów dokonywanych z zysku lub z innych źródeł, niezależnie od kapitału zapasowego.

Kapitał rezerwowý przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych lub na inne cele, w tym na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy. O wykorzystaniu kapitału rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku.

Fundusz ogólnego ryzyka

Fundusz ogólnego ryzyka tworzony jest z zysku z przeznaczeniem na niezidentyfikowane ryzyka działalności bankowej. O wykorzystaniu funduszu rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku, z zastrzeżeniem obowiązujących przepisów.

Dywidendy

Dywidendy wypłacone za 2010 rok

Zgodnie z Uchwałą nr 29/2011 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku z dnia 1 czerwca 2011 roku dokonano podziału zysku za 2010 rok oraz podjęto postanowienie o wypłacie dywidendy, określeniu dnia dywidendy i określeniu terminu wypłaty dywidendy. Z zysku netto za 2010 rok na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy przeznaczono kwotę 747 372 912,00 zł, co oznacza, że kwota dywidendy przypadająca na jedną akcję wynosi 5 złotych 72 grosze. Liczba akcji objętych dywidendą wynosi 130 659 600 szt.

Dniem ustalenia prawa do dywidendy określono dzień 16 czerwca 2011 roku. Wypłata dywidendy nastąpiła w dniu 29 lipca 2011 roku.

Dywidendy zadeklarowane

W dniu 13 marca 2012 roku Zarząd Banku podjął uchwałę w sprawie proponowanego podziału zysku za 2011 rok. Zarząd Banku zaproponował przeznaczyć na wypłatę dywidendy kwotę 360 620 496,00 zł. Powyższa propozycja oznacza, że dywidenda przypadająca na jedną akcję wynosi 2 złote 76 groszy. Zarząd Banku zaproponował termin ustalenia prawa do dywidendy na dzień 5 lipca 2012 roku oraz termin wypłaty dywidendy na dzień 31 sierpnia 2012 roku. Powyższa propozycja Zarządu Banku zostanie przedłożona Radzie Nadzorczej do zaopiniowania, a następnie Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia.

38. Transakcje repo oraz reverse repo

Grupa pozyskuje fundusze poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Transakcje repo są używane powszechnie jako narzędzie krótkoterminowego finansowania aktywów odsetkowych, w zależności od poziomu stóp procentowych.

Na dzień 31 grudnia 2011 roku nie wystąpiły transakcje sprzedaży aktywów w ramach transakcji repo.

Na dzień 31 grudnia 2010 roku następujące aktywa były sprzedane w ramach transakcji repo:

w tys. zł	Wartość godziwa aktywów	Wartość bilansowa odpowiadających zobowiązań*	Termin odkupu	Wartość odkupu
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu dłużne papiery wartościowe	113 558	113 544	do miesiąca	113 675

*z uwzględnieniem odsetek

W przypadku transakcji z przyrzeczeniem odkupu wszelkie korzyści oraz ryzyka związane z posiadaniem aktywów pozostają po stronie Grupy.

Na dzień 31 grudnia 2010 roku aktywa sprzedane w ramach transakcji repo nie mogły być przedmiotem dalszego obrotu.

W 2011 roku łączne koszty odsetek z transakcji repo wyniosły 18 950 tys. zł (w 2010 roku: 19 409 tys. zł).

Grupa nabywa także instrumenty finansowe z przyrzeczeniem ich odsprzedaży w przyszłości (transakcje reverse repo). Sprzedawca zobowiązuje się do odkupienia tych samych lub podobnych instrumentów w uzgodnionym przyszłym terminie. Transakcje reverse repo służą jako narzędzie pozyskiwania funduszy dla klientów.

Na dzień 31 grudnia 2011 roku aktywa nabyte z przyrzeczeniem ich odsprzedaży były następujące:

w tys. zł	Wartość bilansowa należności*	Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem	Termin odsprzedaży	Wartość odsprzedaży
Należności od banków	313 635	313 586	do miesiąca	313 746
Należności od klientów:				
należności od podmiotów sektora finansowego	397 030	396 578	do miesiąca	397 182

*z uwzględnieniem odsetek

Na dzień 31 grudnia 2010 roku aktywa nabyte z przyrzeczeniem ich odsprzedaży były następujące:

w tys. zł	Wartość bilansowa należności*	Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem	Termin odsprzedaży	Wartość odsprzedaży
Należności od banków	105 594	105 286	do miesiąca	105 611
Należności od klientów:				
należności od podmiotów sektora finansowego	210 491	210 225	do miesiąca	210 660

*z uwzględnieniem odsetek

Na dzień 31 grudnia 2011 roku i 31 grudnia 2010 roku Grupa miała możliwość zastawu lub zbycia papierów wartościowych nabytych w ramach transakcji reverse repo.

W 2011 roku łączne przychody z tytułu odsetek z transakcji reverse repo wyniosły 25 809 tys. zł (w 2010 roku: 14 158 tys. zł).

39. Wartość godziwa

Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Wartość godziwa to kwota, za jaką składnik aktywów mógłby być wymieniony lub zobowiązanie wykonane, w transakcji zawartej pomiędzy dobrze poinformowanymi i zainteresowanymi stronami, innej niż sprzedaż pod przymusem lub likwidacja i jest najlepiej odzwierciedlona przez cenę rynkową, jeśli jest dostępna.

Poniżej znajduje się podsumowanie wartości bilansowych (w podziale na kategorie) i godziwych dla każdej grupy aktywów i zobowiązań finansowych.

Na dzień 31 grudnia 2011 roku

w tys. zł	Nota	Przeznaczone do obrotu	Kredyty, pożyczki i inne należności	Dostępne do sprzedaży	Pozostałe aktywa/zobowiązania finansowe	Łączna wartość bilansowa	Wartość godziwa
Aktywa							
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	18	-	-	-	979 616	979 616	979 616
Należności od banków	19	-	548 256	-	-	548 256	548 220
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	20	5 805 044	-	-	-	5 805 044	5 805 044
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	-	-	17 625 355	-	17 625 355	17 625 355
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	22	-	-	57 945	-	57 945	57 945
Pozostałe inwestycje kapitałowe	23	-	-	24 912	-	24 912	24 912
Należności od klientów	24	-	14 719 473	-	-	14 719 473	14 717 010
		5 805 044	15 267 729	17 708 212	979 616	39 760 601	39 758 102

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
za okres kończący się 31 grudnia 2011 roku

w tys. zł	Nota	Przeznaczone do obrotu	Kredyty, pożyczki i inne należności	Dostępne do sprzedaży	Pozostałe aktywa/zobowiązania finansowe	Łączna wartość bilansowa	Wartość godziwa
Pasywa							
Zobowiązania wobec banków	31	-	-	-	6 011 378	6 011 378	6 011 145
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	20	4 840 447	-	-	-	4 840 447	4 840 447
Zobowiązania wobec klientów	32	-	-	-	24 095 847	24 095 847	24 095 370
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	33	-	-	-	25 336	25 336	24 539
		4 840 447	-	-	30 132 561	34 973 008	34 971 501

Na dzień 31 grudnia 2010 roku

w tys. zł	Nota	Przeznaczone do obrotu	Kredyty, pożyczki i inne należności	Dostępne do sprzedaży	Pozostałe aktywa/zobowiązania finansowe	Łączna wartość bilansowa	Wartość godziwa
Aktywa							
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	18	-	-	-	3 206 554	3 206 554	3 206 554
Należności od banków	19	-	2 273 139	-	-	2 273 139	2 273 128
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	20	3 995 916	-	-	-	3 995 916	3 995 916
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	-	-	13 029 254	-	13 029 254	13 029 254
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	22	-	-	56 332	-	56 332	56 332
Pozostałe inwestycje kapitałowe	23	-	-	23 949	-	23 949	23 949
Należności od klientów	24	-	12 270 109	-	-	12 270 109	12 301 202
		3 995 916	14 543 248	13 109 535	3 206 554	34 855 253	34 886 335
Pasywa							
Zobowiązania wobec banków	31	-	-	-	3 431 049	3 431 049	3 434 019
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	20	2 804 437	-	-	-	2 804 437	2 804 437
Zobowiązania wobec klientów	32	-	-	-	23 865 762	23 865 762	23 864 753
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	33	-	-	-	11 533	11 533	11 334
		2 804 437	-	-	27 308 344	30 112 781	30 114 543

W zależności od stosowanej metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów/zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

- poziom I (Level I): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku,

- poziom II (Level II): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących informacje pochodzące z aktywnego rynku lub obserwacje rynkowe,
- poziom III (Level III): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny wykorzystujące istotne parametry nie pochodzące z rynku (ryzyko kredytowe kontrahenta).

W 2011 roku Grupa nie dokonywała zmian w zasadach klasyfikacji instrumentów finansowych (prezentowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej) do poszczególnych kategorii odzwierciedlających stosowaną metodę ustalania wartości godziwej (poziom I, poziom II i poziom III).

Poniższe tabele przedstawiają wartości bilansowe instrumentów finansowych prezentowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej usystematyzowane według powyższych kategorii:

Na dzień 31 grudnia 2011 roku

w tys. zł	Nota	Poziom I	Poziom II	Poziom III
Aktywa				
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	20			
instrumenty pochodne		4 637	3 844 858	6 911
dłużne papiery wartościowe		1 941 787	-	-
instrumenty kapitałowe		6 851	-	-
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	7 427 042	8 492 235	1 706 078
Pasywa				
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	20			
krótka sprzedaż papierów wartościowych		679 529	-	-
instrumenty pochodne		13 318	4 147 600	-

Na dzień 31 grudnia 2010 roku

w tys. zł	Nota	Poziom I	Poziom II	Poziom III
Aktywa				
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	20			
instrumenty pochodne		1 313	2 341 960	54 600
dłużne papiery wartościowe		1 533 174	63 111	-
instrumenty kapitałowe		1 758	-	-
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	6 870 039	5 994 140	165 075
Pasywa				
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	20			
krótka sprzedaż papierów wartościowych		279 344	-	-
instrumenty pochodne		1 486	2 523 579	28

Zmiany w 2011 roku aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej określonej z wykorzystaniem istotnych parametrów nie pochodzących z rynku przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu			Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Razem aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu
	Instrumenty pochodne	Dłużne papiery wartościowe	Instrumenty kapitałowe	Dłużne papiery wartościowe		Instrumenty pochodne
Stan na 1 stycznia 2011 roku	54 600	-	-	165 075	219 675	28
Suma wzrostów i spadków w rachunku zysków i strat	5 110	-	-	43 304	48 414	2

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
za okres kończący się 31 grudnia 2011 roku

w pozostałych całkowitych dochodach	-	-	69	69	-
Nabycia	-	-	3 729 654	3 729 654	-
Rozliczenia	(5 148)	-	(2 232 024)	(2 237 172)	-
Inne*	(47 651)	-	-	(47 651)	(30)
Stan na 31 grudnia 2011 roku	6 911	-	-	1 706 078	1 712 989
Suma wzrostów i spadków za okres w rachunku zysków i strat dla aktywów/zobowiązań posiadanych na koniec okresu	(40)	-	-	33 808	33 768
Wzrosty i spadki w rachunku zysków i strat za okres od 1 stycznia 2011 roku do 31 grudnia 2011 roku ujęte są w wyniku na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji w następujący sposób:					
Sumy wzrostów i spadków w rachunku zysków i strat za okres				48 414	2
Sumy wzrostów i spadków w rachunku zysków i strat za okres dla aktywów/zobowiązań posiadanych na koniec okresu				33 768	-

*W 2011 roku Grupa dokonała transferu części aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu z kategorii wycenianych z wykorzystaniem istotnych parametrów nie pochodzących z rynku (poziom III) do kategorii wyceny w oparciu o parametry pochodzące z rynku (poziom II). Wartość aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu, które były przedmiotem transferu, wynosiła na dzień 31 grudnia 2011 roku odpowiednio: 47 651 tys. zł oraz 30 tys. zł. Zmiana kategorii dotyczy instrumentów pochodnych i wynika z ustania wpływu na wycenę istotnego elementu dotyczącego ryzyka kredytowego dla dwóch z klientów niebankowych, uwzględnianego w wycenie na dzień 31 grudnia 2010 roku.

Zmiany w 2010 roku aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej określonej z wykorzystaniem istotnych parametrów nie pochodzących z rynku przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu			Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Razem aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu
	Instrumenty pochodne	Dłużne papiery wartościowe	Instrumenty kapitałowe	Dłużne papiery wartościowe		Instrumenty pochodne
Stan na 1 stycznia 2010 roku	160 069	-	-	53 246	213 315	74 096
Suma wzrostów i spadków						
w rachunku zysków i strat	(72 739)	-	-	5 991	(66 748)	(68 618)
w pozostałych całkowitych dochodach	-	-	-	338	338	-
Nabycia	-	-	-	457 665	457 665	-
Rozliczenia	(20 291)	-	-	(352 165)	(372 456)	(1 494)
Inne	(12 439)	-	-	-	(12 439)	(3 956)
Stan na 31 grudnia 2010 roku	54 600	-	-	165 075	219 675	28
Suma wzrostów i spadków za okres w rachunku zysków i strat dla aktywów/zobowiązań posiadanych na koniec okresu	(11 843)	-	-	921	(10 922)	(1 373)
Wzrosty i spadki w rachunku zysków i strat za okres od 1 stycznia 2010 roku do 31 grudnia 2010 roku ujęte są w wyniku na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji w następujący sposób:						
Sumy wzrostów i spadków w rachunku zysków i strat za okres					(66 748)	(68 618)
Sumy wzrostów i spadków w rachunku zysków i strat za okres dla aktywów/zobowiązań posiadanych na koniec okresu					(10 922)	(1 373)

Określenie wartości godziwej

W przypadku krótkoterminowych aktywów i zobowiązań finansowych zakłada się, że wartość

bilansowa tych instrumentów jest w przybliżeniu równa ich wartości godziwej. W przypadku instrumentów innych niż krótkoterminowe zastosowano następujące metody i założenia.

Inwestycje kapitałowe

Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności: W przypadku aktywów finansowych stanowiących udziały w podmiotach zależnych nieobjętych konsolidacją jako wartość godziwą zaprezentowano procent aktywów netto podmiotu przypadający na udziały Grupy w danym podmiocie. Zdaniem Zarządu jednostki dominującej jest to najlepsze możliwe do ustalenia przybliżenie wartości godziwej dla tych instrumentów.

Pozostałe inwestycje kapitałowe: W udziałach niekontrolujących w pozycji wartość godziwa zaprezentowano cenę nabycia skorygowaną o odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości zarówno dla inwestycji nienotowanych jak i dla inwestycji notowanych, ze względu na umowne czasowe ograniczenia możliwości ich zbycia.

Według założeń strategicznych Grupy zakłada się stopniową redukcję przedstawionych zaangażowań kapitałowych, z wyjątkiem wybranych zaangażowań strategicznych w tzw. spółkach infrastrukturalnych prowadzących działalność na rzecz sektora finansowego. Poszczególne podmioty będą sprzedawane w najbardziej dogodnym momencie wynikającym z uwarunkowań rynkowych.

W 2011 roku i w 2010 roku Grupa nie dokonała zbycia inwestycji kapitałowych, których wartości godziwej nie można było uprzednio wiarygodnie wycenić

Należności od banków i klientów

W kolumnie „wartość bilansowa” zaprezentowano wartość kredytów według zamortyzowanego kosztu pomniejszoną o odpisy z tytułu utraty wartości. Wartość godziwa kredytów i pożyczek zostaje wyliczona jako zdyskontowana wartość oczekiwanych przyszłych płatności kapitału i uwzględnia zmiany rynkowych stóp procentowych jak i zmian marż dla danego okresu sprawozdawczego. W szczególności zmiany marż dla kredytów wyliczane są w oparciu o faktyczne transakcje. Zakłada się, że spłaty kredytów i pożyczek następować będą w terminach uzgodnionych w umowach. Wyjątkiem są kredyty gotówkowe detaliczne oparte na stopie zarządzanej przez Bank, dla tych kredytów jako wartość godziwą przyjęto wartość bilansową tych kredytów. W przypadku kredytów, dla których terminy spłat nie są określone (np. kredyty w rachunku bieżącym), jako wartość godziwą zaprezentowano kwotę konieczną do zapłaty, gdyby należność stała się wymagalna w dniu bilansowym. Oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne związane z jednorodnymi kategoriami kredytów i pożyczek, w szczególności kredyty dla klientów indywidualnych, zostały oszacowane na podstawie portfela kredytowego i zdyskontowane za pomocą bieżących stóp procentowych z uwzględnieniem bieżących marż.

Wartością godziwą lokat overnight jest ich wartość bilansowa. Wartość godziwa lokat oprocentowanych według stałej stopy procentowej jest szacowana w oparciu o zdyskontowane przepływy przy zastosowaniu bieżących stóp procentowych rynku pieniężnego dla należności o podobnym ryzyku kredytowym, pozostającym terminie do wykupu oraz walucie.

Zobowiązania wobec banków i klientów

W przypadku depozytów wypłacanych na żądanie i depozytów bez ustalonej daty wymagalności, za wartość godziwą przyjmowana jest kwota, która byłaby wypłacona na żądanie na dzień bilansowy. Wartość godziwą depozytów o ustalonym terminie zapadalności oszacowano na podstawie przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami procentowymi z uwzględnieniem bieżących marż, w sposób analogiczny jak w przypadku kredytów.

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Wartość godziwą zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych (certyfikatów depozytowych) stanowi bieżąca wycena depozytu (rynkowa cena kupna).

40. Zobowiązania warunkowe

Informacja o toczących się postępowaniach sądowych

Na dzień 31 grudnia 2011 roku nie toczyło się przed sądem, organem administracji publicznej lub

organem właściwym dla postępowania arbitrażowego postępowanie dotyczące wierzytelności i zobowiązań Banku lub jednostki zależnej od Banku, którego wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych Banku.

Łączna wartość wszystkich toczących się postępowań sądowych z udziałem Banku i jednostek zależnych od Banku dotyczących wierzytelności przekroczyła 10% kapitałów własnych Banku i wyniosła 602 609 tys. zł.

Znaczące postępowania sądowe prowadzone w zakresie wierzytelności:

Strony postępowania	Wartość przedmiotu sporu (tys. zł)	Data wszczęcia postępowania	Opis przedmiotu sprawy
Wierzyciel: Bank Handlowy w Warszawie S.A.	74 024	Sąd ogłosił upadłość klienta Banku w kwietniu 2009 roku z opcją likwidacji.	W styczniu 2010 roku Bank zgłosił wierzytelność z tytułu umów kredytu. Postępowanie w toku.
Wierzyciel: Bank Handlowy w Warszawie S.A.	65 431	W dniu 30 czerwca 2009 roku sąd ogłosił upadłość wtórną klienta Banku obejmującą likwidację majątku dłużnika oraz wyznaczył syndyka.	Sąd wezwał wierzycieli do zgłaszania wierzytelności. Wierzytelność Banku dotyczy transakcji terminowych. Sprawa w toku.

Na wierzytelności będące przedmiotem postępowań sądowych Grupa, zgodnie z obowiązującymi przepisami, dokonuje odpowiednich odpisów z tytułu utraty wartości.

Na dzień 31 grudnia 2011 roku łączna wartość zobowiązań Banku i jednostek zależnych od Banku z tytułu postępowań sądowych nie przekroczyła 10% kapitałów własnych Banku.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku Bank był stroną 33 postępowań sądowych związanych z terminowymi operacjami finansowymi, przy czym w 27 sprawach Bank występował jako pozwany, zaś w 6 jako powód. Żądania i zarzuty w poszczególnych sprawach przeciwko Bankowi oparte są na różnych podstawach prawnych. Przedmiot sporu dotyczy w szczególności ważności zawartych terminowych operacji finansowych oraz wymagalności zobowiązań klienta z nich wynikających wobec Banku, a także potencjalnych roszczeń związanych z ich ewentualnym unieważnieniem przez sąd. Klienci starają się uniemożliwić Bankowi dochodzenie należności wynikających z terminowych operacji finansowych, kwestionują zobowiązania wobec Banku, podważają ważność zawartych umów, a także w niektórych przypadkach żądają zapłaty od Banku.

Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego w sprawach związanych z terminowymi operacjami finansowymi, których Bank jest stroną nie zapadły ostateczne rozstrzygnięcia przed sądem.

Bank jest stroną postępowania wszczętego przez Prezesa UOKiK przeciwko operatorom systemu płatniczego Visa, Europay oraz bankom – emitentom kart Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard. Postępowanie to dotyczy praktyk ograniczających konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce, mających polegać na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za transakcje dokonane kartami systemu Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard, a także ograniczaniu dostępu rynku przedsiębiorcom nie należącym do związków emitentów kart płatniczych, przeciw którym wszczęte zostało przedmiotowe postępowanie. W dniu 22 kwietnia 2010 roku Sąd Apelacyjny uchylił w całości wyrok SOKiK, przekazując sprawę do ponownego rozpoznania przez sąd pierwszej instancji. Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego nie zapadły ostateczne rozstrzygnięcia przed sądem.

W przypadku postępowań sądowych wiążących się z ryzykiem wypływu środków z tytułu wypełnienia zobowiązania przez Grupę utworzone są odpowiednie rezerwy.

Zobowiązania pozabilansowe warunkowe

Wartości udzielonych i otrzymanych zobowiązań warunkowych według poszczególnych kategorii pozabilansowych prezentowały się następująco:

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Zobowiązania warunkowe udzielone		
Akredytywy	138 218	147 312
Gwarancje udzielone	2 054 187	1 771 282
Linie kredytowe udzielone	10 674 678	10 333 933
Gwarancje emisji papierów wartościowych udzielone innym emitentom	551 150	359 650
Pozostałe zobowiązania o charakterze gwarancyjnym	31 410	14 220
	13 449 643	12 626 397

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Akredytywy według kategorii		
Akredytywy importowe wystawione	132 833	145 665
Akredytywy eksportowe potwierdzone	5 385	1 647
	138 218	147 312

Na dzień 31 grudnia 2011 roku i 31 grudnia 2010 roku Grupa nie posiadała zobowiązań warunkowych udzielonych na rzecz jednostek podporządkowanych.

Na zobowiązania pozabilansowe utworzone są rezerwy. Na dzień 31 grudnia 2011 roku kwota utworzonych rezerw na zobowiązania pozabilansowe wynosiła 11 474 tys. zł (31 grudnia 2010 roku: 10 538 tys. zł).

Gwarancje udzielone obejmują gwarancje spłaty kredytu za zleceniodawcę, inne gwarancje zapłaty, gwarancje zwrotu zaliczki, gwarancje należytego wykonania kontraktu, gwarancje przetargowe oraz poręczenia wekslowe.

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Zobowiązania warunkowe otrzymane		
Finansowe	6 000	318 701
Gwarancyjne	3 807 088	2 769 825
	3 813 088	3 088 526

41. Aktywa stanowiące zabezpieczenie

Aktywa stanowią zabezpieczenie następujących zobowiązań:

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Zobowiązania podlegające zabezpieczeniu		
Zobowiązania wobec banków		
zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przeczeniem odkupu	-	4 543
Zobowiązania wobec klientów		
zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przeczeniem odkupu	-	109 001
	-	113 544

Wartości bilansowe aktywów stanowiących zabezpieczenie są przedstawione poniżej:

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Aktywa stanowiące zabezpieczenie		
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	-	113 558
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	143 870	111 385
Należności od banków		
lokata zabezpieczająca operacje instrumentami pochodnymi	38 317	58 962
Należności od klientów		
fundusze gwarancyjne transakcji giełdowych	106 572	36 172
	288 759	320 077

Według stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku i 31 grudnia 2010 roku przedstawione w tabeli dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży stanowią zabezpieczenie na pokrycie funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu stanowią zabezpieczenie zobowiązań Banku z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przeczeniem odkupu. Więcej informacji o aktywach stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Banku z tytułu transakcji repo znajduje się w notce 38. Pozostałe aktywa wykazane powyżej stanowią zabezpieczenie rozliczenia innych transakcji, w tym instrumentami pochodnymi. Warunki i zasady dokonanych transakcji nie odbiegają od tych powszechnie przyjętych i obowiązujących dla tego typu umów.

42. Działalność powiernicza

Bank oferuje usługi powiernicze związane z prowadzeniem rachunków papierów wartościowych dla zagranicznych inwestorów instytucjonalnych oraz usługi depozytariusza przeznaczone dla krajowych podmiotów finansowych, szczególnie funduszy emerytalnych, inwestycyjnych i kapitałowych funduszy ubezpieczeniowych. Według stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku Bank prowadził 14 356 rachunków papierów wartościowych (31 grudnia 2010 rok: 13 602 rachunki).

43. Leasing operacyjny

Umowy leasingu, w których Grupa jest leasingobiorcą

Płatności leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego według terminów zapadalności przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010
Poniżej 1 roku	45 476	38 461
Od 1 do 5 lat	58 222	79 711
Powyżej 5 lat	1 172	8 330
	104 870	126 502
Łączna opłata roczna dla umów zawartych na czas nieokreślony	1 162	1 583

Grupa leasinguje powierzchnie biurową, zgodnie z umowami leasingu operacyjnego.

Umowy leasingowe powierzchni biurowych zawierane są na okres 5 lat z możliwością przedłużenia na kolejne 3 lata, przy czym część umów zawartych jest na okres do 1 roku lub na okresy dłuższe niż 10 lat. Płatności leasingowe są indeksowane w trybie rocznym. W 2011 roku łączna kwota opłat z tego tytułu wyniosła 42 400 tys. zł (w 2010 roku: 41 316 tys. zł).

Opłaty te ujęte są w rachunku zysków i strat w pozycji „Koszty działania”.

Umowy leasingu, w których Grupa jest leasingodawcą

Płatności leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego według terminów zapadalności przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010
Poniżej 1 roku	1 454	1 387
Od 1 do 5 lat	5 225	6 062
Powyżej 5 lat	53	83
	6 732	7 532
Łączna opłata roczna dla umów zawartych na czas nieokreślony	2 888	723

Część powierzchni biurowych Grupa oddaje w leasing.

Większość umów leasingowanych powierzchni biurowych zawartych jest na czas nieokreślony. Pozostałe umowy zawarte są na okres od 2 do 10 lat. Płatności leasingowe są indeksowane w trybie rocznym. W 2011 roku łączna kwota otrzymanych opłat z tego tytułu wyniosła 3 494 tys. zł (w 2010

roku: 2 641 tys. zł).

W 2010 roku Grupa leasingowała także samochody, zgodnie z umowami zawartymi z jednostkami powiązanymi. W 2010 roku łączna kwota opłat z tego tytułu wyniosła 19 tys. zł. W 2011 roku umowy te zostały rozwiązane.

Opłaty te ujęte są w rachunku zysków i strat w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne”.

44. Rachunek przepływów pieniężnych

Informacja dodatkowa:

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010
Stan środków pieniężnych:		
Środki pieniężne w kasie	503 980	475 227
Rachunek bieżący nostro w Banku Centralnym	472 080	2 731 327
Rachunki bieżące w innych bankach (nostro, przekroczenia sald na rachunkach loro)	68 122	95 235
	1 044 182	3 301 789

45. Jednostki powiązane

Transakcje z jednostkami powiązanymi

W ramach prowadzonej działalności biznesowej, podmioty Grupy zawierają transakcje z jednostkami powiązanymi, a w szczególności z jednostkami wchodzącymi w skład Citigroup Inc., jednostkami zależnymi (patrz nota 22) oraz z osobami zarządzającymi, nadzorującymi i pracownikami.

Transakcje z jednostkami powiązanymi obejmują głównie kredyty, depozyty, gwarancje, transakcje pochodnymi instrumentami finansowymi. Wszystkie transakcje Grupy z jednostkami powiązanymi zawierane są na warunkach rynkowych.

Transakcje z jednostkami Citigroup Inc.

Należności i zobowiązania wobec jednostek Citigroup Inc. przedstawiają się następująco:

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010
Należności, w tym:	102 397	1 818 886
Lokaty	-	1 721 961
Zobowiązania, w tym:	4 499 545	2 162 963
Depozyty	3 270 560	1 379 962
Kredyty otrzymane	466 829	479 066
Wycena bilansowa transakcji pochodnymi instrumentami finansowymi:		
Aktywa przeznaczone do obrotu	2 908 807	1 858 531
Zobowiązania przeznaczone do obrotu	3 040 030	2 121 780
Zobowiązania warunkowe udzielone	406 112	336 526
Zobowiązania warunkowe otrzymane	221 968	24 524
Transakcje pozabilansowe z tytułu instrumentów pochodnych (zobowiązania udzielone/otrzymane), z tego:	157 370 941	121 339 749
Instrumenty stopy procentowej	131 594 106	108 855 418
FRA	25 400 000	40 929 500
swapy odsetkowe (IRS)	86 269 742	56 358 641
swapy odsetkowo – walutowe (CIRS)	11 532 526	7 426 746
opcje na stopę procentową	813 798	816 005
kontrakty futures	7 578 040	3 324 526
Instrumenty walutowe	24 389 907	11 387 763
FX forward/spot	1 712 473	1 586 634
FX swap	19 036 769	6 948 605
opcje walutowe	3 640 665	2 852 524

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Transakcje na papierach wartościowych	54 275	163 639
opcje na akcje	15 686	28 791
papiery wartościowe zakupione do otrzymania	13 915	10 426
papiery wartościowe sprzedane do wydania	24 674	124 422
Transakcje związane z towarami	1 332 653	932 929
swap	33 288	298 961
opcje	1 299 365	633 968

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Przychody z tytułu odsetek i prowizji	44 851	40 412
Koszty z tytułu odsetek i prowizji	18 150	10 311

Grupa osiąga dochody oraz ponosi koszty z tytułu transakcji na instrumentach pochodnych zawieranych z jednostkami Citigroup Inc. w celu zabezpieczenia ryzyka rynkowego. Są to transakcje przeciwstawne (back to back) do transakcji na instrumentach pochodnych zawieranych z pozostałymi klientami Grupy oraz domykające pozycję własną Grupy. Na dzień 31 grudnia 2011 roku wycena bilansowa netto transakcji pochodnymi instrumentami finansowymi wynosiła -131 223 tys. zł (31 grudnia 2010 roku: -263 249 tys. zł).

Ponadto Grupa ponosi koszty i uzyskuje przychody z tytułu zawartych pomiędzy jednostkami Citigroup Inc. i Grupą umów dotyczących wzajemnie świadczonych usług.

Koszty poniesione i naliczone (uwzględniające podatek VAT) w 2011 roku z tytułu zawartych umów dotyczyły w szczególności kosztów z tytułu świadczenia na rzecz Grupy usług związanych z utrzymaniem i wsparciem bankowych systemów informatycznych oraz wsparciem doradczym i ujmowane są w kosztach działania i kosztach ogólnego zarządu oraz pozostałych kosztach operacyjnych; przychody dotyczyły w szczególności świadczenia przez Grupę na rzecz tych jednostek usług związanych z przetwarzaniem danych i prezentowane są w pozostałych przychodach operacyjnych.

<i>w tys. zł</i>	2011	2010
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	146 688	120 026
Pozostałe koszty operacyjne	187	382
Pozostałe przychody operacyjne	13 548	47 939

Transakcje z jednostkami zależnymi

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Należności*		
Kredyty w rachunku bieżącym	116 299	252 157
Należności		
Stan na początek okresu	252 157	267 100
Stan na koniec okresu	116 299	252 157
Depozyty		
Rachunki bieżące, z tego:	4 254	18 746
jednostek objętych konsolidacją	4 141	10 109
jednostek objętych wyceną metodą praw własności	113	8 637
Depozyty terminowe, z tego:	173 685	206 089
jednostek objętych konsolidacją	115 916	162 278
jednostek objętych wyceną metodą praw własności	57 769	43 811
	177 939	224 835
Depozyty		
Stan na początek okresu	224 835	212 185
Stan na koniec okresu	177 939	224 835
Zobowiązania warunkowe udzielone**		
Akredytywy	17 604	-
Linie kredytowe udzielone	395 009	204 699
	412 613	204 699

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010
w tys. zł	2011	2010
Przychody z tytułu odsetek i prowizji, z tego:	10 578	10 198
od jednostek objętych konsolidacją	10 567	10 188
od jednostek objętych wyceną metodą praw własności	11	10
Koszty z tytułu odsetek i prowizji poniesione, z tego:	9 602	7 231
wobec jednostek objętych konsolidacją	7 815	5 678
wobec jednostek objętych wyceną metodą praw własności	1 787	1 553

*Na dzień 31 grudnia 2011 roku i 31 grudnia 2010 roku należności jednostek zależnych dotyczyły wykorzystanych kredytów w rachunku bieżącym jednostek objętych konsolidacją.

**Na dzień 31 grudnia 2011 roku i 31 grudnia 2010 roku zobowiązania warunkowe udzielone jednostkom zależnym dotyczyły zobowiązań udzielonych jednostkom objętych konsolidacją.

Na dzień 31 grudnia 2011 roku i 31 grudnia 2010 roku na należności oraz zobowiązania warunkowe udzielone jednostkom zależnym nie utworzono odpisów na utratę ich wartości.

Transakcje z pracownikami, osobami zarządzającymi i nadzorującymi

w tys. zł	31.12.2011			31.12.2010		
	Pracownicy	Osoby zarządzające	Osoby nadzorujące	Pracownicy	Osoby zarządzające	Osoby nadzorujące
Należności						
Kredyty udzielone	63 430	-	-	58 717	59	-
Pożyczki z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych	25 002	-	-	25 942	-	-
Zaliczki	33	-	-	27	-	-
	88 465	-	-	84 686	59	-
Depozyty						
Rachunki bieżące	99 912	5 700	3 053	102 718	2 686	4 185
Depozyty terminowe	25 409	3 635	187	28 427	500	146
	125 321	9 335	3 240	131 145	3 186	4 331

Na dzień 31 grudnia 2011 roku i 31 grudnia 2010 roku transakcje z pracownikami, osobami zarządzającymi i nadzorującymi nie obejmowały udzielonych gwarancji i poręczeń.

46. Świadczenia na rzecz pracowników

Świadczenia pracownicze dzielą się na następujące kategorie:

- świadczenia krótkoterminowe, które obejmują wynagrodzenia, składki na ubezpieczenia społeczne, płatne nieobecności i świadczenia niepieniężne (takie jak opieka medyczna, mieszkania służbowe, samochody i inne nieodpłatnie przekazywane lub subsydiowane świadczenia). Koszty świadczeń krótkoterminowych ujmowane są w rachunku zysków i strat na bieżąco w okresie, którego dotyczą. Na koniec okresu sprawozdawczego pozostała do wypłaty przewidywaną niezdyskontowaną wartość krótkoterminowych świadczeń za dany okres obrotowy Grupa ujmuje jako element biernych międzyokresowych rozliczeń kosztów;
- świadczenia po okresie zatrudnienia – w ramach tego typu świadczeń Grupa oferuje pracownikom odprawy, opisane w nocy 2, oraz przedstawiony poniżej program emerytalny.

Na przyszłe wypłaty odpraw emerytalnych tworzona jest rezerwa wykazana w pasywach w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Inne zobowiązania”. Rezerwa ta jest okresowo weryfikowana przez niezależnego aktuariusza z zastosowaniem przepisów MSSF.

Program emerytalny oferowany przez Grupę stanowi program określonych składek zgodnie z MSR 19. Za pracowników uczestniczących w programie, Grupa odprowadza składki do odrębnej

jednostki i z chwilą ich uiszczenia nie posiada dalszych obowiązków w zakresie dokonywania płatności. Składki ujmuje się jako koszty świadczeń pracowniczych w okresie, którego dotyczą.

Opis Pracowniczego Programu Emerytalnego

Celem utworzonego przez Grupę Pracowniczego Programu Emerytalnego („Program”), jest gromadzenie oraz pomnażanie, poprzez inwestowanie, środków finansowych pochodzących ze składek wpłacanych w ramach Programu na indywidualny rachunek uczestnika dla zapewnienia wypłaty świadczenia po osiągnięciu wieku 60 lat lub po przejściu na wcześniejszą emeryturę bądź w przypadku uzyskania przez uczestnika uprawnień do świadczeń rentowych z tytułu niezdolności do pracy.

Obecny Program, będący kontynuacją PPE Polskiego Towarzystwa Emerytalnego „Diament”, realizowany jest od 19 marca 2004 roku w ramach umowy z Legg Mason Senior Specjalistyczny Fundusz Inwestycyjny Otwarty („LM Senior SFIO”) wpisany do rejestru funduszy inwestycyjnych przez Sąd Okręgowy w Warszawie pod numerem RFJ-8.

Umowa zawarta jest z funduszem inwestycyjnym Legg Mason Senior SFIO, którego organem zarządzającym jest Legg Mason Towarzystw i Funduszy Inwestycyjnych S.A. Zarządzającym Funduszem jest Legg Mason Zarządzanie Aktywami S.A. (część akcyjna) i Western Asset Management (część dłużna) dla funduszu: Bank Handlowy w Warszawie S.A. Agentem transferowym tj. podmiotem prowadzącym rejestr Uczestników PPE jest Pekao Financial Services Sp. z o.o.

Składka podstawowa dla uczestników Programu opłacana jest ze środków Grupy. Każdy pracownik – uczestnik Programu może również dopłacać z własnych środków składkę dodatkową. Składki wpłacane do Programu są w całości inwestowane w jednostki uczestnictwa LM Senior SFIO;

- inne długoterminowe świadczenia pracownicze – nagrody za wieloletnią pracę i inne świadczenia z tytułu długiego stażu pracy. Informację o nagrodach za wieloletnią pracę wypłacanych pracownikom przedstawia nota 2. Stanowią one program określonych świadczeń i wyceniane są przez niezależnego aktuarusza zgodnie z zapisami MSR 19;
- kapitałowe świadczenia pracownicze – w formie programu opcji na akcje Citigroup lub programu tzw. „akcji odroczonej” Citigroup. Zasady wyceny oraz prezentacji tych programów w sprawozdaniu finansowym przedstawione zostały w notce 2 w punkcie „Płatności w formie akcji” Szczegółowe informacje dotyczące zasad funkcjonowania programów kapitałowych świadczeń pracowniczych opisane są w dalszej części niniejszej noty.

Stan rezerw na opisane powyżej świadczenia przedstawiał się następująco:

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010
Rezerwa na wynagrodzenia i koszty pochodne od wynagrodzeń	64 449	68 232
Rezerwa na odprawy emerytalne i nagrody za wieloletnią pracę	36 210	38 557
Rezerwa na pracownicze świadczenia kapitałowe	8 762	10 390
	109 421	117 179

Koszty poniesione przez Grupę w 2011 roku z tytułu składek na pracowniczy program emerytalny wynosiły 23 460 tys. zł (w 2010 roku: 16 876 tys. zł).

Zatrudnienie w Grupie:

w etatach	2011	2010
Średnie zatrudnienie w roku	5 807	5 672
Stan zatrudnienia na koniec roku	5 646	5 841

Charakter i zasady funkcjonowania programów kapitałowych świadczeń pracowniczych

W ramach programu świadczeń kapitałowych wybranym pracownikom oferowane są w formie nagrody

akcje Citigroup (tzw. program akumulacji kapitału lub CAP) lub opcje na akcje Citigroup (tzw. program opcji pracowniczych lub SOP).

W ramach programu SOP uprawnieni pracownicy otrzymali opcje na zakup akcji, które są przyznawane po cenie zamknięcia z giełdy NYSE z dnia poprzedzającego przyznanie nagrody. Pracownicy nabywają prawa do części przyznanych opcji, co roku od dnia przyznania nagrody SOP. Opcje przyznane w roku 2009 są przekazywane w częściach po 33⅓% rocznie w ciągu trzech lat począwszy od pierwszej rocznicy przyznania opcji. Opcje przyznane w poprzednich latach 2005-2008 były przekazywane w częściach po 25% rocznie w ciągu czterech lat począwszy od pierwszej rocznicy przyznania opcji. Pracownik traci prawo do przyznanych opcji z chwilą ustania zatrudnienia w Citigroup. Opcje mogą być zrealizowane poprzez zakup akcji w terminie między nabyciem prawa do opcji a datą wygaśnięcia opcji.

W ramach programu CAP uprawnieni pracownicy otrzymują tzw. „akcje odroczone” Citigroup. „Akcje odroczone” w ramach programu CAP przyznawane są po średniej cenie zamknięcia z giełdy NYSE z ostatnich 5 dni poprzedzających przyznanie nagrody. „Akcje odroczone” pozwalają uczestniczyć w ekwiwalencie dywidendy, nie dają jednak prawa głosu i nie mogą zostać sprzedane do dnia przekazania. „Akcje odroczone” przekształcają się w akcje zwykłe po upływie okresu określonego w regulaminie programu CAP. Pracownik traci prawo do przyznanych akcji z chwilą ustania zatrudnienia w Citigroup. Akcje przyznane w latach 2008-2011 będą przekazywane w częściach po 25% rocznie w ciągu czterech lat począwszy od pierwszej rocznicy przyznania akcji.

Założenia przyjęte do wyceny programów pracowniczych świadczeń kapitałowych

Wartość godziwa poszczególnych nagród oraz założenia przyjęte do wyceny, z wyłączeniem Programu Zakupu Akcji, którego kwota jest nieistotna z punktu widzenia sprawozdania, przedstawione są poniżej:

Program SOP	Data przyznania	Cena wykonania/Wartość akcji na moment przyznania (w USD)	Liczba nagrodzonych pracowników	Liczba opcji/akcji
1	13.02.2002	421,1 lub 418,97	192	7 108
2	20.09.2005	453,6	1	150
3	17.01.2006	489,2	1	153
4	16.01.2007	543,8	1	44
5	22.01.2008	244,5	8	2 104
6	29.10.2009	40,8	198	100 577

Program CAP	Data przyznania	Cena wykonania/Wartość akcji na moment przyznania (w USD)	Liczba nagrodzonych pracowników	Liczba opcji/akcji
1	22.01.2008	197,48 lub 263,3	162	5 437
2	20.01.2009	46,72	21	12 987
3	19.01.2010	35,16	17	37 154
4	18.01.2011	50,20	26	59 296

	Program SOP	Program CAP
Okres nabywania uprawnień (lata)	(1) 20% po każdym kolejnym roku (6) 33,33% po każdym kolejnym roku (2)-(5) 25% po każdym kolejnym roku	25% po każdym kolejnym roku
Oczekiwana zmienność	54,29%	54,29%
Średni oczekiwany okres trwania instrumentu (życia)	1 rok od momentu nabycia uprawnień	W momencie nabycia uprawnień
Stopa procentowa wolna od ryzyka (dla USD)	0,43%	0,43%

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
za okres kończący się 31 grudnia 2011 roku

Oczekiwana dywidenda w USD na 1 akcję	0,04	0,04
Prawdopodobieństwo zakończenia zatrudnienia przed terminem (roczny wskaźnik rotacji nagrodzonych pracowników)	7%	7%
Wartość godziwa jednego instrumentu*(w USD)	0,00 – 3,96	26,31

*różni się w zależności od daty wykonania

Liczba oraz średnie ważone ceny wykonania opcji na akcje (program SOP) przedstawia poniższa tabela:

	31.12.2011		31.12.2010	
	Liczba	Średnia ważona cena wykonania (w USD)	Liczba	Średnia ważona cena wykonania (w USD)
Występujące na początek okresu	117 569*	70,8	1 275 230	8,47
Przyznane w danym okresie	-	-	-	-
Transfery	358	-	-	-
Wykonane w danym okresie	7 790	40,8	8 354	4,08
Umorzone/wygasłe w danym okresie	-	-	91 188	-
Występujące na koniec okresu	110 137	70,62	1 175 688	7,08
Możliwe do wykonania na koniec okresu	65 637	89,21	440 334	11,60

*Od 09 maja 2011 roku występuje efekt odwrotnego podziału akcji Citigroup w proporcji 10 do 1 (reverse stock split).

Dla opcji występujących na koniec danego okresu:

31.12.2011			31.12.2010		
Cena wykonania (w USD)	Liczba (w tys. szt.)	Średni ważony okres pozostały do końca trwania opcji (w latach)	Cena wykonania (w USD)	Liczba (w tys. szt.)	Średni ważony okres pozostały do końca trwania opcji (w latach)
418,97	0,08	-	41,90	0,81	-
421,1	7,03	-	42,11	75,33	-
475,0	-	-	47,50	1,21	-
453,6	0,15	-	45,36	1,50	-
489,2	0,15	-	48,92	1,54	0,05
543,8	0,04	0,05	54,38	0,44	0,55
244,5	2,1	0,55	24,45	21,18	1,05
40,8	100,58	1,33	4,08	1 073,68	1,83

Liczbę oraz średnie ważone ceny akcji (program CAP) przedstawia poniższa tabela:

	31.12.2011		31.12.2010	
	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w USD)	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w USD)
Występujące na początek okresu	85 437*	14,82	552 866	14,82
Przyznane w danym okresie	59 296	3,52	510 575	3,52
Wykonane/umorzone/wygasłe w danym okresie	29 859	-	209 070	-
Występujące na koniec okresu	114 874	7,16	854 371	7,16

*Od 09 maja 2011 roku występuje efekt odwrotnego podziału akcji Citigroup w proporcji 10 do 1 (reverse stock split).

47. Zdarzenia po dacie bilansowej

Po dniu 31 grudnia 2011 roku nie wystąpiły zdarzenia, nieuwjęte w tym sprawozdaniu finansowym, mogące w znaczący sposób wpłynąć na wyniki Grupy.

48. Zarządzanie ryzykiem

STRUKTURA ORGANIZACYJNA I PROCESY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Grupa dokonuje analizy, oceny, aprobaty oraz zarządza szerokim spektrum ryzyk związanych z jej działalnością. Proces zarządzania ryzykiem jest realizowany w różnych jednostkach i na różnych poziomach organizacji i pokrywa między innymi: ryzyko kredytowe (włączając ryzyko kredytowe kontrahenta, ryzyko rezydualne i ryzyko koncentracji), ryzyko płynności, ryzyko rynkowe oraz ryzyko operacyjne.

W zakresie zarządzania ryzykiem Rada Nadzorcza Banku jest upoważniona do podejmowania uchwał w sprawie:

- zatwierdzania strategii działalności Grupy oraz zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem,
- zatwierdzania ogólnego poziomu ryzyka w Grupie,
- zatwierdzania podstawowej struktury organizacyjnej Grupy ustalonej przez Zarząd, dostosowanej do zakresu i profilu podejmowanego ryzyka.

Zarząd Banku zatwierdza w drodze uchwał:

- strukturę organizacyjną Grupy dostosowaną do zakresu i profilu podejmowanego ryzyka oraz definiuje role i obowiązki w obszarze zarządzania ryzykiem, zapewniając oddzielenie funkcji pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka od jednostek prowadzących działania wymagające podejmowania ryzyka,
- zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem w Grupie,
- ogólne poziomy apetytu na ryzyko akceptowane przez Radę Nadzorczą.

Procesy zarządzania ryzykiem kredytowym, rynkowym i operacyjnym są wdrażane w Grupie na podstawie pisemnych strategii i zasad dotyczących identyfikacji, pomiaru, ograniczania, monitorowania, raportowania i kontroli ryzyka zatwierdzonych przez Zarząd lub odpowiednio powołane Komitety, w tym Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO), Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz Komisje ds. Ryzyka Operacyjnego, Systemu Kontroli i Zgodności (BRCC).

Zarząd Banku powołał niezależnego Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem (ang. Chief Risk Officer), podlegającego bezpośrednio Prezesowi Zarządu i odpowiedzialnego za zarządzanie i kontrolę ryzyka kredytowego, rynkowego, operacyjnego, a w szczególności za:

- wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem w Grupie, metod identyfikacji, pomiaru i systemu kontroli oraz sprawozdawczości ryzyka,
- kształtowanie polityki zarządzania ryzykiem i opracowanie systemów oceny i kontroli ryzyka ,
- podejmowanie decyzji kredytowych zgodnie z zasadami wynikającymi z procedur kredytowych oraz dokumentów wyznaczających politykę kredytową Grupy,
- zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa portfela kredytowego,
- zarządzanie portfelem kredytów nieregularnych (włączając windykację i restrukturyzację wierzytelności).

Szef Sektora Zarządzania Ryzykiem przedstawia Zarządowi Banku do zatwierdzenia strukturę organizacyjną Sektora, która uwzględnia specyfikę zarządzania ryzykiem kredytowym, rynkowym, płynności i operacyjnym w poszczególnych segmentach klientów. Dla tego celu w ramach Sektora Zarządzania Ryzykiem zostały wyodrębnione jednostki organizacyjne odpowiedzialne za:

- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Korporacyjnej,

- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Przedsiębiorstw,
- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Detalicznej,
- zarządzanie należnościami z utratą wartości,
- zarządzanie ryzykami rynkowym i płynności,
- zarządzanie ryzykiem operacyjnym,
- jednostki wsparcia zarządzania ryzykiem.

Niezależni menedżerowie ryzyka są odpowiedzialni za ustalanie i wdrażanie polityki i praktyki zarządzania ryzykiem w odpowiednich jednostkach biznesowych, nadzór nad ryzykiem w tych jednostkach oraz reagowanie na potrzeby i problemy w nich występujące.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie wspierane jest przez szereg systemów informatycznych w zakresie:

- oceny ryzyka kredytowego klienta i ekspozycji,
- pomiaru, raportowania i monitoringu ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego,
- monitorowania i raportowania zabezpieczeń,
- kalkulacji i raportowania rezerw kredytowych,
- wsparcia realizacji wymagań Nowej Umowy Kapitałowej.

Istotne rodzaje ryzyka

Ryzyko kredytowe, obejmujące również ryzyko kredytowe kontrahenta, wynika z zaangażowania kredytowego lub związanego z zawieraniem i rozliczaniem, niżej wymienionych transakcji, i jest to ewentualność wystąpienia strat finansowych w wyniku niedopełnienia zobowiązań finansowych lub umownych przez kredytobiorcę lub kontrahenta. Ryzyko kredytowe jest elementem wielu aspektów działalności Grupy, zwanych dalej produktami, takich, jak:

- kredyty i pożyczki,
- transakcje walutowe oraz na instrumentach pochodnych,
- transakcje na papierach wartościowych,
- finansowanie i obsługa rozliczeń, w tym handlowych (krajowych i zagranicznych),
- transakcje, w których Grupa występuje w charakterze pośrednika wobec klientów lub innych osób trzecich.

Zasady opisane w sekcji „Ryzyko kredytowe” niniejszego dokumentu dotyczą różnych rodzajów ekspozycji, które zostały zdefiniowane w odpowiednich Politykach Kredytowych Grupy.

Dodatkowo w ramach systemu zarządzania ryzykiem kredytowym Grupa stosuje również zasady ograniczania ryzyka kredytowego (w tym poprzez przyjmowanie zabezpieczeń, ograniczając związane z nim ryzyko rezydualne) oraz zarządza **ryzykiem koncentracji zaangażowań**.

Ryzyko rynkowe obejmuje ryzyko płynności i ryzyko ceny. Oba rodzaje ryzyka są związane z normalnym trybem prowadzenia działalności w zakresie pośrednictwa finansowego. Ryzyko płynności to ryzyko, że Bank lub podmiot zależny Banku uwzględniany w konsolidacji ryzyka może być niezdolny do wypełnienia w określonym terminie swoich zobowiązań finansowych wobec klienta, kredytodawcy lub inwestora. Ryzyko ceny to ryzyko utraty zysków wskutek zmian stóp procentowych, kursów wymiany walut i cen towarów oraz ich wahań. Ryzyko ceny jest związane z portfelem niehandlowym oraz handlowym. Pomiar ryzyka rynkowego jest prowadzony zgodnie z ustalonymi standardami w celu zapewnienia spójności pomiarów we wszystkich jednostkach oraz możliwości agregacji ryzyka.

Ryzyko operacyjne jest to możliwość wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych.

Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko związane z praktykami biznesowymi oraz ryzyko utraty reputacji. Ryzyko operacyjne obejmuje również ryzyko prawne i ryzyko braku zgodności z wymogami prawnymi i regulacyjnymi.

Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego, rynkowego, ryzyka płynności lub ryzyka związanego z działalnością ubezpieczeniową.

Ryzyko wyniku finansowego definiowane jest jako zmienność wyniku finansowego, której nie da się przypisać jednoznacznie do innych ryzyk, identyfikowanych przez Bank i pokrytych w ramach kalkulacji wymogu kapitałowego lub kapitału wewnętrznego.

RYZYSKO KREDYTOWE

Głównym celem zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie jest zapewnienie wysokiej jakości portfela kredytowego oraz stabilności prowadzonej działalności poprzez minimalizację ryzyka poniesienia strat kredytowych. Służą temu obowiązujące w Grupie regulacje i wdrożone procesy kontrolne.

Zasady polityki zarządzania ryzykiem kredytowym

Za ustalanie Polityki Kredytowej Bankowości Korporacyjnej i Polityki Kredytowej Bankowości Przedsiębiorstw, zatwierdzanie pozostałych polityk i procedur, monitorowanie wyników zarządzania ryzykiem kredytowym, bieżącą ocenę ryzyka kredytowego portfela oraz zatwierdzanie nowego ryzyka odpowiedzialne są niezależne służby zarządzania ryzykiem. Zasady akceptacji ryzyka są dostosowywane na podstawie wyników portfela kredytowego oraz wyników audytu wewnętrznego.

W przypadku klientów Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw oraz działalności w zakresie bankowości inwestycyjnej w skali całej organizacji, proces kredytowy opiera się na szeregu fundamentalnych zasad, takich jak:

- wspólna odpowiedzialność obszaru biznesu i niezależnych służb zarządzania ryzykiem za jakość portfela i procesu kredytowego oraz ponoszone koszty kredytu,
- postępowanie zgodnie z wytycznymi dotyczącymi portfela w celu jego dywersyfikacji i zachowania równowagi pomiędzy ryzykiem i kapitałem,
- wymóg podjęcia decyzji kredytowej przez co najmniej dwóch upoważnionych pracowników,
- uzależnienie szczebla akceptacji od ponoszonego ryzyka – ekspozycje związane z większym ryzykiem (uwzględniając wielkość i ocenę ryzyka) wymagają zatwierdzenia na wyższym szczeblu decyzyjnym,
- stosowanie standardów oceny ryzyka do każdego kredytobiorcy i zaangażowania, a także stosowanie spójnych standardów w przypadku dokumentów kredytowych i działań naprawczych,
- rating ryzyka wyznaczany za pomocą modeli ratingu ryzyka lub kart ocen (scoring),
- okresowe monitorowanie wyników z działalności klientów oraz identyfikowanie negatywnych zmian w sytuacjach, które wymagają podjęcia natychmiastowych działań klasyfikujących należność lub działań naprawczych,
- wymóg zatwierdzania odstępstw od zasad polityki na wyższych szczeblach organizacyjnych w celu zapewnienia kontroli realizacji zasad polityki przez kierownictwo wyższego szczebla.

Procedury zarządzania ryzykiem w przypadku zaangażowań wobec klientów detalicznych są zorganizowane w oparciu o oferowane produkty. Zasady polityki określają następujące kluczowe elementy zarządzania ryzykiem:

- Polityka kredytowa definiuje minimalne kryteria akceptacji klientów, metodę oceny zdolności kredytowej, pracowników upoważnionych do podejmowania decyzji kredytowych oraz przyznane im limity, minimalną ocenę punktową wniosku, proces weryfikacji wniosków, wymagane dokumenty i inne kryteria;
- Polityka kredytowa określa zasady postępowania w przypadku niezabezpieczonej ekspozycji z tytułu jednego produktu oraz maksymalną kwotę łącznego zaangażowania danego klienta. W ramach limitów wewnętrznych dopuszcza się:
  - kompetencje kredytowe mogą być przyznane upoważnionym, przeszkolonym i doświadczonym pracownikom na podstawie ich dotychczasowego doświadczenia zawodowego oraz potwierdzonych kwalifikacji dotyczących oceny ryzyka i podejmowania decyzji kredytowych. Kompetencje kredytowe podlegają okresowej weryfikacji. Analizowane

są wyniki osoby oceniającej ryzyko i podejmowane odpowiednie działania w stosunku do przyznanych limitów,

- skuteczność kart scoringowych stosowanych w procesie oceny ryzyka jest regularnie monitorowana za pomocą raportów badających stabilności populacji, raportów KS i sprawozdań dotyczących uzyskiwanych na podstawie karty scoringowej wyników jakości portfela (wskaźniki przeterminowań i strat). Każda karta scoringowa wyników podlega corocznej walidacji,
- Grupa opracowuje pisemne procedury dla każdego produktu, obejmujące wszystkie jego aspekty, takie jak dokumentacja prawna, cena, warunki, procedury operacyjne (ocena ryzyka, uruchomienie, obsługa), księgowanie, proces windykacji, zasady polityki kredytowej, wykaz ekspozycji zagrożonych, metody obliczania strat itp.

Każdy portfel jest poddawany raz w roku testom warunków skrajnych.

Ocena i pomiar ryzyka kredytowego

Grupa stosuje system spójnych ocen ratingowych w stosunku do całego portfela kredytów w Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw, co ułatwia porównanie zaangażowania kredytowego w ramach wszystkich sektorów działalności, regionów geograficznych i produktów.

Rating ryzyka dłużnika i rating limitu dłużnika są elementami oceny ryzyka kredytowego związanego z udzielonymi produktami. Rating ryzyka dłużnika odzwierciedla szacunkowe prawdopodobieństwo niewypłacalności dłużnika w ciągu 1 roku i jest obliczany przy wykorzystaniu modeli statystycznych, ocen zewnętrznych agencji ratingowych (w określonych sytuacjach) lub kart ocen (*scoring*).

Rating limitu dłużnika, jako miara oceny ryzyka w horyzoncie średnio i długoterminowym, podlega również ocenie w ramach szczegółowych parametrów jakościowych, uwzględniających między innymi: cykliczność branży, jakość zarządu, strategię, ryzyko niekorzystnych zmian regulacyjnych, jawność i jakość procesów kontroli.

Do każdego limitu kredytowego jest przypisany rating ryzyka limitu kredytowego, który uwzględnia rating ryzyka dłużnika i parametry udzielonego produktu, np. zabezpieczenie prawne produktu, pomniejszające straty poniesione w wyniku niewypłacalności. W ten sposób rating ryzyka limitu określa potencjalną oczekiwaną stratę z tytułu udzielonego produktu.

Pomiar ryzyka kredytowego jest dokonywany na wielu poziomach, w tym:

- na poziomie produktu, który może obejmować jeden lub więcej kontraktów, dyspozycji lub transakcji,
- na poziomie dłużnika, w przypadku przyznania dłużnikowi kilku produktów, gdy można ocenić ryzyko braku spłaty zobowiązań przez dłużnika,
- na poziomie grupy dłużników powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie,
- na poziomie portfela, przy czym rating ryzyka portfela jest obliczany jako średnia indywidualnych ratingów ekspozycji ważonych wielkością ekspozycji.

W przypadku kwoty zaangażowania metody pomiaru rozpoczynają się od tych najprostszych, takich jak wartość aktywów, a kończą na skomplikowanych, takich jak ocena potencjalnych kosztów zastąpienia aktywa w transakcji na instrumentach pochodnych. Procesy zastosowane do pomiarów także są różne, począwszy od prostego obliczania sald, a skończywszy na złożonej wielokrotnej symulacji. Na przykład w odniesieniu do zaangażowań wynikających z ryzyka kredytowego kontrahenta (przedroczliczeniowego) Bank na potrzeby zarządzania ryzykiem stosuje miarę PSE (Pre-Settlement Exposure - Zaangażowanie Przedroczliczeniowe), odzwierciedlającą przyszłą potencjalną ekspozycję danego kontrahenta. PSE odzwierciedla maksymalne oczekiwane zaangażowanie kontrahenta w trakcie trwania transakcji (lub portfela transakcji) przy określonym poziomie ufności. Rozkład wartości mark-to-market oraz wartość PSE uzależniona jest od rozkładów czynników rynkowych decydujących o wartości poszczególnych transakcji w portfelu klienta. Przy braku wystarczającej ilości danych dla symulacji wartości portfela transakcji stosowane są bardziej uproszczone metody, podobnie jak w przypadku pomiaru zaangażowania dla celów rachunku kapitałowego.

W przypadku zaangażowania wobec klientów detalicznych (osób fizycznych oraz małych i średnich przedsiębiorstw zarządzanych na bazie portfela) pomiar ryzyka jest prowadzony w formie statystycznej analizy zachowania całego portfela lub wybranej grupy klientów (np. w podziale wg lokalizacji geograficznej, wielkości obrotów, punktacji, rodzaju działalności itp.).

Monitoring ryzyka kredytowego

Prawdopodobieństwa niedopełnienia swoich zobowiązań przez dłużnika jest monitorowane przez wyznaczonych pracowników ryzyka lub biznesu.

Monitorowanie i zarządzanie ekspozycją na ryzyko kredytowe jest dokonywane na dwóch poziomach: (a) na poziomie klienta lub dłużnika, (b) na poziomie portfela.

Oprócz opracowywania różnych sprawozdań kredytowych, menadżerowie ryzyka prowadzą regularne spotkania dotyczące portfela z udziałem przedstawicieli jednostek biznesowych w celu dokonania przeglądu potencjalnych transakcji i przeanalizowania kwestii kredytowych.

Dedykowane systemy MIS pozwalają na detaliczną analizę elementów związanych z ryzykiem kredytowym (np. poziom zaangażowania, poziom zaległości lub strat kredytowych) w różnych przekrojach (np. klient, portfel kredytowy, segment klienta, produkt) według sprawozdawczości wewnętrznej.

Ograniczanie ryzyka

Ograniczanie ryzyka jest stałym i kluczowym elementem procesu zarządzania ryzykiem w Grupie. Jest prowadzone poprzez:

- wyznaczanie granic rynku docelowego oraz kryteriów doboru klientów,
- wyznaczanie maksymalnych, dopuszczalnych limitów zaangażowania kredytowego poprzez limity dla określonych ratingów ryzyka lub poprzez kryteria akceptacji ryzyka,
- wyznaczanie i utrzymywanie wysokich standardów pozyskiwania i analizy informacji o kredytobiorcy (due diligence),
- wprowadzenie standardów dokumentacji,
- stosowanie zabezpieczeń celem ograniczenia ryzyka i zarządzanie ryzykiem rezydualnym,
- określanie oczekiwanej struktury zabezpieczeń lub relacji wartości kredytu do wartości zabezpieczenia,
- monitorowanie kredytów i system wczesnego ostrzegania,
- ustanawianie i monitorowanie odpowiednich limitów w celu ograniczania ryzyka koncentracji zaangażowań,
- aktywne zarządzanie portfelem poprzez wdrażanie odpowiednich zmian w strategii kredytowej w oparciu o przeglądy portfela lub testy warunków skrajnych.

W przypadku klientów indywidualnych stosuje się:

- weryfikację klientów w Biurze Informacji Kredytowej (BIK),
- limity zaangażowania dla produktu oraz całkowitej ekspozycji klienta w Grupie,
- ocena wiarygodności kredytowej klienta z wykorzystaniem informacji pozyskanych w Biurze Informacji Kredytowej,
- stosowanie zabezpieczeń,
- weryfikacja zatrudnienia i dochodu,
- kontrole ograniczające ryzyko wyludzeń,
- miesięczny monitoring jakości portfela.

Okresowe testy warunków skrajnych portfela (stress tests) umożliwiają zidentyfikowanie podatności portfela na działanie określonych czynników zewnętrznych.

Zarządzanie ekspozycjami z rozpoznaną utratą wartości

Grupa posiada jednolity wewnętrzny system klasyfikacji należności na podstawie ustalonych kryteriów. Proces aktywnego zarządzania jakością portfela obejmuje nadawanie ekspozycjom nie tylko odpowiedniego ratingu, ale również właściwej klasyfikacji i dostosowanie działań naprawczych bądź windykacyjnych do klasyfikacji należności. System nadawanych ratingów i klasyfikacji odgrywa kluczową rolę przy ustalaniu poziomu odpisów z tytułu trwałej utraty wartości.

Ekspozycje kredytowe, dla których rozpoznana została utrata wartości są podzielone na dwie grupy. Wyodrębnia się portfel ekspozycji zarządzanych na podstawie indywidualnej klasyfikacji (klienci oceniani indywidualnie) oraz portfel ekspozycji zarządzanych na bazie dni zaległości w spłacie (klienci oceniani portfelowo). Przypisanie do określonego portfela zależy od całkowitej kwoty zaangażowania danego klienta.

Dla klientów ocenianych indywidualnie ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości to te, w przypadku których zaistniały obiektywne przesłanki wystąpienia utraty wartości ekspozycji kredytowych obejmujące, między innymi:

- obiektywnie stwierdzone znaczące trudności finansowe dłużnika (na podstawie negatywnej oceny sytuacji finansowej),
- zaległości w płatnościach umownych,
- niedotrzymanie warunków umowy kredytowej,
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej dłużnika.

Dla klientów ocenianych na podstawie zaległości obiektywnym dowodem utraty wartości ekspozycji kredytowych jest przede wszystkim przekroczenie określonych progów dni zaległości.

Kadra zarządzająca ryzykiem regularnie ocenia adekwatność ustanowionych odpisów na ekspozycjach z rozpoznaną utratą wartości.

Klienci zarządzani na bazie klasyfikacji

Utrata wartości jest określana przez szacowanie straty na ekspozycji, odrębnie dla każdej ekspozycji, przy uwzględnieniu następujących czynników:

- łączne zaangażowanie klienta,
- predyspozycje do utrzymania się na rynku modelu biznesowego klienta i zdolność do pomyślnego rozwiązania problemów finansowych,
- generowanie przepływów pieniężnych wystarczających do obsługi zobowiązań,
- kwoty i terminy oczekiwanych spłat należności,
- możliwa do odzyskania wartość zabezpieczenia i prawdopodobieństwo udanego przejęcia zabezpieczenia (z uwzględnieniem wszystkich ryzyk prawnych oraz kosztów utrzymywania zabezpieczenia do momentu zbycia),
- oczekiwane wpływy środków z tytułu prowadzonego postępowania egzekucyjnego, upadłościowego lub likwidacji,
- oszacowane prawdopodobne koszty związane z dochodzeniem zaległych płatności,
- w niektórych przypadkach również cena rynkowa wierzytelności.

Polityka Grupy wymaga, aby poziom odpisów na znaczących zaangażowaniach zarządzanych na bazie klasyfikacji był przeglądany, co najmniej raz na kwartał. Przegląd obejmuje posiadane zabezpieczenia oraz weryfikację dokonanych i oczekiwanych spłat.

Klienci zarządzani na bazie dni zaległości

Dla ekspozycji, które nie są uznane za znaczące, utrata wartości jest obliczana na bazie portfelowej, zasadniczo w oparciu o zaległości w spłacie. Stosowane jest podejście sformalizowane, które przypisuje progresywnie tym wyższy odpis, im dłużej klient zalega ze spłatą kredytu.

Poniżej został zaprezentowany portfel Grupy, w którym należności klientów ze stwierdzoną utratą

wartości pogrupowane zostały w kategorii ryzyka na bazie klasyfikacji, a należności bez utraty wartości według wewnętrznych ratingów ryzyka. Zaprezentowano również szczegóły odpisów z tytułu utraty wartości. Należności nadawane są kategorie ryzyka od I do IV, przy czym I i IA oznaczają należności bez utraty wartości, natomiast III i IV oznaczają należności z rozpoznaną utratą wartości, z kolei należności w kategorii II mogą charakteryzować się utratą wartości, ale część z nich może zostać zaliczona do portfela bez zidentyfikowanej utraty wartości. Ekspozycję bez rozpoznanej utraty wartości klasyfikowane są na podstawie ratingów ryzyka przyjmujących wartości od 1 do 7, przy czym rating ryzyka 1 jest ratingiem najlepszym.

Dla celów określenia maksymalnej ekspozycji Grupy na ryzyko kredytowe należy uwzględnić również ekspozycje o charakterze pozabilansowym (opisane w nocie 40), dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (opisane w nocie 21), aktywa finansowe przeznaczone do obrotu (opisane w nocie 20) oraz inne aktywa (opisane w nocie 29).

Poniżej zaprezentowano zestawienie określające maksymalną ekspozycję Grupy na ryzyko kredytowe

w tys. zł	Nota	31.12.2011	31.12.2010
Należności kredytowe (banków i klientów) brutto	19, 24	16 503 581	15 902 662
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	20	5 805 044	3 995 916
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	17 625 355	13 029 254
Inne aktywa	29	403 182	569 587
Zobowiązania warunkowe udzielone	40	13 449 643	12 626 397
		53 786 805	46 123 816

w tys. zł	31.12.2011		31.12.2010	
	Należności od klientów	Należności od banków	Należności od klientów	Należności od banków
Należności z rozpoznaną utratą wartości				
Należności oceniane indywidualnie				
kategoria ryzyka II	53 246	-	102 543	-
kategoria ryzyka III	184 081	-	433 151	-
kategoria ryzyka IV	391 132	-	426 602	-
Wartość brutto	628 459	-	962 296	-
Utrata wartości	370 035	-	457 215	-
Wartość netto	258 424	-	505 081	-
Należności oceniane portfelowo				
kategoria ryzyka II	10 732	-	19 124	-
kategoria ryzyka III	11 713	-	28 129	-
kategoria ryzyka IV, w tym:	937 995	-	980 966	-
od osób fizycznych	842 662	-	879 030	-
Wartość brutto	960 440	-	1 028 219	-
Utrata wartości	718 759	-	730 955	-
Wartość netto	241 681	-	297 264	-
Należności bez utraty wartości				
od klientów i banków (bez osób fizycznych) wg ratingu ryzyka				
rating ryzyka 1-4	6 181 522	539 362	4 540 428	2 180 155
rating ryzyka 5-6	2 862 618	8 952	1 633 556	93 477
rating ryzyka 7	306 754	5	227 426	-
od osób fizycznych wg przeterminowania należności				
0-30 dni	4 900 469	-	5 107 052	-
31-90 dni	115 000	-	130 053	-
Wartość brutto	14 366 363	548 319	11 638 515	2 273 632
Utrata wartości	146 995	63	170 751	493
Wartość netto	14 219 368	548 256	11 467 764	2 273 139
Łączna wartość netto	14 719 473	548 256	12 270 109	2 273 139

w tys. zł	31.12.2011		31.12.2010	
	Należności od klientów	Należności od banków	Należności od klientów	Należności od banków
Utrata wartości na należności z rozpoznaną utratą wartości				
Utrata wartości oceniana indywidualnie				
kategoria ryzyka II	6 847	-	20 512	-
kategoria ryzyka III	29 524	-	70 436	-
kategoria ryzyka IV	333 664	-	366 267	-
	370 035	-	457 215	-
Utrata wartości oceniana portfelowo				
kategoria ryzyka II	2 451	-	4 268	-
kategoria ryzyka III	3 999	-	8 484	-
kategoria ryzyka IV, w tym:	712 309	-	718 203	-
od osób fizycznych	637 060	-	649 669	-
	718 759	-	730 955	-
Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty na należności od klientów i banków (bez osób fizycznych) wg ratingu ryzyka				
rating ryzyka 1-4	2 245	29	1 542	183
rating ryzyka 5-6	20 262	34	12 389	310
rating ryzyka 7	11 630	-	9 276	-
na należności od osób fizycznych wg przeterminowania				
0-30 dni	56 740	-	73 939	-
31-90 dni	56 118	-	73 605	-
	146 995	63	170 751	493
Łączna utrata wartości	1 235 789	63	1 358 921	493

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010
Należności objęte odpisem na poniesione niezidentyfikowane straty		
Należności nieprzeterminowane		
0-30 dni	14 667 479	13 753 007
Należności przeterminowane		
31-90 dni	228 614	137 728
91-180 dni	70	2 714
181-365 dni	1 295	1 228
ponad 366 dni	17 224	17 470
Wartość brutto	14 914 682	13 912 147

Poziom pokrycia rezerwami należności Grupy przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010
Wartość brutto		
Należności z rozpoznaną utratą wartości, z tego:	1 588 899	1 990 515
Należności oceniane indywidualnie	628 459	962 296
Należności oceniane portfelowo	960 440	1 028 219
Należności bez utraty wartości	14 914 682	13 912 147
Łączna wartość brutto	16 503 581	15 902 662
Utrata wartości		
Należności z rozpoznaną utratą wartości, z tego:	1 088 794	1 188 170
Należności oceniane indywidualnie	370 035	457 215
Należności oceniane portfelowo	718 759	730 955
Należności bez utraty wartości	147 058	171 244
Łączna utrata wartości	1 235 852	1 359 414

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Wartość netto		
Należności z rozpoznaną utratą wartości, z tego:	500 105	802 345
Należności oceniane indywidualnie	258 424	505 081
Należności oceniane portfelowo	241 681	297 264
Należności bez utraty wartości	14 767 624	13 740 903
Łączna wartość netto	15 267 729	14 543 248
Wskaźnik pokrycia rezerwami należności z rozpoznaną utratą wartości	68,5%	59,7%

Polityka stosowania zabezpieczeń i innych metod ograniczania ryzyka

Poza ogólnymi zasadami ograniczania ryzyka kredytowego, Grupa posiada zdefiniowane zasady, specyficzne dla obszaru korporacyjnego i detalicznego, przyjmowania różnych rodzajów zabezpieczeń, w tym przyjmowania gwarancji, poręczeń i podobnych instrumentów wsparcia (zwane dalej łącznie: zabezpieczeniami). Zasady te służą minimalizowaniu ryzyka rezydualnego związanego z przyjmowaniem zabezpieczeń.

Dodatkowym czynnikiem ograniczającym to ryzyko jest fakt, że w odniesieniu do finansowania przedsiębiorstw i osób prowadzących działalność gospodarczą podstawowym źródłem spłaty wierzytelności Grupy są przychody z bieżącej działalności klientów, będące kluczowym elementem oceny zdolności kredytowej potencjalnych kredytobiorców.

W celu zdywersyfikowania ryzyka związanego z zabezpieczeniami Grupa przyjmuje różne rodzaje zabezpieczeń:

- w obszarze detalicznym są to przede wszystkim nieruchomości mieszkalne,
- w obszarze Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw przyjmowane są przede wszystkim:
  - gwarancje i poręczenia,
  - zabezpieczenia gotówkowe,
  - różnego rodzaju papiery wartościowe,
  - należności,
  - zapasy,
  - nieruchomości,
  - maszyny i urządzenia (w tym pojazdy mechaniczne).

Szczegółowe procedury określające rodzaje akceptowanych przez Bank zabezpieczeń, zasady ich ustanowienia i określania ich wartości oraz wydzielenie specjalistycznej jednostki ryzyka odpowiedzialnej za proces zarządzania zabezpieczeniami pozwoliło na wypracowanie odpowiednich standardów dla tego procesu, obejmujących m.in.:

- kryteria akceptacji i wyceny zabezpieczeń,
- standardy dokumentacji,
- zasady monitoringu zabezpieczeń (w tym inspekcji),

Ponadto w regulacjach kredytowych Bankowości Przedsiębiorstw określone są takie parametry jak:

- wymagana struktura zabezpieczeń dla poszczególnych rodzajów wierzytelności kredytowych,
- relacje wartości kredytu do wartości zabezpieczenia dla poszczególnych typów zabezpieczeń,
- pożądana struktura poszczególnych rodzajów zabezpieczeń w portfelu wierzytelności kredytowych.

Grupa okresowo kontroluje, czy bieżąca struktura portfela zabezpieczeń w Bankowości Przedsiębiorstw jest zgodna z założeniami oraz czy wartość zabezpieczeń jest wystarczająca.

W ramach Bankowości Korporacyjnej oczekiwane wartości kredytu do wartości zabezpieczenia określana jest każdorazowo w decyzji kredytowej. Relacja ta jest również przedmiotem okresowej kontroli/monitorowania.

W Grupie na dzień 31 grudnia 2011 roku finansowy efekt uwzględnienia odzysku z przyjętych zabezpieczeń dla należności od klientów z rozpoznaną utratą wartości w analizie indywidualnej wyniósł 181 518 tys. zł (31 grudnia 2010 roku: 214 992 tys. zł). Jest to kwota, o którą poziom wymaganych odpisów z tytułu utraty wartości przypisanych do tego portfela byłby wyższy, gdyby przy szacowaniu odpisu nie zostały uwzględnione przepływy z tych zabezpieczeń.

Koncentracja zaangażowania

Grupa ustanawia limity i zarządza wielkością ekspozycji tak, aby zapewnić odpowiednie rozproszenie ryzyka w portfelu. W ramach zarządzania ryzykiem kredytowym Grupa określa limity koncentracji zaangażowań w odniesieniu do maksymalnej sumy ekspozycji (według wewnętrznej sprawozdawczości):

- wobec jednego podmiotu lub grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie (dłużnika),
- w ramach poszczególnych sektorów gospodarki (na podstawie amerykańskiej klasyfikacji branż),
- w walutach obcych,
- z tytułu transakcji generujących ryzyko kredytowe kontrahenta (przedroczliczeniowe),
- wobec grupy kapitałowej podmiotu dominującego dla Grupy,
- dotyczących zaangażowań związanych z nieruchomościami, w tym limitów koncentracji zaangażowań na finansowanie nieruchomości.

Pierwsze dwie koncentracje (wobec dłużników i branż) dotyczące w szczególności portfeli Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw są koncentracjami uznanymi za najistotniejsze z punktu widzenia zarządzania tym ryzykiem w Grupie.

W ramach zarządzania ekspozycjami wobec dłużników Grupa monitoruje również limity określone ustawą Prawo Bankowe i innymi Uchwałami nadzorczymi oraz zapewnia ich przestrzeganie, w tym wyznaczenie dodatkowego wymogu kapitałowego z tytułu tych ekspozycji w razie potrzeby.

Ryzyko koncentracji zaangażowań wobec dłużnika

Grupa dąży do ograniczenia koncentracji zaangażowania wobec pojedynczych klientów lub klientów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie. Według danych z dnia 31 grudnia 2011 roku zaangażowanie Grupy w transakcje z grupami klientów, dotyczące portfela bankowego, wobec których łączne zaangażowanie przekracza 10% funduszy własnych Grupy (zdefiniowanych w dalszej części sprawozdania), wynosi 3 684 007 tys. zł, czyli 90,4% tych funduszy (31 grudnia 2010 roku: 1 848 745 tys. zł, tj. 44,6%).

Koncentracja zaangażowań wobec poszczególnych 10 największych niebankowych kredytobiorców Grupy:

w tys. zł	31.12.2011			31.12.2010		
	Zaangażowanie bilansowe *	Zaangażowanie pozabilansowe	Łączne zaangażowanie	Zaangażowanie bilansowe *	Zaangażowanie pozabilansowe	Łączne zaangażowanie
KLIENT 1	691 400	75 150	766 550	141 400	75 150	216 550
GRUPA 2	328 489	419 451	747 940	232 922	336 395	569 317
GRUPA 3	365 220	337 648	702 868	572 962	228 113	801 075
GRUPA 4	6	533 350	533 356	6	327 527	327 533
KLIENT 5	500 000	-	500 000	-	-	-
GRUPA 6	272 859	160 435	433 294	41 182	54 056	95 238
GRUPA 7	242 188	153 769	395 957	5	223 088	223 093
KLIENT 8	199 556	165 924	365 480	109 611	139 034	248 645
GRUPA 9	28 269	334 382	362 651	15 413	348 278	363 691
GRUPA10	215 332	114 998	330 331	23 902	213 493	237 395
Razem 10	2 843 320	2 295 107	5 138 426	1 137 403	1 945 134	3 082 537

*Nie obejmuje zaangażowań z tytułu posiadanych akcji i innych papierów wartościowych

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe oraz wydane na jej podstawie akty wykonawcze Komisji Nadzoru Finansowego określają limity maksymalnego zaangażowania Grupy. Przy zachowaniu warunków określonych przepisami uchwały nr 76/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz uchwały nr 208/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 22 sierpnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad i warunków uwzględniania zaangażowań przy ustalaniu przestrzegania limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań dopuszcza się utrzymywanie przez Grupę przekroczenia limitów koncentracji wierzytelności ponad limity określone w art. 71 ustawy – Prawo bankowe wyłącznie w zakresie wierzytelności wynikających z operacji zaliczanych do portfela handlowego. Fundusze własne dla celów wyznaczania limitów zaangażowania określonych w ustawie Prawo Bankowe ustalone zostały zgodnie z uchwałą nr 325/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie innych pomniejszych funduszy podstawowych, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszania o nie funduszy podstawowych Grupy (...).

Według stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku Grupa posiadała zaangażowania wobec dwóch podmiotów przekraczające ustawowe limity koncentracji zaangażowań. Przekroczenie limitu dotyczyło zaangażowań wynikających z transakcji instrumentami pochodnymi. Z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań wyznaczony został dodatkowy wymóg kapitałowy, który włączony został do rachunku całkowitego wymogu kapitałowego na dzień 31 grudnia 2011 roku.

Ryzyko koncentracji zaangażowania wobec branży

W celu uniknięcia nadmiernej koncentracji branżowej ryzyka kredytowego Grupa na bieżąco monitoruje zaangażowanie w poszczególnych sektorach gospodarki, określając pożądane kierunki, w których zaangażowanie Grupy powinno się zwiększać, oraz sektory o niekorzystnych perspektywach rozwojowych, w których zaangażowanie powinno być zmniejszane. W tym celu ustanowione są i kontrolowane odpowiednie limity dla zaangażowań w poszczególnych branżach.

Ze względu na duże zróżnicowanie klientów reprezentujących poszczególne sektory gospodarki, w poniższej tabeli przedstawiono zagregowane dane w zakresie zaangażowania (brutto) Grupy w dwudziestu największych branżach gospodarki oraz w podziale na typ prowadzonej działalności według stanu na porównawcze okresy.

Branża gospodarki według PKD	31.12.2011	31.12.2010
	w %	w %
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	20,8	22,3
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	8,5	5,4
Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	8,4	8,5
Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	6,9	6,1
Produkcja artykułów spożywczych	5,6	7,1
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	4,7	2,2
Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	4,2	3,8
Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	3,9	4,5
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep z wyłączeniem motocykli	3,3	4,4
Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	2,9	1,0
Pierwsze "10" branż gospodarki	69,2	65,3
Produkcja urządzeń elektrycznych	2,6	2,0
Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	2,3	2,5
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	2,2	2,0
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	2,0	2,4
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	1,5	1,8
Telekomunikacja	1,5	3,8
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	1,5	1,8
Produkcja napojów	1,3	0,9

Produkcja mebli	1,3	1,0
Produkcja metali	1,1	1,1
Pierwsze "20" branż gospodarki	86,5	84,6
Pozostałe branże	13,5	15,4
Razem	100,0	100,0

Pomimo, że w stosunku do końca 2010 roku koncentracja w wybranych branżach zmieniła się, ogólny poziom koncentracji portfela pozostał na podobnym poziomie.

Należności brutto od klientów i banków w podziale na typ prowadzonej działalności

<i>w tys. zł</i>	31.12.2011	31.12.2010
Należności brutto od podmiotów gospodarczych i banków		
finansowa	1 990 826	2 884 302
produkcyjna	3 101 158	2 541 473
usługowa	833 862	983 509
pozostała	4 715 556	3 373 098
	10 641 402	9 782 382
Należności brutto od osób fizycznych	5 862 179	6 120 280
(patrz nota 19, 24)	16 503 581	15 902 662

Poza monitorowaniem aktualnych poziomów koncentracji w odniesieniu do ustanowionych limitów, Grupa monitoruje również inne potencjalne koncentracje – geograficzną i zabezpieczeń – jednak ze względu na charakterystykę portfela Grupy nie zostały wyznaczone limity dla tych rodzajów koncentracji.

RYZYKO RYNKOWE

Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem rynkowym

Zarządzanie ryzykiem rynkowym obejmuje dwa podstawowe obszary ryzyka: ryzyko płynności finansowej oraz ryzyko cenowe.

Ryzyko płynności jest definiowane jako niebezpieczeństwo niewywiązania się Grupy z wykonania wymagalnych zobowiązań finansowych wobec klientów i kontrahentów.

Ryzyko cenowe określane jest jako ryzyko negatywnego wpływu na wynik finansowy oraz wartość funduszy własnych Grupy zmiany rynkowych stóp procentowych, kursów walutowych, kursów akcji oraz wszelkich parametrów zmienności tych stóp, kursów i cen.

Celem zarządzania ryzykiem rynkowym jest zapewnienie, że rozmiary ponoszonego ryzyka w ramach Grupy odpowiadają poziomowi akceptowalnemu przez akcjonariuszy oraz instytucje nadzoru bankowego, jak również zapewnienie, że wszystkie ekspozycje na ryzyko rynkowe są właściwie odzwierciedlone w kalkulowanych miarach ryzyka przekazywanych do wiadomości odpowiednim osobom i organom zarządzającym.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Grupie opiera się na:

- wymaganiach polskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Finansowego,
- zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku,

z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosownych w Citigroup, podmiocie dominującym wobec Grupy.

Ostateczna odpowiedzialność za przestrzeganie ustalonych poziomów ekspozycji na ryzyko rynkowe w Grupie spoczywa na Zarządzie Banku, natomiast bieżące zarządzanie ryzykiem rynkowym jest prowadzone przez:

- Członka Zarządu – Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem,
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO),
- Szefa jednostki Ryzyka Rynkowego,
- Szefów jednostek biznesowych podejmujących ryzyko,
- osoby oddelegowane do zarządzania ryzykiem w jednostkach Grupy.

Zarządzanie ryzykiem płynności

Celem zarządzania płynnością jest zapewnienie Bankowi i podmiotom Grupy dostępu do środków płynnych w celu wypełnienia swoich zobowiązań w terminie, także w ekstremalnych, lecz prawdopodobnych sytuacjach kryzysowych.

Grupa analizuje i zarządza ryzykiem płynności w różnych horyzontach czasowych, przy czym rozróżnia się płynność bieżącą, krótko-, średnio- i długoterminową, stosując adekwatne metody pomiaru i limitowania ryzyka.

Zarządzanie płynnością długoterminową należy do zadań ALCO i jest określone w strategii Grupy. Jest ono prowadzone w oparciu o monitorowanie relacji strukturalnych bilansu oraz o regulacyjne miary płynności długookresowej i obejmuje analizę luk płynności, a także możliwości pozyskania w przyszłości wystarczających źródeł finansowania oraz kosztu pozyskania środków w kontekście wpływu na rentowność prowadzonej działalności.

Zarządzanie płynnością średnioterminową, w horyzoncie do 1 roku, należy do zadań ALCO i odbywa się w oparciu o przygotowywany w cyklu rocznym plan finansowania, określający poziomy limitów wewnętrznych oraz przygotowywane przez jednostki biznesowe Grupy plany w zakresie zmiany aktywów i pasywów, opracowywane w ramach planów finansowych na kolejny rok budżetowy.

Zarządzanie płynnością krótkoterminową, w horyzoncie do 3 miesięcy, należy do zadań Pionu Skarbu i odbywa się w oparciu o regulacyjne miary płynności krótkookresowej oraz limity wewnętrzne. Grupa analizuje także poziom płynności w sytuacjach kryzysowych, przyjmując jako warunek konieczny brak ujemnej luki we wszystkich przedziałach czasowych w horyzoncie 3 miesięcy.

Zarządzanie płynnością bieżącą należy do zadań Pionu Skarbu i prowadzone jest w oparciu o rachunki nostro Grupy, w tym w szczególności rachunek rezerwy obowiązkowej w NBP, przy użyciu dostępnych produktów oferowanych przez rynek pieniężny oraz bank centralny.

Zarządzanie płynnością w podmiotach Grupy leży w zakresie zadań zarządów tych spółek przy uwzględnieniu „Zasad zarządzania ryzykiem”. Nadzór nad płynnością podmiotów Grupy sprawuje ALCO.

Plan finansowania i zabezpieczania płynności

Roczny Plan Finansowania i Płynności (Plan) jest przygotowywany dla Grupy przez Szefa Pionu Skarbu. Odpowiada on również za uzyskanie aprobaty ALCO dla tego Planu. Plan powinien obejmować wszystkie istotne elementy dotyczące finansowania i płynności wynikające z planów biznesowych, a w szczególności w obszarze depozytów i kredytów dla klientów, tak jak to zostało określone w budżetach rocznych poszczególnych jednostek biznesowych, a także istotnych zmian otoczenia regulacyjnego oraz sytuacji rynkowej.

Narzędzia zarządzania ryzykiem płynności

Bank dokonuje pomiaru i zarządza ryzykiem płynności poprzez zastosowanie zarówno zewnętrznych miar nadzorczych, jak i miar dodatkowych wypracowanych wewnętrznie.

Wewnętrzne narzędzia zarządzania ryzykiem płynności

W uzupełnieniu do nadzorczych miar płynności Grupa Banku stosuje zestaw narzędzi zarządzania ryzykiem płynności obejmujący:

- Analizę luk – Raport Dostępu do Rynku (MAR),
- Scenariusze kryzysowe,

- Strukturalne wskaźniki płynności,
- Rynkowe czynniki ostrzegawcze,
- Znaczące źródła finansowania,
- Awaryjny plan finansowania.

Scenariusze kryzysowe

Testy warunków kryzysowych są przeprowadzane w celu zbadania potencjalnego wpływu określonego zdarzenia na bilans Grupy oraz skumulowaną lukę w horyzoncie 3 miesięcy, a także określenia, jakie dodatkowe finansowanie działalności jest konieczne w każdym z określonych scenariuszy. Scenariusze te są przygotowywane przez Pion Skarbu i Ryzyko Rynkowe Banku oraz zatwierdzane przez ALCO.

Grupa przeprowadza testy warunków kryzysowych w cyklu miesięcznym. Scenariusze te zakładają istotne zmiany w podstawowych parametrach finansowania takie, jak:

- Koncentracja bazy funduszowej,
- Obniżenie ratingu długoterminowego,
- Obniżenie ratingu krótkoterminowego,
- Kryzys finansowy na rynku krajowym.

Awaryjny plan finansowania

Pion Skarbu przygotowuje oraz aktualizuje w cyklu rocznym „Plan pozyskania funduszy i utrzymania płynności w sytuacji zagrożenia płynności” (Plan awaryjny), który określa sposób działania Banku w sytuacji kryzysowej, w tym szczególnie w przypadkach zakładanych w scenariuszach kryzysowych i opisanych w „Rocznym planie finansowania i zabezpieczenia płynności”. Awaryjny plan finansowania jest zatwierdzany przez ALCO.

Plan awaryjny określa:

- Warunki/symptomy wskazujące na wystąpienie sytuacji kryzysowej,
- Kompetencje do podejmowania działań w ramach realizacji planu,
- Źródła pozyskania funduszy, a w szczególności zasady utrzymywania portfela aktywów płynnych do użycia w przypadku wystąpienia problemów płynnościowych,
- Zasady przeprowadzania sprzedaży aktywów i zmiany struktury bilansu,
- Zasady postępowania w celu przywrócenia zaufania klientów do instytucji.

Wielkości zmodyfikowanej luki przepływów finansowych oraz poziom aktywów płynnych na dzień 31 grudnia 2011 roku i 31 grudnia 2010 roku przedstawione są w poniższych tabelach.

Urealniona luka płynności na dzień 31 grudnia 2011 roku:

w tys. zł	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 2 lat	Powyżej 2 lat
Aktywa	9 308 485	-	-	-	32 969 713
Pasywa	10 033 999	954 309	29 492	497 129	30 763 269
Luka bilansowa w danym okresie	(725 514)	(954 309)	(29 492)	(497 129)	2 206 444
Transakcje pozabilansowe – wpływy	17 755 307	5 764 197	10 506 762	4 035 334	11 147 661
Transakcje pozabilansowe – wyływy	17 725 234	5 744 581	10 370 852	4 168 442	11 086 524
Luka pozabilansowa w danym okresie	30 073	19 616	135 910	(133 108)	61 137
Luka skumulowana	(695 441)	(1 630 134)	(1 523 716)	(2 153 953)	113 628

Urealniona luka płynności na dzień 31 grudnia 2010 roku:

w tys. zł	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 2 lat	Powyżej 2 lat
Aktywa	10 693 376	-	-	-	26 824 164
Pasywa	7 842 179	206 035	303 820	25 521	29 139 985
Luka bilansowa w danym okresie	2 851 197	(206 035)	(303 820)	(25 521)	(2 315 821)
Transakcje pozabilansowe – wpływy	5 919 901	3 382 720	7 337 541	1 619 644	7 909 760
Transakcje pozabilansowe – wyływy	5 675 807	3 339 918	7 423 915	1 641 163	8 254 485
Luka pozabilansowa w danym okresie	244 094	42 802	(86 374)	(21 519)	(344 725)
Luka skumulowana	3 095 291	2 932 058	2 541 864	2 494 824	(165 722)

Aktywa płynne i skumulowana luka płynności do 1 roku:

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010	Zmiana
Aktywa płynne, w tym:	19 877 179	17 519 892	2 357 287
rachunek nostro w NBP i stabilna część gotówki	310 037	2 894 352	(2 584 315)
dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	1 941 787	1 596 286	345 501
dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	17 625 355	13 029 254	4 596 101
Skumulowana luka płynności do 1 roku	(1 523 716)	2 541 864	(4 065 580)
Wskaźnik pokrycia luki przez aktywa płynne	1305%	Pozytywna luka	

Poniżej przedstawione zostały zobowiązania finansowe Grupy według umownych terminów wymagalności.

Na dzień 31 grudnia 2011 roku

w tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat	Odsetki
Zobowiązania wobec banków	31	6 011 402	4 542 694	873 480	30 975	516 141	40 641	7 471
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu								
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	20	679 529	679 529	-	-	-	-	-
Zobowiązania wobec klientów								
Depozyty podmiotów sektora finansowego	32	2 232 262	2 156 197	69 651	4 643	18	675	1 078
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego	32	21 689 800	20 649 941	525 214	440 165	54 657	536	19 287
Pozostałe zobowiązania	32	173 846	121 438	27 770	23 179	703	-	756
		24 095 908	22 927 576	622 635	467 987	55 378	1 211	21 121
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	33	25.336	673	-	24 652	-	-	11
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu								
Instrumenty pochodne	20	3 381 573	106 334	194 817	598 626	1 982 155	499 641	-
Zobowiązania z tytułu niewykorzystanych linii kredytowych	40	10 674 678	9 960 127	51 395	95 927	502 423	64 806	-
Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji	40	2 085 597	70 497	181 198	927 449	830 038	76 415	-
		46 954 023	38 287 430	1 923 525	2 145 616	3 886 135	682 714	28 603

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
za okres kończący się 31 grudnia 2011 roku

Instrumenty pochodne rozliczane brutto

Wpływy	47 773 916	18 299 699	5 319 162	10 305 902	10 649 324	3 199 829
Wyprawy	47 680 168	18 313 618	5 321 701	10 178 640	10 561 080	3 305 129
	93 748	(13 919)	(2 539)	127 262	88 244	(105 300)

Na dzień 31 grudnia 2010 roku

<i>w tys. zł</i>	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat	Odsetki
Zobowiązania wobec banków	31	3 431 061	2 623 520	190 109	519 213	63 849	31 865	2 505
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu								
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	20	279 344	279 344	-	-	-	-	-
Zobowiązania wobec klientów								
Depozyty podmiotów sektora finansowego	32	3 161 259	3 148 692	8 151	700	1 696	605	1 415
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego	32	20 423 038	19 249 479	680 665	427 719	48 127	67	16 981
Pozostałe zobowiązania	32	281 471	218 119	27 810	32 438	2 106	-	998
		23 865 768	22 616 290	716 626	460 857	51 929	672	19 394
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	33	11 533	-	-	10 856	673	-	4
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu								
Instrumenty pochodne	20	2 074 117	46 879	84 789	380 630	1 119 744	442 075	-
Zobowiązania z tytułu niewykorzystanych linii kredytowych	40	10 333 933	9 644 869	8 670	209 739	294 243	176 412	-
Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji	40	1 785 502	106 002	119 576	1 124 411	398 321	37 192	-
		41 781 258	35 316 904	1 119 770	2 705 706	1 928 759	688 216	21 903
Instrumenty pochodne rozliczane brutto								
Wpływy		25 230 851	5 640 606	3 426 075	7 163 740	6 987 082	1 874 013	
Wyprawy		25 208 109	5 634 407	3 400 832	7 170 890	6 995 023	1 868 347	
		22 742	6 199	25 243	(7 150)	(7 941)	5 666	

Zarządzanie ryzykiem cenowym

Zakres ryzyka

Zarządzanie ryzykiem cenowym dotyczy wszystkich portfeli, z których dochody narażone są na negatywny wpływ czynników rynkowych, takich jak stopy procentowe, kursy walutowe, ceny akcji, ceny towarów masowych oraz parametrów zmienności tych czynników. W zarządzaniu ryzykiem cenowym wyodrębniono dwa rodzaje portfeli: handlowe i bankowe.

Portfele handlowe obejmują transakcje na instrumentach finansowych (bilansowych i pozabilansowych), których celem jest osiągnięcie dochodu związanego ze zmianą parametrów rynkowych w krótkim okresie. Portfele handlowe obejmują pozycje bilansowe takie, jak: dłużne papiery wartościowe kwalifikowane jako przeznaczone do obrotu, tzn. nabywane w celach handlowych i spełniające określone kryteria płynności, oraz wszystkie pozycje w instrumentach pochodnych, przy czym w tym przypadku dokonuje się rozróżnienia portfeli nabywanych w celach czysto handlowych oraz tych, które są zawierane w celu zabezpieczenia ryzyka pozycji w portfelu bankowym – tzw. zabezpieczenia ekonomiczne (economic hedge). Wycena portfeli handlowych dokonywana jest bezpośrednio na podstawie cen rynkowych lub za pomocą modeli wyceny przy zastosowaniu parametrów cenowych notowanych na rynku. Działalność na portfelach handlowych prowadzona jest przez Departament Skarbu Banku w zakresie portfeli obejmujących ryzyko stopy procentowej oraz ryzyko kursu walutowego. Portfel handlowy obejmuje również opcje, w tym przede wszystkim walutowe transakcje opcyjne oraz opcje na stopy procentowe. Działalność Grupy w tym zakresie jest prowadzona w sposób zapewniający jednoczesne (każdorazowe i natychmiastowe) zawarcie transakcji przeciwstawnej o takich samych parametrach, w związku z czym portfel transakcji

opcyjnych jest wyłączony z kalkulacji i monitoringu ryzyka cenowego. Jedyną wielkością związaną z zawieraniem transakcji opcyjnych uwzględnianą w pomiarze ryzyka cenowego, a konkretnie ryzyka walutowego, jest wielkość premii płaconej/otrzymywanej w walucie zagranicznej.

Portfele bankowe obejmują wszystkie pozostałe, niezaliczone do portfeli handlowych, pozycje bilansowe oraz pozabilansowe. Celem zawierania tych transakcji jest realizacja wyniku w całym, kontraktowym okresie transakcji. Departament Skarbu Banku przejmuje pozycje ryzyka stóp procentowych z portfeli bankowych z wszystkich innych jednostek organizacyjnych Grupy. Mechanizm przekazywania pozycji ryzyka stóp procentowych opiera się na systemie transferowej ceny funduszy.

Pomiar ryzyka cenowego portfeli bankowych

Do portfeli bankowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka:

- analiza luki stopy procentowej,
- metoda kosztów zamknięcia otwartych pozycji odsetkowych (Value-at-Close)/całkowitego zwrotu z portfela (Total Return),
- metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (Interest Rate Exposure, IRE),
- testy warunków skrajnych.

Analiza luki stopy procentowej wykorzystuje harmonogram zapadalności lub przeszacowania pozycji bilansowych oraz instrumentów pochodnych ujmowanych w ramach rachunkowości zabezpieczeń lub zakwalifikowanych jako zabezpieczenia ekonomiczne w celu ustalenia różnic pomiędzy pozycjami, których termin zapadalności lub aktualizacji oprocentowania przypada na dany przedział czasowy. Generalną zasadą w analizie luki oprocentowania jest klasyfikacja transakcji do poszczególnych pasm przeszacowania pozycji z portfeli bankowych wg kontraktowych lub zakładanych terminów zmian oprocentowania transakcji.

Przyjmuje się, że:

- transakcje ze stałą stopą oprocentowania (takie jak: depozyty terminowe, lokaty międzybankowe, portfel dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży o oprocentowaniu stałym, kredyty udzielone zarówno spłacane w całości w dniu zapadalności, jak i spłacane w ratach) klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie daty zapadalności lub wymagalności,
- transakcje ze stopą zmienną, aktualizowaną w cyklicznych stałych okresach (głównie kredyty udzielone z oprocentowaniem ustalonym w oparciu o stopę np. WIBOR 1M) klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie daty najbliższej aktualizacji oprocentowania,
- transakcje o oprocentowaniu zmiennym administrowanym (tzn. zmiana wysokości oprocentowania oraz jej termin zastrzeżona jest do wyłącznej decyzji Banku), bądź o niezdefiniowanym terminie zapadalności lub aktualizacji oprocentowania klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie historycznie zaobserwowanych lub ekspercko przyjętych przesunięć momentu i wielkości zmiany oprocentowania danej pozycji w stosunku do zmiany rynkowych stóp procentowych (model minimalizacji zmienności marży na produkcie). W Grupie do tych transakcji/pozycji bilansu zalicza się m.in.: rachunki bieżące, kredyty kartowe, kredyty w rachunku bieżącym. Dodatkowo uwzględnia się wcześniejsze spłaty kredytów w oparciu o analizę faktycznych spłat dokonywanych przez klientów przed terminem i na tej podstawie ustalany jest profil aktualizacji oprocentowania produktu, dotyczy to w szczególności kredytów ratałnych,
- transakcje niewrażliwe na zmiany stóp procentowych, do których zalicza się gotówkę, majątek trwały, kapitał, pozostałe aktywa/pasywa, zalicza się do najdłuższego pasma przeszacowania,
- transakcje bezpośrednio zawierane przez Departament Skarbu na potrzeby zarządzania ryzykiem stóp procentowych oraz płynności (portfel własny Departamentu Skarbu) klasyfikowane są do odpowiednich pasm przeszacowania zawsze na podstawie dat zawartych w kontrakcie.

Metoda wartości zamknięcia luki stóp procentowych (*Value-at-Close*) określa wartość ekonomiczną lub „godziwą” pozycji, analogiczną do wyceny rynkowej portfela handlowego. Całkowity zwrot na portfelu to suma zmian wartości zamknięcia luki stóp procentowych, naliczonych odsetek oraz zysków/strat ze sprzedaży aktywów lub anulowania zobowiązań.

Metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (IRE) służy do pomiaru potencjalnego wpływu

określonego przesunięcia równoległego krzywych stóp procentowych na dochód odsetkowy z księgi bankowej przed opodatkowaniem, który może być uzyskany w określonym przedziale czasu. Jest to miara perspektywna, analogiczna do wskaźnika czynników wrażliwości (*Factor Sensitivity*) w przypadku portfeli handlowych. Przy czym przyjmuje się, że w standardowych warunkach przesunięcie stóp procentowych jest identyczne dla każdej waluty i wynosi 100 pkt bazowych w górę. Miara IRE jest kalkulowana dla pozycji w każdej walucie odrębnie w horyzoncie dziesięciu lat, przy czym do bieżącego monitorowania oraz limitowania pozycji ryzyka stóp procentowych portfeli bankowych stosowane są zasadniczo miary IRE w horyzoncie jednego roku i pięciu lat.

Poniżej przedstawione są miary IRE dla Grupy na dzień 31 grudnia 2011 roku oraz na dzień 31 grudnia 2010 roku. Zestawienie prezentowane jest odrębnie dla głównych walut PLN, USD i EUR, stanowiących łącznie ponad 90% bilansu Grupy.

w tys. zł	31.12.2011		31.12.2010	
	IRE 12M	IRE 5L	IRE 12M	IRE 5L
PLN	35 063	157 265	1 427	70 053
USD	1 822	(12 875)	2 206	5 602
EUR	(6 059)	(32 340)	4 289	11 073

Testy warunków skrajnych mierzą potencjalny wpływ istotnych zmian w poziomie lub kształcie krzywych stóp procentowych na pozycje otwierane w portfelu bankowym.

Grupa dokonuje testów warunków skrajnych dla zdefiniowanych scenariuszy ruchów stóp procentowych stanowiących kombinacje ruchów czynników rynkowych zdefiniowanych jako zmiany znaczące (large move) i kryzysowe (stress move) występujących zarówno w kraju, jak i zagranicą. Wielkości zakładanych przesunięć czynników rynkowych rewidowane są co najmniej raz do roku i odpowiednio dostosowywane do zmian rynkowych warunków działania Grupy.

Biuro Zarządzania Aktywami i Pasywami w Pionie Skarbu prowadzi działalność w zakresie papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży w Grupie. Określa się trzy podstawowe cele działalności w ramach portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży:

- zarządzanie płynnością finansową,
- zabezpieczenie przed ryzykiem przejmowanym przez Pion Skarbu z innych jednostek organizacyjnych Banku lub podmiotów Grupy,
- otwieranie własnych pozycji ryzyka stóp procentowych w portfelach Grupy przez Pion Skarbu.

Poziom ryzyka określonego miarą DV01 dla portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży w podziale na portfele w poszczególnych walutach przedstawione są w tabeli poniżej:

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010	Ogółem w okresie 01.01.2011 – 31.12.2011		
			Średnia	Maksimum	Minimum
PLN	(1 613)	(1 197)	(1 284)	(1 046)	(1 644)
USD	(739)	(72)	(381)	-	(763)
EUR	(937)	(277)	(550)	(243)	(940)

Działalność Grupy w zakresie inwestycji w dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży była głównym czynnikiem wpływającym także na zmiany poziomu ryzyka niedopasowania terminów przeszacowania wyrażonych miarą IRE.

Pomiar ryzyka cenowego portfeli handlowych

Do portfeli handlowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka:

- metoda czynników wrażliwości (*Factor Sensitivity*),
- metoda wartości narażonej na ryzyko (*VaR*),
- testy warunków skrajnych.

Czynniki wrażliwości mierzą zmianę wartości pozycji w danym instrumencie bazowym w przypadku określonej zmiany czynnika ryzyka rynkowego (np. zmiana o 1 punkt bazowy w oprocentowaniu w danym punkcie na krzywej stopy procentowej, zmiana o 1% w kursie walutowym lub cenie akcji).

W przypadku stóp procentowych miarą wrażliwości jest DV01 (Dolar Value of 1 basis point), która określa potencjalną zmianę wartości pozycji ryzyka dla danej krzywej stóp procentowych w określonym punkcie węzłowym krzywej (do którego sprowadzane są wszystkie przepływy pieniężne w ustalonym przedziale czasowym) spowodowaną przesunięciem rynkowej stopy procentowej o jeden punkt bazowy w górę.

W odniesieniu do ryzyka walutowego wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji walutowej w danej walucie.

W przypadku pozycji w kapitałowych papierach wartościowych wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji netto w danym instrumencie (akcji, indeksie, jednostce udziałowej).

Miarą zintegrowaną ryzyka cenowego portfeli handlowych, łączącą wpływ pozycji w poszczególnych czynnikach ryzyka i uwzględniającą efekt korelacji pomiędzy zmiennościami poszczególnych czynników, jest wartość narażona na ryzyko (VaR). Miara VaR jest stosowana do oszacowania potencjalnego spadku wartości pozycji lub portfela w normalnych warunkach rynkowych, przy ustalonym poziomie ufności i w określonym czasie. W przypadku pozycji otwieranych w portfelu handlowym Grupy wartość VaR jest obliczana przy zastosowaniu 99% poziomu ufności i jednodniowego okresu utrzymania.

Zarówno wskaźnik DV01, jak i wskaźnik VaR dla portfela handlowego są obliczane jako kwota netto bez zabezpieczenia ekonomicznego portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, tzn. bez instrumentów pochodnych mających zabezpieczyć wartość godziwą portfela. Ekspozycja na ryzyko takich transakcji jest kontrolowana poprzez odpowiednie metody pomiaru ryzyka i ograniczana za pomocą limitów ryzyka portfeli bankowych.

W cyklu dziennym dokonywana jest analiza scenariuszy warunków skrajnych (stress test), przy założeniu większych niż przyjęte w pomiarze wartości zagrożonej, zmian czynników ryzyka oraz pominięciu historycznie obserwowanych korelacji pomiędzy tymi czynnikami.

Grupa notuje ekspozycje ryzyka cenowego portfeli handlowych w dwudziestu jeden walutach zarówno w przypadku pozycji walutowych jak i ekspozycji na ryzyko stóp procentowych, przy czym tylko w przypadku kilku walut ekspozycje są znaczące. Dla dużej grupy walut ekspozycje wynikają z niepełnego dopasowania transakcji zawartych na zlecenie klienta i transakcji domykających z innymi kontrahentami rynków hurtowych. Znaczące ekspozycje na ryzyko cenowe otwierane są w przypadku PLN, walut rynków wysokorozwiniętych (przede wszystkim USD oraz EUR; rzadziej GBP, CHF, JPY) oraz walut krajów Europy Środkowej.

Wartości znaczących ekspozycji na ryzyko stóp procentowych portfeli handlowych w ujęciu miary DV01 w 2011 roku prezentuje poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010	w okresie 01.01.2011 – 31.12.2011		
			Średnia	Maksimum	Minimum
PLN	144	316	116	353	(125)
EUR	199	34	(14)	199	(212)
USD	41	(84)	109	241	(75)

W 2011 roku średnie wielkości ekspozycji na ryzyko stóp procentowych w walucie krajowej i USD były wyższe w porównaniu z rokiem 2010 (np. DV01 w PLN było średnio wyższe o ponad 20% i wyniosło 116 tys. zł), podczas gdy ekspozycja w walucie EUR była niższa od średniego poziomu z roku ubiegłego i wynosiła -14 tys. zł (w ubiegłym roku było to 42 tys. zł). Jeśli chodzi o największe wielkości ekspozycji przyjmowanych przez Departament Skarbu to były one niższe niż w roku ubiegłym. Maksymalna ekspozycja w PLN wyniosła 353 tys. zł w porównaniu do 552 tys. zł w roku 2010, a pozycja w EUR osiągnęła wielkość 199 tys. zł w porównaniu z 290 tys. zł w roku ubiegłym.

Pion Skarbu, prowadzący w ramach Grupy działalność handlową na instrumentach finansowych, kontynuował strategię bardzo aktywnego zarządzania ekspozycjami narażonymi na ryzyko walutowe i stopy procentowej dostosowując wielkość i kierunek tych ekspozycji w zależności od zmieniających się warunków rynkowych, co obrazuje przedział wahań tych ekspozycji (wartości minimum i maksimum w powyższej tabeli).

Poziom ryzyka określonego miarą VaR (bez uwzględnienia zabezpieczeń ekonomicznych portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży) w podziale na pozycje ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej w 2010 roku prezentuje poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2011	31.12.2010	w okresie 1.01.2011 – 31.12.2011		
			Średnia	Maksimum	Minimum
Ryzyko walutowe	260	1 101	5 106	15 059	253
Ryzyko stóp procentowych	8 201	3 341	5 443	8 678	1 565
Ryzyko ogółem	8 202	3 669	8 445	16 645	3 090

Ogólny średni poziom ryzyka cenowego portfeli handlowych w roku 2011 był o prawie 70% wyższy od średniego poziomu zanotowanego w roku 2010, w ujęciu kwotowym to 3,4 mln zł, głównie jako wynik zwiększonych poziomów ekspozycji walutowej i pozycji na stopie procentowej w walucie krajowej oraz wyższej zmienności głównych czynników rynkowych. Maksymalny poziom ryzyka cenowego osiągnął wartość 16,6 mln zł, podczas gdy w 2010 roku był na poziomie 12,4 mln zł.

Ryzyko instrumentów kapitałowych

Podstawowym podmiotem Grupy prowadzącym działalność w zakresie instrumentów kapitałowych jest Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. (DMBH). Stosownie do swojego podstawowego zakresu działalności, DMBH jest uprawniony do podejmowania ryzyka cenowego portfela handlowego akcji, praw do akcji, znajdujących się lub mających się znaleźć w obrocie na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW) lub Centralnej Tabeli Ofert (CTO), kontraktów Futures na index WIG20 i Indeksowanych Jednostek Udziałowych, a także akcji na giełdach zagranicznych tych spółek, które są notowane jednocześnie na GPW. Ryzyko cenowe portfela instrumentów DMBH ograniczane jest limitami wolumenowymi dla poszczególnych rodzajów instrumentów finansowych oraz programi ostrzegawczymi dla koncentracji dla poszczególnych emitentów. Dla DMBH stosowane są również progi ostrzegawcze potencjalnej straty dla scenariuszy warunków skrajnych oraz skumulowanej zrealizowanej straty na portfelu handlowym.

Ekspozycja walutowa Grupy

Ekspozycję walutową Grupy według podstawowych walut przedstawia poniższa tabela:

31.12.2011

w tys. zł	Operacje bilansowe		Transakcje pozabilansowe		Pozycja netto
	Aktywa	Pasywa	Aktywa	Pasywa	
EUR	5 778 996	5 919 359	14 295 578	14 116 412	38 803
USD	3 689 767	6 941 684	15 393 092	12 159 887	(18 712)
GBP	665 296	787 704	126 654	34	4 212
CHF	357 479	268 902	78 209	159 865	6 921
Pozostałe waluty	371 277	406 166	950 148	930 863	(15 604)
	10 862 815	14 323 815	30 843 681	27 367 061	15 620

31.12.2010

w tys. zł	Operacje bilansowe		Transakcje pozabilansowe		Pozycja netto
	Aktywa	Pasywa	Aktywa	Pasywa	
EUR	4 908 347	4 799 218	8 564 644	8 564 808	108 965
USD	1 907 398	3 815 166	7 132 875	5 246 970	(21 863)

GBP	625 237	653 453	31 217	3 058	(57)
CHF	398 555	316 634	264 884	355 770	(8 965)
Pozostałe waluty	471 810	387 703	826 979	879 376	31 710
	8 311 347	9 972 174	16 820 599	15 049 982	109 790

RYZIKO OPERACYJNE

Ryzyko operacyjne jest to możliwość wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko związane z praktykami biznesowymi oraz ryzyko utraty reputacji. Ryzyko operacyjne obejmuje również ryzyko prawne i ryzyko braku zgodności z wymogami prawnymi i regulacyjnymi.

Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego, rynkowego, ryzyka płynności lub ryzyka związanego z działalnością ubezpieczeniową.

Główne zasady i podejście Grupy do zarządzania ryzykiem operacyjnym (włączając identyfikację, pomiar, ograniczanie, kontrolę, monitorowanie i raportowanie ryzyka) opisane są w dokumencie „Zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.”, przyjętym i zaaprobowanym przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku.

Podejście Grupy do ryzyka operacyjnego opisane jest w „Polityce zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz Procedurze samooceny”. Celem tej polityki jest zapewnienie spójnego i efektywnego procesu identyfikacji, kontroli, oceny, monitorowania, pomiaru i raportowania ryzyka operacyjnego oraz ogólnej skuteczności środowiska kontroli wewnętrznej w całej Grupie. Każdy główny segment biznesu oraz każdy podmiot Grupy Kapitałowej Banku musi wdrożyć i utrzymywać proces zarządzania ryzykiem operacyjnym zgodny z wymogami polityki.

Procedura samooceny (RCSA) jest wykorzystywana do oceny, czy otoczenie kontrolne funkcjonuje efektywnie. Raporty ryzyka operacyjnego, przedstawiane regularnie odpowiednim Komitetom, zawierają dane pozwalające na monitorowanie profilu ryzyka operacyjnego Grupy, takie jak wyniki audytów wewnętrznych i zewnętrznych, wyniki samooceny (RCSA), wskaźniki ryzyka operacyjnego (KRI), straty operacyjne, informacje i problemy dotyczące planów utrzymania ciągłości działalności i bezpieczeństwa informacji oraz wymogi kapitałowe. Syntetyczne informacje o profilu ryzyka operacyjnego przekazywane są do Komitetów przy Radzie Nadzorczej Banku. Z uwagi na ograniczony apetyt na rezydualne ryzyko operacyjne, rodzina ryzyk operacyjnych (włączając ryzyka technologiczne, prawne, braku zgodności, utraty reputacji itd.) zarządzana jest poprzez efektywne środowisko kontroli.

Proces zarządzania Ryzykiem Operacyjnym Grupy regulują następujące zasady:

- Wyższe Kierownictwo jest odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem operacyjnym w oparciu o zasady Polityki Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym;
- Zarządzanie ryzykiem operacyjnym składa się z 6 kluczowych elementów:
  - identyfikacja ryzyka,
  - ograniczanie ryzyka,
  - samoocena (RCSA),
  - monitorowanie,
  - mierzenie,
  - raportowanie;
- Procesy identyfikacji ryzyka, samooceny oraz raportowania, w zasadniczych aspektach, są ujednolicone i ogólnie przyjęte we wszystkich jednostkach organizacyjnych;
- Procesy ograniczania, monitorowania oraz mierzenia ryzyka są określone dla każdej jednostki organizacyjnej i mogą być różne dla poszczególnych jednostek;

- Proces kalkulacji i raportowania regulacyjnego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego oraz raportowanie regulacyjne uregulowane są w Zarządzeniu „Procedura kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego według metody standardowej oraz raportowania danych o ryzyku operacyjnym”.

Rola Rady Nadzorczej i Zarządu w sprawowaniu nadzoru nad zarządzaniem ryzykiem operacyjnym:

- Rada Nadzorcza
  - Rada Nadzorcza zatwierdza opracowaną przez Zarząd strategię działania Banku oraz zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A., uwzględniające występowanie ryzyka operacyjnego wynikającego z bieżącej działalności, a w szczególności ogólne zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym;
  - Na podstawie syntetycznych raportów przedkładanych przez Zarząd, określających skalę i rodzaje ryzyka operacyjnego, na które narażona jest Grupa, prawdopodobieństwo jego występowania, jego skutki i metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, jak też profil ryzyka operacyjnego, Rada Nadzorcza dokonuje okresowej oceny realizacji przez Zarząd założeń strategii;
  - Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność. Rada Nadzorcza jest wspierana przez Komitety Rady
  - Nadzorczej - Komitet ds. Audytu oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału.
- Zarząd Banku
  - Zarząd Banku odpowiada za opracowanie i wdrożenie strategii zarządzania ryzykiem, w tym za zorganizowanie i efektywne funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym. Zarząd ustala politykę, zasady i procedury zarządzania ryzykiem operacyjnym, obejmujące pełny zakres działalności Banku. Zarząd Banku, przy wsparciu powołanych Komitetów, podejmuje decyzje w zakresie planowania kapitałowego i monitorowania adekwatności kapitałowej oraz niezbędnych korekt, w celu usprawnienia systemów i procesów, w przypadku znaczących zmian poziomu ryzyka w działalności banku, czynników otoczenia gospodarczego lub zidentyfikowanych istotnych nieprawidłowości;
  - Zarząd Banku odpowiada za powoływanie struktur organizacyjnych Banku oraz za ich zmiany w celu dostosowania do strategii, profilu ryzyka oraz otoczenia rynkowego i regulacyjnego;
  - Zarząd Banku odpowiada za przygotowanie i przedstawianie Radzie Nadzorczej syntetycznych raportów dotyczących ryzyka operacyjnego;
  - Zarząd Banku zapewnia ujawnianie otoczeniu rynkowemu informacji umożliwiających dokonanie oceny podejścia Banku do zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Proces samooceny umożliwia bieżącą identyfikację, kontrolę, ocenę, monitorowanie, pomiar i raportowanie oceny jakości procesów kontrolnych i potencjalnych zagrożeń. Dane na temat wpływu zdarzeń wiążących się z ryzykiem operacyjnym (strat) są zbierane i monitorowane regularnie od kilku lat.

Grupa zarządza ryzykiem operacyjnym przy użyciu różnych narzędzi i technik, w tym m.in. polityk, procedur, list kontrolnych, limitów, procesu samooceny, narzędzi kontroli bezpieczeństwa informacji, planów awaryjnych, automatyzacji i centralizacji procesów, ubezpieczeń, audytów.

Za zorganizowanie i efektywne funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym w spółkach odpowiadają Zarządy spółek. Zarządy spółek zapewniają odpowiednie struktury organizacyjne oraz wdrożenie procedur i procesów adekwatnych do podejmowanego ryzyka operacyjnego. Rady Nadzorcze spółek sprawują nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz oceniają jego skuteczność i adekwatność. Spójność podejścia do standardów Polityki Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym oraz Procedury Samooceny jest zapewniana przez powołane do tego celu odpowiednie jednostki kontrolne w spółkach, przy wsparciu jednostek zarządzania ryzykiem Banku. Skuteczność zarządzania ryzykiem operacyjnym w spółkach i w Banku jest audytowana i oceniana według takich samych standardów.

Pomiar ryzyka i mechanizmy kontroli

Procesy identyfikacji ryzyka, samooceny oraz raportowania, w zasadniczych aspektach, są ujednolicone i ogólnie przyjęte we wszystkich jednostkach organizacyjnych. Procesy ograniczania, monitorowania oraz mierzenia ryzyka są określone dla każdej jednostki organizacyjnej i mogą być różne dla poszczególnych jednostek.

Procesy kontrolne wdrożone w Grupie służą ograniczaniu przyczyn wystąpienia negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych (włącznie ze stratami operacyjnymi), zmniejszaniu prawdopodobieństwa ich wystąpienia oraz minimalizowaniu dotkliwości potencjalnych skutków. Przykładowe mechanizmy kontrolne to: podział obowiązków, przestrzeganie polityki „Poznaj swojego klienta”, wymogi polityki regulującej obrót papierami wartościowymi przez pracowników.

Każda jednostka organizacyjna jest zobowiązana do opracowania właściwego systemu kontroli, wspólnego do poziomu ponoszonego ryzyka operacyjnego i ryzyk innego typu, łącznie z odpowiednią dokumentacją procedur kontrolnych oraz stosownym szkoleniem personelu. Również na jednostkach organizacyjnych ciąży obowiązek oceny skali ryzyka, w tym ryzyka, które jest niedopuszczalne lub przekracza granice ryzyka, jakie dana jednostka może zaakceptować oraz ryzyka, dla którego należy określić działania niezbędne w celu jego ograniczenia lub transferu. Każda jednostka organizacyjna jest zobowiązana do zgłaszania transferu kluczowych rodzajów ryzyka operacyjnego (np. ubezpieczenie) Koordynatorom ds. Ryzyka Operacyjnego, którzy poinformują o przeniesieniu ryzyka operacyjnego, istotnego dla Grupy odpowiednie Komitety i Komisje.

Dodatkowo okresowo dokonywana jest ocena adekwatności i skuteczności procesów kontrolnych, polegająca na testowaniu adekwatności i efektywności kluczowych kontroli z częstotliwością dostosowaną do poziomu ryzyka i częstotliwości kontroli (proces samooceny) oraz badania dokonywane przez niezależny audyt wewnętrzny. W przypadku zidentyfikowania uchybień i obszarów nieakceptowalnego ryzyka, kierownictwo odpowiedzialne jest za opracowanie planu działań naprawczych. Realizacja planów naprawczych podlega niezależnemu monitorowaniu i kontroli.

W oparciu o standardy międzynarodowe, w celu ograniczenia narażenia na ryzyko operacyjne, Grupa przygotowuje plany kontynuacji procesów, zwane również CoB („Continuity of Business”). Potwierdzeniem ich jakości jest posiadanie przez Bank Handlowy w Warszawie S.A., akredytowanego przez UKAS (United Kingdom Accreditation Service) certyfikatu zgodności z normą BS 25 999.

Grupa zarządza ryzykiem braku zgodności, które rozumiane jest jako skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, z uwzględnieniem regulacji międzynarodowych lub przepisów prawa innych państw, mających wpływ na działalność Grupy, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Grupę standardów postępowania. Zgodność postępowania z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi, regulacjami korporacyjnymi, standardami etycznymi oraz standardami dobrych praktyk jest integralnym elementem obowiązków służbowych każdego pracownika Grupy. Zarząd Banku odpowiada za efektywne zarządzanie ryzykiem braku zgodności, opracowanie polityki zgodności i zapewnienie jej przestrzegania oraz podejmuje środki naprawcze lub dyscyplinujące w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w stosowaniu polityki zgodności. Jednostką organizacyjną, która wspiera swoim działaniem Zarząd Banku, jednostki organizacyjne Banku oraz nadzoruje spółki zależne w zakresie zapewnienia zgodności działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa, wewnętrznymi aktami normatywnymi, regulacjami i zasadami obowiązującymi w grupie kapitałowej Citigroup, jest Departament Monitoringu Zgodności. Funkcja monitoringu zgodności (Compliance), którą realizuje Departament Monitoringu Zgodności jest niezależną funkcją obejmującą: identyfikowanie, ocenę, monitorowanie, testowanie, raportowanie i doradztwo w zakresie określenia ryzyka braku zgodności oraz zapewnienia zgodności z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi, zasadami postępowania oraz standardami dobrych praktyk. Departament Monitoringu Zgodności jako jednostka koordynująca i monitorująca proces zapewnienia zgodności dokonuje corocznego przeglądu i oceny procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności, w ramach realizacji Roczego Planu Zapewnienia Zgodności i przedkłada stosowne informacje Zarządowi i Radzie Nadzorczej Banku.

Grupa, na podstawie przepisów prawa może powierzyć podmiotom zewnętrznym wykonywanie w imieniu i na rzecz Grupy pośrednictwa w zakresie czynności bankowych na podstawie umowy agencyjnej oraz czynności faktycznych związanych z działalnością bankową (outsourcing). Decyzje o

powierzeniu czynności związanych z działalnością bankową zastrzeżone są dla Zarządu Banku. Korzystanie z usług podmiotów zewnętrznych umożliwia większej liczbie klientów dostęp do informacji o oferowanych przez Grupę usługach i produktach oraz daje dostęp do nowych rozwiązań technologicznych. Grupa zamierza korzystać z możliwości powierzania czynności związanych z działalnością bankową szczególnie w obszarach dotyczących technologii informatycznej, a także w przypadkach, kiedy powierzenie takie jest uzasadnione potrzebami biznesowymi oraz nie zagraża bezpiecznej działalności Grupy. Ponieważ outsourcing wiąże się nie tylko z korzyściami, lecz także ze zwiększonym ryzykiem, na które narażona może być Grupa w zakresie prowadzonej działalności, Grupa podejmuje działania mające na celu ograniczenie tego rodzaju ryzyka, w szczególności poprzez zapewnienie przestrzegania przepisów prawa i regulacji wewnętrznych, efektywny system kontroli wewnętrznej, monitorowanie współpracy z podmiotami zewnętrznymi, bezpieczeństwa przetwarzanych informacji oraz tajemnicy bankowej.

W zakresie ryzyka kadrowego monitorowane są wskaźniki i przyczyny rotacji pracowników, opinie pracowników oraz rynek wynagrodzeń i świadczeń. Jednym z ważnych elementów polityki kadrowej realizowanej w Grupie jest proces Przeglądu Talentów (Talent Inventory Review) odbywający się raz w roku. W procesie identyfikowane są krytyczne dla poszczególnych procesów osoby wraz z potencjalnymi zastępcami, przygotowywanymi poprzez cykl szkoleń i programów rozwojowych do potencjalnego objęcia kluczowego stanowiska. Dzięki temu procesowi Grupa jest w stanie zapewnić ciągłość obsady na kluczowych stanowiskach.

W celu redukcji narażenia na ryzyko operacyjne, Grupa korzysta z korporacyjnego programu ubezpieczeń. W myśl tego programu zdarzenia w wysokości powyżej określonej franszyzy redukcyjnej pokrywane są przez korporacyjny program ubezpieczeniowy.

Monitoring i raportowanie

Za bieżące monitorowanie ryzyka operacyjnego odpowiada Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz wspierające go Komisje. Uchybienia kontrolne, działania naprawcze, zdarzenia operacyjne i wskaźniki związane z ryzykiem operacyjnym są przedmiotem regularnych raportów przedstawianych odpowiednim Komitetom. Jednocześnie jakość procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym (w tym proces samooceny) w poszczególnych jednostkach organizacyjnych Grupy są przedmiotem kontroli i oceny przez jednostkę audytu wewnętrznego.

Raporty ryzyka operacyjnego, przedstawiane regularnie odpowiednim Komitetom i zawierają dane pozwalające na monitorowanie profilu ryzyka operacyjnego Banku, takie jak:

- wyniki audytów wewnętrznych i zewnętrznych,
- wyniki samooceny (RCSA),
- wskaźniki ryzyka (KRI-Key Risk Indicators),
- zdarzenia ryzyka operacyjnego (straty operacyjne), także w porównaniu do przychodów według sprawozdawczości zarządczej (MPR), dla podstawowych jednostek biznesowych Banku,
- informacje o problemach kontrolnych oraz działaniach naprawczych,
- informacje dotyczące planów utrzymania ciągłości działalności i bezpieczeństwa informacji,
- wymogi kapitałowe,
- testy warunków skrajnych.

Gromadzenie danych o stratach operacyjnych odbywa się przy użyciu systemu pozwalającego na rejestrację informacji potrzebnych do analizy, raportowania zarządczego i regulacyjnego.

W ramach nadzoru skonsolidowanego, dane o ryzyku operacyjnym Banku i spółek zależnych prezentowane są Komisjom i Komitetom, wspierającym Zarząd Banku i Radę Nadzorczą w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Testy warunków skrajnych

Testy warunków skrajnych dla Ryzyka Operacyjnego wykonywane są w trybie rocznym, z założeniem, iż ich częstotliwość może ulec zmianie w zależności od rezultatów regularnego monitorowania ryzyka operacyjnego.

RYZIKO WYNIKU FINANSOWEGO

Ryzyko wyniku finansowego definiowane jest jako zmienność wyniku finansowego, której nie da się przypisać jednoznacznie do innych ryzyk, identyfikowanych przez Bank i pokrytych w ramach kalkulacji wymogu kapitałowego lub kapitału wewnętrznego.

Ryzykiem tym Grupa zarządza poprzez odpowiednie planowanie uwzględniające również niekorzystne scenariusze polityczno-gospodarcze dla kraju.

Grupa przeprowadza testy warunków skrajnych dla budżetu, które uwzględniają wpływ na rachunek zysków i strat wyników testów warunków skrajnych dla wszystkich ryzyk (rezerwy kredytowe, straty operacyjne, itp.) oraz wyniki testów warunków skrajnych dla przychodów Grupy.

ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM WŁASNYM

Zgodnie z obowiązującym w Polsce Prawem bankowym banki są zobligowane do utrzymywania kapitałów własnych w wielkości adekwatnej do poziomu ponoszonego ryzyka.

Na dzień 31 grudnia 2011 roku kapitał własny Grupy wynosił 6,4 mld zł (31 grudnia 2010 roku: 6,5 mld zł), zaś kapitał regulacyjny uwzględniający pozycje i pomniejszenia określone przez Komisję Nadzoru Finansowego (KNF) wynosił 4,4 mld zł (31 grudnia 2010 roku: 4,4 mld zł). Taki poziom kapitałów uznawany jest za wystarczający do prowadzenia działalności biznesowej. Poziom kapitału jest regularnie monitorowany przy wykorzystaniu do tego celu współczynnika adekwatności kapitałowej.

Od 2008 roku Grupa rozpoczęła proces szacowania kapitału wewnętrznego. Dokonano klasyfikacji ryzyk ze względu na kryterium istotności, dla ryzyk zidentyfikowanych jako istotne oszacowano kapitał wymagany do ich pokrycia.

W procesie zarządzania kapitałem Bank określa politykę wypłat przyszłych dywidend dla akcjonariuszy. W procesie tym uwzględnia się szereg czynników, takich jak: zyski Banku, oczekiwania Banku w zakresie przyszłych wyników finansowych, poziom wymogów kapitałowych, jak również uwarunkowania podatkowe, regulacyjne i prawne.

podpisy Członków Zarządu

13.03.2012 roku ..... Data	Sławomir S. Sikora ..... Imię i nazwisko	Prezes Zarządu ..... Stanowisko/funkcja	..... Podpis
13.03.2012 roku ..... Data	Robert Daniel Massey JR ..... Imię i nazwisko	Wiceprezes Zarządu ..... Stanowisko/funkcja	..... Podpis
13.03.2012 roku ..... Data	Misbah Ur-Rahman-Shah ..... Imię i nazwisko	Wiceprezes Zarządu ..... Stanowisko/funkcja	..... Podpis
13.03.2012 roku ..... Data	Sonia Wędrychowicz-Horbatowska ..... Imię i nazwisko	Wiceprezes Zarządu ..... Stanowisko/funkcja	..... Podpis
13.03.2012 roku ..... Data	Witold Zieliński ..... Imię i nazwisko	Wiceprezes Zarządu Dyrektor Finansowy ..... Stanowisko/funkcja	..... Podpis
13.03.2012 roku ..... Data	Iwona Dudzińska ..... Imię i nazwisko	Członek Zarządu ..... Stanowisko/funkcja	..... Podpis